

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XI.

Ljubljana, 14. decembra 1939.

Štev. 50. (530)

Danes bolj uživamo svojo svobodo kakor takrat, ko smo imeli lastno republiko.

Polkovnik Reiz,

južnoafriški častnik, ki se je tri leta boril proti Angležem za burško neodvisnost.

»DRUŽINSKI TEDNIK«

zhaja ob četrtih Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 14/III Pošta predal št. 245. Telefon št. 3332 Račun poštne hran. v Ljubljani št. 15393. Rokopisov ne vračamo, nefrankirani dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti za 3 d. znanik.

NARODNINA

1/4 leta 20 din. 1/2 leta 40 din. vse leto 80 din. V Italiji na leto 40 lir. V Franciji 70 franč. v Ameriki 2 1/2 dolara. Drugod sorazmerno. Na ročnino je plačati vnapij.

CENE OGLASOV

V tekstnem delu: enostolpčna petilna vrsta na tiskovni prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 7 din; v oglaševnem delu 4 50 din. Dvostrančni tisk: ena na danovoru: 10 din; beseda 2 din. Mali oglasi: beseda 1 din. Oglasi davek: predvid. 1 din. Pri večkratnem naročilu: omest.

Danes:

Skrivnost vohunskih pisem

(Gl. str. 9)

Staljinov svak proti Staljinovi politiki?

Prve posledice sovjetskega napada na Finsko. — Angleži se nočejo Rusom zameriti. — Zveza narodov je brez moči

V Ljubljani, 13. decembra.

Spet doživljamo tragedijo majhnega, a junaškega naroda — že peto ali šesto, odkar je svet sebično pristal na daritev nedolžnih, ne da bi bil s tem sebe odkupil, kakor je upal na tihem.

Se pred 14 dnevi nismo mogli, ni nihče mogel verjeti, da bi se sovjetska Rusija upala v vojno proti Finski. Ne zato, ker bi bila takšna vojna tvegana zanjo (a posebno lahka res ni videti, sodeč po prvih bojih), temveč zato, ker bi bila preveč podobna boju med Goliatom in Davidom in bi zato Goliatu ne bila v čast.

A svet se spreminja, in mi vsi le preradi zmerom iznova to pozabljamo. Danes nečastnosti načelno ne bremene več Goliatov; danes je na Davidu sramota še tedaj, če na nasvet velikih »prijateljev« zoper svojo voljo pred »velikimi« sovražniki kapitulira.

Finska ni kapitulirala pred Rusijo. Morda to ni bilo modro; nelepogotovo ni bilo. Finska je proti Rusiji kakor dinar proti dolarju: pritlikavec proti velikanu. Kdor ni sam strahopetec in neznačajnej, ne more brez priznanja iti mimo tolikanj visoke stopnje tiste duševne vrline, ki je v današnjih časih redkejša celo od zlata. V boj s tolikšno premočjo se spušta samo primitiven človek ali pa človek z najvišjo stopnjo kulture.

Prav toliko kakor je finski nastop velik in občudovanja vreden, prav toliko je sovjetski napad majhen in nizkoten. Zato tudi razen ene države ves svet obsoja sovjetsko Rusijo in se zgraža nad njenim početjem. S človeškega in s svetovno-političnega stališča. Bivšemu amerškemu prezidentu nesrečnega spomina Herbertu Hooveru se je celo zdelo primerno izjaviti, da svet že od Atile in Džingiskana ni videl tako grozotnih stvari.

Prav bomo storili, če bomo ločili človeško plat od politične. Zgodovina nam je že dostikrat pokazala, da sta si politika in človečanstvo žal le prevečkrat navzkriž. Toda vselej se iz zatajivne človečanske strani zadeve ni rodilo slabo — tedaj ne, kadar je bila ta zatajitev samo sredstvo za dosego etično višjega cilja in, pr. v francoski revoluciji: doba strahovlade je bila ena izmed stopnic do visokega troimenega ideala: *Liberté, Egalité, Fraternité*.

V sovjetskem napadu takšnega visokega cilja pri najboljši volji ne vidimo. Vse kaže da je cilj Moskve stoođstno materialističen: imperializem, pohlep po nadvladi nad Evropo, želja po strogolavljenju »kapitalističnih« imperijev.

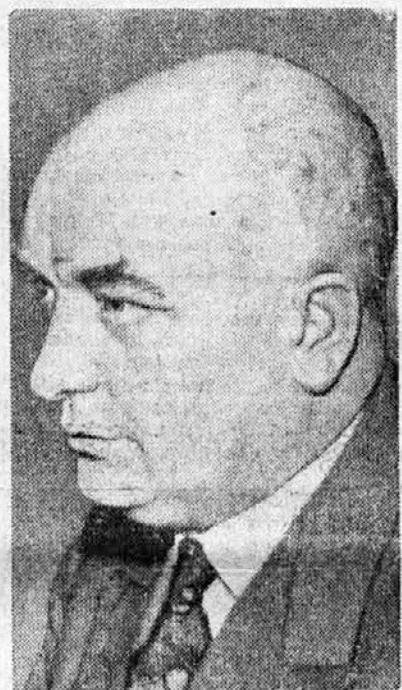
Takšnim ciljem se da težko očitati etičnost. Zato je tudi s stališča

politične morale razumljivo, da ves svet razen ene države Rusijo obsoja.

Tem bolj, ker niti še tako zagrižen komunist ne more očitati ne Franciji, ne Angliji, ne Združenim državam, da bi bile kdaj koli v dobi prosvetljenosti tako cinično napadle katero državo, kakor je pravkar storila sovjetska Rusija z državo, ki ji ni drugega storila, kakor da ji zoper svojo voljo zapira okno v svet.

Kako Sovjetska Rusija upravičuje svoj napad?

Finska meja, pravijo v Moskvi, poteka komaj 25 km od bivše ruske

FER ALEIN HANSSON,

predsednik švedske vlade, sestavlja novo vlado narodne s'oge. Vlada kriza je bila nastala zaradi sovjetskega napada na Finsko in zaradi nemškega prikljeka na skandinavske države

prestonice, in sicer tako, da je naša največja vojna luka Kronštad odvisna od milosti in nemilosti Fincev in njihovih prijateljev, naših verjetnih nasprotnikov. Vprašajmo — pravijo dalje v Moskvi — vprašajmo Veliko Britanijo: Ali bi vi na vekov veke mirno gledali, če bi katera od vaših sosed čepela 25 km pred Londonom, da ga v danem trenutku sama ali pa njena prijateljica obsuje z granatami? Odgovor, pravijo v Moskvi, je znan, a zgodovinska tragika ene izmed največjih držav sveta je v tem, da tega odgovora ni slutila l. 1914: zato, ker je Nemčija z vpadom v Bel-

gijo hotela priti v Calais — zato, in samo zato je Velika Britanija stopila v vojno; a Calais je celih 50 km oddaljen od britanske obali in celo 150 kilometrov od angleške prestolnice.

Zeleli smo, zatrjujejo dalje sovjeti, miroljubno urediti vsa vseh vprašanja. Pri Fincih te volje nismo videli. Finci so bili prezrli nujni nauk, ki ga jim je narekovala njihova zemljepisna lega skupaj z zgodovinskimi stvarnostmi. Ta nauk, pravijo v Moskvi, je bil: Ko smo že v takšnem položaju, da zapiramo okno v svet tolikšni veselji, in ko je druga veselja, dotlej naša zaščitnica, sklenila z našo sosedo prijateljstvo — hitimo in skušajmo v poslednjih urah popraviti, kar se še popraviti dá; že tako smo storili velikansko napako, ko vseh 20 povojnih let nismo mislili na to, da igra v politiki prvo vlogo razum in drugo šele srce.

Zahod, pravijo dalje v Moskvi, nam pri vsaki priložnosti očita, da smo azijska država, z azijsko miselnostjo in z azijskimi metodami. Ne tajimo, da je mnogo resnice v tem, a neresnica bi bilo, če bi kdo rekel, da je Rusija edina evropska država z azijskimi metodami. Evropa nas ne mara, pravijo dalje v Moskvi, in nas ne bo nikdar marala, a ne zaradi našega azijsstva: drugače bi tudi koga drugega ne marala. Pri tem je vseeno, kdo pri nas vlada, car, komunist ali nacionalist. Dardanel — trde v Moskvi — niso privoščili carju in jih ne privoščijo Staljinu: za prost izhod iz Baltika so se borili carji, se bore boljševiki in se bodo borili naši nasledniki.

Za zgodovinarja je važno vedeti, kako argumentirata stranki, med katerima se je vnela vojna; morda si potem laže sam ustvari pravo sodbo. Morda, pravimo, zakaj v današnjih nenormalnih časih je vrednost takšnih argumentacij navadno zelo dvomljiva.

Tudi če sovjetske trditve v celoti drže, napad Goliatu na Davida bo zmerom neodpustljiv — neodpustljiv z moralnega vidika, neodpustljiv pa nič manj s psihološkega stališča. Če ne bi bilo l. 1914. razmerje moči med Avstro-Ogrsko in Srbijo približno takšno kakor danes med Rusijo in Finsko, na'č že ne bi bil takrat ves svet na strani napadnega Davida — in bogve, kakšno bi bilo danes lice sveta...

Na koncu koncev je le morala tisto, kar odloči. Na to diktatorji vse premalo pazijo; in to jih tudi ne najmanj pomaga nekopati.

V najnovešem razvoju sovjetske zunanje politike je še ena okoliščina, ki po naši sodbi ne daje sovjedom kaj prida poročstva za končni uspeh.

Sneg de'a motoriziranim ruskim odde'kom na Finskem hude prep'ovice. Slika kaže sovjetske tanke, ko si utirajo pot po zasneženi finski cesti. Po finskih poročilih so Finci doslej uničili že več ko 100 sovjetskih tankov

Morda se motimo, a sovjetski naskok se je začel nekam preveč slučajnostno. Za tolikanj visok cilj se je treba pripravljati leta in leta. Sovjetska Rusija je bila še lani orientirana ravno v nasprotno smer kakor danes. Še lani v septembru je bila pripravljena boriti se za Češkoslovaško proti Nemčiji; njen preobrat znaša torej natanko 180 stopinj.

Zato mislimo, da Rusija za svoje najnovejše poslanstvo še ni dovolj pripravljena; izrabila je samo lepo priložnost, ki se ji je ponudila, to se pravi, okoliščino, da imajo vsi njeni partnerji in tekmeči tako lepo zvezane roke. Toda takšna politika utegne biti kakor trgovina: marsikateri veriznik, ki je izrabil vjono konjunkturo, si je naredil milijone a ko so se vrnili normalni časi, si teh milijonov ni znal ohraniti in je moral iti za pomočnika k trgovcu, ki si je bil počasi a s pametjo in po načrtu zgradil svoje podjetje.

Staljin velja za enega izmed najboljših prebršanih državnikov sveta. A to ne pomeni, da ne bi mogel storiti usodne napake. Nekateri vidijo v njegovem napadu na Finsko takšno napako

Prav takšno, kakršno je zagrešil Lloyd George leta 1919, ko je v Versailles bolj poslušal Wilsona kakor Clemenceaua. Prav takšno kakor jo je zagrešil Clemenceau (skupaj z Wilsonom in Lloyd-Georgem) ko je tako trdovratno odklanjal udeležbo Rusije na mirovni konferenci. Prav takšno, kakršno je zagrešil Chamberlain, ko je lani v septembru pristal na monakovsko konferenco brez Rusije. O server.

Kaganovič proti Staljinu?

Diplomatski urednik londonskega bulvarnega lista *Evening-Standarda*, večerne izdaje *Baerbrookovega Daily-Expressa*, pravi, da je napad na Finsko zasegal globoko razpoko v kominterno in v vodstvo boljševiške politike.

Za sedanjno napadalno politiko, pravi omenjeni članek so se zavzemali in se zavzemajo Molotov, maršal Voršilov in Zdanov (predsednik odbora za zunanje zadeve v vrhovnem sovjetu), generalni štab sovjetske vojske

in najmlajši voditelji komunistične stranke.

Glavna nasprotnika takšne politike sta predsednik Kalmun in Staljinov svak Kaganovič. Tudi Staljin sam je bil baje za to, da se stvar uredi brez prelivanja krvi, zgolj z diplomatskim pritiskom; vendar so ga prepričali, da se bo napadalna politika bolje obnesla.

Zmaga rdečih imperialistov, pravi *Evening-Standard*, je ustvarila veliko nesoglasje ne samo v vladnih krogih, ampak tudi v kominterni. Baje v

Nadaljevanje na 3. strani

V znamenju časa

Lista *Daily News* in *Evening News*, izhajajoča v Los-Angelesu (USA), opremita sleherni novice, poročilo itd. o vojni in iz vojne s posebno kvalifikacijsko značko. P. (propagandaj); S. L. P. (sound: like propaganda = diši po propagandi); S. A. (seems authentic = utegne biti verodostojno); O. (official = uradno).

— OTON KUUSINEN,

predsednik komunistične vlade, ki so jo Sovjeti postavili v finskem obmejnem mestecu Terijokiju

Vojna na Finskem: Finska smučarska četa preži na sovražnika. (Prizor s fronte na Karelijskem polotoku.)

Družinski tednik

V znamenju časa

Na cesti — bilo je v Prešernovi ulici, v naši beli Ljubljani — je avto tako poškolodal nekega goloba, da je ves okrvavljen obležal na tlaku. V smrtnem boju je obupno krivil s peruti, pod njim se je pa nabirala vse večja in večja rdeča luža.

Mimo po pločniku sta prišla gospod in gospa. Gospa je imela kožuhovitost plašč, gospod pa trd klobuk. Oba sta zelo vznemirjeno boljšeala v umirajočega gošoba. Slna sem ravno mimo njiju, ko je gospod dejal svoji ženi:

»Skocij ponj, saj je še skoraj cel...«
Gospa se je v zadregi branila: »Ah, beži no...«

Najbrže se je bala, da bi si ne umazala plašču. Gospod pa ni odnehal; spet je dejal:

»Poglej, za obaro bi bil še čisto dober.«

Mali golob, prhutajoč na mrzlem tlaku, hrepeneč po življenju, pač ni slutil, da se je našel nekdo, ki ga je celo v njegovem smrtnem boju že videl kuhanev v obari v loncu... Tedaj sem živo začutila, kako resnična utegnejo biti poročila o vojnih grozotah, kajti človeško srce je danajšnji čas pogosto zmožno kar nesramne krutosti!

Kronistka.

Politični teden

Ministrski svet se je sestel k razpravi o novih političnih zakonih, pred vsem pa o volinjem zakonu. O seji niso izdali uradnega poročila. Razprava se bo nadaljevala. — Splošno amnestijo za prestopke pri občinskih volitvah je v imenu Nj. Vel. kralja izdalo kraljevo namestništvo. Amnestija velja za vsa kaznivna dejanja, izvršena pri občinskih volitvah. — Trgovinski sporazum z Romunijo je sklenila naša trgovinska delegacija, ki je bila zadnje tedne v Bukaresti na pogajanjih. Pogajanja so bila namreč prekinjena zaradi odstopa romunske vlade. Razen tega so nastale težkobe glede plačevanja v kliringu, tako da je morala naša delegacija naposled pristati na plačilo z devizami, sicer bi morali plačevati blago precej dražje. To velja zlasti za nafto in njene derivate. — Razstavo nemške knjige je pretekli teden otvoril Nj. Vis. knez namestnik Pavle v Beogradu. V Muzeju kneza namestnika Pavla so uredili razstavo nemških knjig in rokopisov, ki so, kakor sta naglasila nemška poslanika na našem dvorju von Heeren in prof. Geseman, most med dvema narodoma. Knez namestnik si je razstavo natanko ogledal. Razstavo so si ogledali tudi nekateri ministri in člani Akademije znanosti in umetnosti.

Sovjetska ofenziva na 800 kilometrov dolgi finski fronti se je začela pretekli teden. Kljub ogromni premoči Rusi niso dosegli večjih uspehov. Finski prezident Kallio je izjavil, da se Fini ne bore samo za svojo svobodo, temveč tudi za vso evropsko civilizacijo. Borba med obema nasprotnicama je pa vsakako svojevrstna, saj se boji po večini vrše v popolni polarni temi. Fini so trdno odločeni braniti se do konca. Predsednik finske vlade je izjavil, da tudi bombardiranje žena in otrok ne bo zlomilo finskega odpora, temveč ga bo kvečjemu še povečalo. — Sovjetski list »Komintern« je pretekli teden zagrozil Turčiji in Romuniji, da naj skleneta z Rusijo pogodbo o medsebojni pomoči. Turčiji očita zvezo s Francijo in Anglijo in pravi, da bi ji edino zveza z Rusijo jamčila za miren razvoj turške države. Romuniji pa grozi, da bi zaradi slabega ravnanja Romunije z besarabsko manjšino utegnili poseči v vprašanje zatiranih bratov. Takoj nato je pa sovjetski komisariat za zunanje zadeve članek v »Komintern« preklical, oes da je v nasprotju z nameni sovjetske republike in s čustvi, ki vežejo Rusijo in Romunijo. Tudi sovjetski odpravnik poslov v Bukaresti se je glede članka opravičil pri zunanjem ministru Gafencu. — Italijanski veliki fašistični svet se je sestel k večurni seji. Poročilo, ki so ga izdali, naglašja nespremenjeno razmerje med Nemčijo in Italijo. Predvsem je pa veliki fašistični svet naglasil, da ima Italija v Podonavju in na Balkanu življenjske interese, zato bo sleherni sovjetski po-

Kako je vsa vas malone znorela zaradi nadnaravnega dečka

Zanimiv primer sugestije množic

Novi Sad, decembra.

Vas Čib blizu Palanke je doživela pred kratkim strašno razburjenje. Vaščani se pa niso razburili zaradi kakšnega zločina, tudi zaradi vojne ne, pač pa zaradi nekega mladega, nedolžnega fantička. Vaško razburjenje je tipičen in zelo zanimiv primer sugestije mase, kajti tej sugestiji so podlegli vsi, od kravjega pastirja, do popa in do zdravnika.

Lepega dne se je po vasi raznesla govorica — še zdaj nihče ne ve, kdo jo je bil prav za prav sprožil — da so pri desetletnemu fantičku Martinu Trauti, sinčku Josipa Traute v službi na posestvu dr. Duncerskega opazili neke »nadnaravne« pojave. Sprva nihče ni vedel, kakšni so ti nadnaravni pojavi. Naposled je postala skrivnost nekoliko prozornjša.

Martinovi domači, pa tudi znanci so trdili, da se pretaka po fantičku neka posebna »nadnaravna« sila, ki deluje nekako tako kakor elektrika. Kakor hitro Martin leže v posteljo, je čutili, kako oddaja postelja nekakšne udarce, če se je človek dotakne.

Koj drugo noč se je okrog kočje Martinovega očeta zbralo polno vaščanov. Vsi so hoteli na lastne oči videti čudovitega otroka. Kakor hitro je mali Martin legel, so pričeli ljudje prihajati v njegovo sobo in se zbirati njegove postelje. In sleherni od njih je sveto trdil, da je čutil, kako ga je ob dotiku postelje nekaj »udarilo«, kakor nekakšna skrivna moč.

Naposled se tudi oblasti izvedele za te govorice. Poslale so posebnega stražnika, ki naj bi stražil, da ne bi vaščani še bolj bajali o »nadnaravnih« močeh malega Martina in se zbirali okrog njegove hiše. Stražnik je pa, sam zelo radoveden, tudi potipal posteljo in pod vplivom splošne sugestije izjavil, da ga je »udarilo« in — zbežal.

Deset dni je trajalo to razburjenje. Ljudje so v trumah prihajali k Josipu gledat njegovega čudotvornega sina. Predstava se je začela šele zvečer. Vsem se je zdelo to čisto naravno, celo tako daleč je prišlo, da sta podlegla tej sugestiji mase tudi zdravniki in pop. Samo nekdo ni bil zadovoljen s to ureditvijo, namreč mali Martin

sam. Deset dni ni zatislil očesa, zato je čudno, če je sploh še mogel prenašati sitnosti svojih sovaščanov. Naposled se je nekdo spomnil, da bi bilo dobro fantička odpeljati v Novi Sad, k psihijatra dr. Anauju.

Zdravnik je malega »čudotvorca« preiskal in ugotovil, da je čisto normalen, samo zelo, zelo utrujen, kar je bilo pa spričo dolgega bdenja tudi naravno. Mali Martin je v Novem Sadu takoj prvo noč sladko zaspal, kajti tedaj nihče ni trkal na njegovo posteljo in čakal, da ga bo »elektriziralo«. Naposled se je Martin živ in zdrav vrnil v domačo vas. Ta čas so se sovaščani že stremzili.

Ta primer splošne sugestije je res zelo poučen. Nič čudnega, če se včasih zgodijo, da kakšne ciganke naplahtajo vso vas, kajti če ljudje tako radi verjamejo tistim, ki znajo takšno stvar izrabiti v določene namene. Psihologi, ki se bavijo s sugestijo mase, grede tako daleč, da trdijo, da je celo vojna nekakšna splošna sugestija mase, kajpak sugestija s pogosto tragičnimi posledicami.

skus v tej smeri izzval italijanski odpor. — Ruska in finska poročila glede uspehov na bojišču si zelo nasprotujejo; Rusi trdijo, da so prodrli že 70 do 80 kilometrov zahodno od finske meje in da so prebili Mannerheimove utrdbe, Fini pa vse te vesti zanikajo. — Anglija je dovolila finski vladi, da si na Angleškem nabavi vojna letala in municijo. Angleška javnost to podporo navdušeno odobrava. — Švedska manifestira za Finsko. V Stockholmu so proslavili finski narodni praznik in manifestirali za Finsko. — Švedska namerava v kratkem preurediti svojo vlado. Nemci so zahtevali, naj bi pri tej priložnosti odstopil zunanji minister Sandler, ki ima pa močno oporo v javnosti. — Zunanji ministri severnih držav, Švedske, Norveške in Danske so se sestali na konferenci v Oslu, da bi zavzeli skupno stališče glede ruskega vpada na Finsko. Sklenili so, da bodo severne države dovolile vsakršno pomoč Finski tudi prostovoljce, vendar bodo ostale nevtralne. — Sovjetska Rusija je proglasila popolno pomorsko blokado vseh finskih pristanišč. Rusi pa na kopnem zelo težko prodirajo in so utrpeli že veliko izgub. Skoraj na vsakem koraku jih čakajo mine: na poljih, cestah, mostovih, skoraj na pragu vsake hiše. — Švedska se čuti zelo ogroženo, kar se kaže v tem, da je za vrhovnega vojaškega poveljnika generala Thoernela. Vrhovnega poveljnika sme po švedskih zakonih vlada imenovati le v skrajni nevarnosti. — Žrtve nemških min in podmornic so postale pretekli teden spet nekatere ladje, in sicer neki angleški potniški parnik, holandski potniški parnik, namenjen v Indijo, grški in norveški parnik. Pri vseh štirih nesrečah je večina posadk utonila. Angležem se je pa posrečilo, da so en sam dan potopili tri nemške podmornice. — Plenarno zasedanje Zveze narodov se je začelo te dni v Zenevi. Za zaseda-

nje vlada povsod veliko zanimanje, ker je Finska vložila pritožbo proti Rusiji. Nekaterе države so zahtevale, da Zveza narodov izključi Sovjetsko Rusijo. Sovjetska vlada mora v 24 urah odgovoriti na poziv Zveze narodov, ali bo prenehala z vojaškim pohodom proti Finski. — Angleški kralj Jurij je obiskal prednje črte Maginotove linije. — Nemčija je za velike gospodarske koncesije pripravljena posredovati med Rusijo in Romunijo. Tudi ruski preklie članka v »Komintern« pripisujejo nemškemu vplivu. — Simpatije za Finsko z dneva v dan rastejo po vsem svetu. V Združenih državah zahtevajo dejansko pomoč Finski z letali in municijo. Italijanski časopisi pa menijo, da finski apel Zvezi narodov ne sme ostati brez odmeva. To velja v prvi vrsti za njene sosedi Švedsko in Norveško. — Sovjetske čete zadnje dni z vso silo priti-

skajo na Finsko. Nепrestano dovažajo svežega vojaštva in najhujje prodirajo na treh točkah. Po vsaki ceni hočejo iztrgati Fincem najsevernejše izhodišče železnice. Velika ovira zlasti za sovjetske čete je pa mraz, saj se bore pri 20 stopinjah pod ničlo. — Molotov je odgovoril na mirovni poziv Zveze narodov, sklenujoč se na odsotnost ruskih zastopnikov pri sedanjem zasedanju. Molotov pravi, da poziva ne more upoštevati zato, ker v Zenevi obravnava finski apel, ker sodeluje tudi poljska vlada in pa zato, ker bi bilo za Rusijo reča tno, če bi poziv upoštevala.

Umetnostno razstavo je priredil klub »Lada« v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani. Razsvetljena je zbirka slik in kipov različnih umetnostnih struj, ki je vzbudila veliko zanimanje tudi v Zagrebu in Beogradu. Razstava bo odprta do 23. decembra, vsak dan pa od 9. do 18. ure.

Gledališče mladih se ustanovili v Ljubljani. Gledališče je delo skupine mladih igralcev, ki se bodo še ta mesec predstavili občinstvu s tragedijo »Vojšček«. Gledališče vodi absolvent praške konservatorija, režiser Sintič.

Velik uspeh je doživela ljubljanska Glasbena matica na svojem gostovanju v Beogradu. Koncert ni bil dogodek samo za našo slovensko beograjsko kolonijo, temveč tudi za ves kulturni Beograd. Zbor je izvajal simfonično kantato »Zedinjenje«, skladbo našega komponista I. M. Skrijanca po pesnitvi pesnika Gradnika. Orkestru je dirigiral ravnatelj Polič. Vsi beograjski časopisi so se izredno pohvalno izrazili o nastopu Glasbene matice. Še posebno pa umetnostni kritik beograjske »Politike«.

Za prehrano Ljubljančanov v sili skrbi posebni prehranjevalni odsek

Banka Baruch

11. Rue Auber, PARIS (9e)

Odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu. — Vršl vse bančne posle najkulantneje. — Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64 Bruxelles; Holandija: št. 1458-66 Ded Dienst; Francija št. 1117-94. Paris; Luxemburg: št. 5967. Luxemburg

Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

Listek „Družinskega tednika“

Katanga čudovito presenečenje

Napisal Rolf G. Haebler

Sredi tropske Afrike je Katanga; pred nekaj desetletji se zgolj zemljepisni pojem — visoka planota, tisoč do dva tisoč metrov nad morjem, redko naseljena po črnihi plemena Bantu. Sami preprosti kmetje so to, ki komajda poznajo živinorejo, muho tse-tse pa prav dobro.

Na tisoče kilometrov je Katanga na vse vetrove oddaljena od morske obale, ki obkroža Južno Afriko. Današnji dan živi tam že več deset tisoč Evropevcv, inženirjev, tehnikov, zdravnikov, železniških uradnikov, upravnih uradnikov velikih evropskih trustov in častnikov. Delavcev-domočinov iz vseh koncev Južne in Vzhodne Afrike je pa bojda že čez petdeset tisoč. Iz Katange drže avtomobilske ceste, železniške proge, zračne zveze proti jugu in severu, proti vzhodu in zapadu.

In ta čudež je storil samo baker. Bilo je sredi devetnajstega stoletja. Takrat se je zavzel neki raziskovalec, videvši, da imajo črnska plemena s katangskega ozemlja za čudo mnogo okrasja in orodja iz bakra in bronca. Tudi trgovali so s temi predmeti, vendar spričo gorate in težko prehodne pokrajine brez gospodarskega uspeha. Geologi so ugotovili, da je ozemlje katangskega praga brez dvoma na

moč bogato na bakrenih rudah, in najdes jih tam tako rekoč na zemlji. Še mnogo čudovitejša odkritja so sledila.

Našli so ostanke predzgodovinskih naselij. Torišča tehniško prav gotovo naprednih ljudi. Čudovito se je zdelo, kako čisto so umeli praprebivalci izluščiti rudišča. Prava skrivnost je, kako so mogli vse to opraviti s svojim preprostim kamnitim orodjem. Umeli so celo razstreljevati rudovito kamenje: skale so razbelili z ognjem, potlej so jih pa naglo polili z mrzlo vodo, da jih je razneslo. V najdiščih kositra so uporabljali rudo za izdelavo bronca. Izrabili so, da so že v predzgodovinskih dobi predelali tam s tri tisoč tonami kositra do trideset tisoč ton bronca. In to v tropski Afriki! Našli so celo jeklena dleta. Bila so iz na moč trdih v snopčeh spojenih jeklenih ploščic, ki so jih na poseben način kalili. Umetnost obdelovanja jekla so se menda naučili od starih Indijcev, kdaj in kako, bo ostala menda večna uganka.

Nekaj je moralo, tako se zdi, zavreti razvoj tehnike južnoafriških praprebivalcev. Potlej je šla v pozabilneje in minila so stoletja in tisočletja. V devetnajstem stoletju so potlej ta rudišča v sreču tropske Afrike Evropei na novo odkrili — in si razdelili!

In prišli so iz Konga Belgijci, z vzhoda Portugalci, iz Južne Afrike je stegnila Anglija svoje tipalke — in prav tam, kjer so se sešle vse te evropske sile, kjer so zadeli skupaj evropski raziskovalci in evropski kapital, prav tam v tem tropskem afriškem gorskem kotu se razprostirajo bogata rudišča.

Prvi, ki so imeli dovolj poguma, da so se vrgli na dviganje zemeljskih zakladov, so bili belgijski industrijci.

pri ljubljanski mestni upravi. Ugotovilo je množino posameznih živil, potrebnih vsak mesec za 85.000 Ljubljančanov. Največ bi potrebovali seveda žita. Nekaj živil je mestna uprava že nakupila in shranila v skladiščih, nekaj jih pa še namerava kupiti.

Vojaško kostnico so blagoslovili v nedeljo dopoldne pri Sv. Križu v Ljubljani. Ljubljana je vojnim žrtvam zgradila dostojen skupen grob in postavila primeren spomenik. Spoštovanje je pa borcem za svobodo pokazalo tudi ljubljansko meščanstvo, ki se je blagoslovitve udeležilo v velikem številu. Udeležili so se je tudi predstavniki civilnih in vojaških oblasti in zastopniki številnih društev in organizacij. Navzočni so bili g. ban dr. Natlačen, župan dr. Adlešič in škof dr. Rožman ter drugi dostojanstveniki. Predsednik odbora za ureditev grobov, upokojeni polkovnik Viktor Andrejka je otvoril svečanost z govorom. Pevski zbor je zapel nekaj pesmi in društva so pa položila vence. Slovesnost se je zaključila s državno himno.

S kropom se je poparila Franciška Čepičeva, hčerka upokojenega cestarja iz Cerknice, ki jo je vrgla božast. Padla je na štedilnik in žilja po sebi lonce kropa. Dobila je hude opekline po vsem telesu in zdaj se zdravi v bolnišnici.

Obleka se je vnela 29letni delavki Martini Bregarjevi, zaposleni v Mautnerjevih tovarni v Litiji. Ko je doma kurila v štedilniku, se ji je vnel rokav pri obleki, nato pa še obleka sama. Kmalu je bila vsa v plamenu in se je hudo popekla po hrbtu. Reševalci so jo prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

30letni jubilej svoje strokovne organizacije so proslavili v nedeljo nacionalni železničarji, člani Zveze jugoslovanskih železničarjev in brodarjev. Jubilejnega zborovanja so se udeležili tudi predstavniki oblasti, med njimi ravnatelj železniške uprave inž. Kavčič kot zastopnik prometnega ministra. Zborovanje je otvoril predsednik inženir Stanislav Roglič, ki je pozdravil vse delegate. Sledil je slavnostni govor, v katerem je govornik očrtal ustanovitev in razvoj organizacije.

Ljubzenska žaloigra se je te dni odigrala na Jesenicah. Skupaj sta šla v smrt 42letni elektrotehnični mojster in delovodja KID Janko Znidar, in 36letna gostilničarjeva žena Tina Zupanova z Javornika. Znidar je bil oženjen in oče dveh otrok. Večkrat je zahajal v gostilno k Zupanovim in tako sta se vzljubila. Ker sta spoznala, da tako ne more iti dalje, sta sklenila, da si skupaj končata življenje. Odšla sta v elektrarno, kjer sta se ubila z električnim tokom visoke napetosti. Ko so ju našli, sta bila v zadnjih zdihljajih.

Konjske tatove je junako pregnal posestnikov sin Janez Korošec z Grobelj pri St. Jerneju. Dva neznanca sta se pozno zvečer priplazila v hlev in začela prigravati konjema. Ko sta hotela konja odvezati in odpeljati, je domači sin Janez, ki je slučajno spal v hlevu, planil na tuja in začel udričati po njiju s kolom. Prvi se je onesvestil, drugi pa so pobegnili. Ker je bil prvi hudo ranjen, so ga odpeljali k zdravniku in orožniki so ugotovili, da je zlikovec doma iz Imotskega pri Ercegovnem, njegov pobegli tovariš pa iz Samobora. Najbrže si bosta drugič temeljito premislila krasti konje po Dolenskem.

SKLJUČITE SE PRI NAKUPU NA OGLASE V DRUŽINSKEM TEDNIKU

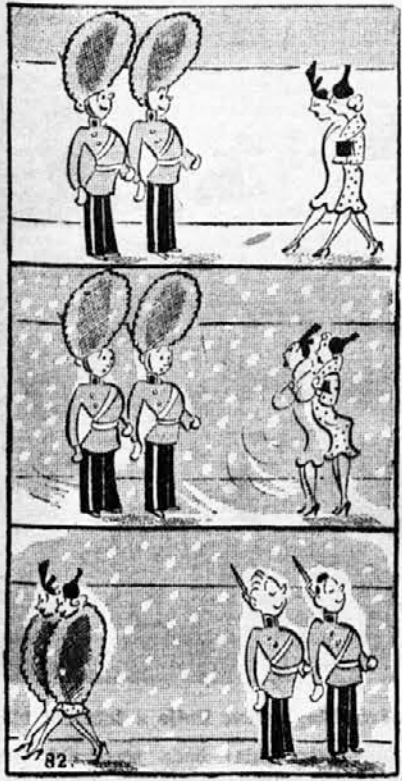
jih naseliti okrog plavžov in kopov. Stroje je bilo treba zvleči gor, vse — od najmanjšega žeblja do najfinjšee aparature za kemijske analize, od čistilnic do plavžev. Apna in železa je bilo dovolj. Prav. Toda premoaga v Katangi ni bilo. Najbližji prometovniki so bili v pokrajini Wanki, tisoč dve sto kilometrov daleč. Razen tega je bil baker v Katangi na moč bogat na oksidnih rudah. Vse to je seveda pomenilo težaven in zamuden predelovalni proces. Težave, ki jih je bilo treba premostiti, so bile vpravi fantastične, in prav tako je bil tudi potreben fantastičen kapital. In bilo je treba celih moč. In vse to je šlo vendar kakor namazano.

Zgodilo se je nekaj, nekaj čudnega, kar se še doslej nikoli ni zgodilo, odkar odkrivajo tuje dežele in jih s tračnicami približavajo civilizaciji, trgovini in industriji. Zmerom so, povsod, v Ameriki, v Aziji, v Avstraliji in Afriki polagali železniške proge od obale v notranjost. Kilometer za kilometrom so se pomikali čedalje bliže središču. Tu se je pa zgodilo, da so železnice polagali od znotraj navzven, na vse vetrove proti obali. Belgijske železnice, portugalske in angleške. Kakor od kakšnega magnetna so izžarjevali iz te bakrene dežele v središču Afrike mogočni prometni prameci na vse strani.

Prva je bila »nacionalna železnica«, ki jo je začela graditi Belgija leta 1923. iz Katange. Vezala bi naj rudišča naravnost z ustjem Konga. Dva tisoč osem sto kilometrov! In leta 1928. so prilezli res do reke Kasai, in odondod so speljali promet po vodi do ustja Konga. Prej je bila najugodnejša pot čez »Grands-Lacs-Route«, severno do jezera Tanganjika, potlej

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

VSAK TEDEN DRUGA

Plevel je posejal med pšenico iz golega maščevanja neki kmet posestniku Antonu Bizjaku z Zgornjega Brda pri Poljanah. Bizjak je pred nekaj tedni posejal na treh njivah ozimne pšenice, pred kratkim je pa opazil, da ne poganja samo pšenica, temveč tudi plevel graščice in kokalija, in sicer na vseh treh njivah. Posestnik trpi ogromno škodo, ker ima uničen pridelek, razen tega pa ne bo mogel vsejati druge pšenice, ker je že prepoznano. Orožniki so osumljenca že prijeli, vendar zanika vsako krivdo. Kljub temu se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

Veliko tihotapsko afero s sladkorjem so odkrili organi mariborske finančne kontrole. Spretno organizirana tihotapska družba je z Madžarskega, kjer je sladkor precej cenejši kakor pri nas, tihotapila sladkor in ga prodajala dalje. V zadevo je zapletenih precej oseb. Tihotapci so spravljali blago predvsem v Maribor, pa tudi v druge kraje. V teku preiskave so ugotovili glavne činitelje te prepovedane trgovine, najbrže bodo pa aretirali še več sodelujočih oseb.

Velik požar je uničil gospodarsko poslonje posestnika Toneta Resnika iz St. Vida na Dolenskem. Sestro je spravljali butare v drvarnico, zraven se je pa igral štiriletni sin Tonček. Na lepem je izgubil in ko sta se oče in teta zavedla, da otroka ni zraven, sta že zagledala plamene, ki so švigali iz poslopja. Na pomoč so prihitali sosede in tudi gasilci, toda bilo je že prepozno. Ker je primanjkovalo vode, je poslopje pogorelo do tal. Posestnik trpi ogromno škodo, saj so bili pod isto streho pod, skedenj in drvarnica. Pogorela je vsa krma in ves pridelek, zavarovalnina je pa le neznanca.

vzhodno proti Daresalamu. Štirikrat so morali prekladati in naposled plačati velike odškodnine v Sueškem prekopu. Ali so pa tvorili koj proti vzhodu, zlasti iz severnoroških rudnikov, da so dosegli morje v portugalski luki Beira. Ali pa na jug do Capetowna. Daljnja pota, draga pota, tisoči kilometrov — bili ogromni.

1. Obnovitev češkoslovaške države brez Sudetov; 2. Obnovitev Poljske brez nemškega in sovjetskega predela. Poljska bi dobila izhod na morje, Gdansk in »koridor« bi pa ostala nemška; 3. Ustanovita naj se ukrajinska in beloruska država; 4. Anglija, Francija in Nemčija naj bi se nato skupaj z Italijo združile v vojno proti boljševikom.

V Berlinu so te vesti takoj zavrnili, češ da jim je namen, zasejati razdor med Nemčijo in Rusijo.

Kakor se vest sama ni zdela neverjetna — pri Chamberlainu in pri Bogu je vse mogoče — tako tudi njen demant ni da bi šel človek preko njega kar na dnevni red. Po naši sodbi utegne biti verjetnejše, da so to intrigo za spremembo skuhal na zahodu.

Za to tezo govori že okoliščina, da se Angležem nič kaj ne mudi, Rusje izginiti iz Zeneve, narobe, da celo odkrito izjavljajo — beri Evening-Standard z dne 10. decembra — da bi bila takšna politika voda na Hitlerjev mlin. Times pa pravi, da bi bile sankcije proti Rusiji samo nemški zunanji trgovini v prid.

Iz tega bi se dalo sklepati (neobvezno; to je namreč treba pri Timesu in pri Beaverbrookovih listih zmerom dodati), da se Angležem odpirajo oči, češ da jim ne grozi iz Berlina nič manjša nevarnost kakor iz Moskve.

Velika afera s starko z milijoni je nastala v Travniku v Bosni, kjer živi stara milijonarka Zuhra Djumišičeva. Zuhra stanuje pri svoji nečakinji, ki ji je dala dobršen del svojega premoženja in ji po svoji smrti obljubila vse svoje premoženje. Zuhrin sorodnik Fehim Djumišić je pa prijavil sodišču, da je starka duševno bolna. Sodišče ji je dalo varuha, še poprej je pa starka svoji nečakinji dala milijon dinarjev, da si je kupila hišo v Beogradu. Sodišče je naposled določilo, da bosta starko pregledala dva psihiatra, toda starka je na lepem izginila. Zadeva postaja čedalje bolj zapletena.

Sleparije z bencinom se je lotil pekovski pomočnik Franc P. iz Sevnice, a mu je kmalu spodletelo. Avtoprevozniku Francu Sovniku iz Gaberja pri Celju se je predstavil kot neki Štifter in mu ponudil, da mu priskrbi precejšnjo količino bencina po stari ceni. Sovinek mu je dal 100 dinarjev na račun in poslal na določeno mesto hlapca po bencin. Kmalu pa je spoznal, da je nasedel sleparju. Na srečo so ga orožniki kmalu prijeli in v njem spoznali starega znanca.

Za 3000 dinarjev zlatnine so izmami neznan sleparji od celjskega draguljarja. V njegovo trgovino je prišlo kakšnih 12 let staro dekletce s pismom od neke gospe, naj da dekletcu dve zlati zapestnici in dva zlata prstana, ker gre nečakinji za botro. Priloži naj tudi račun, ki ga bo gospa takoj poravnala. Dekletce je izbralo nakit, vreden tri tisoč dinarjev in odšlo. Ker je ni bilo nazaj z denarjem, je draguljar spoznal, da je nasedel sleparjem.

Z vlaka je padel upokojeni železniški delavec Mihajlo Cerkenik iz Zidanega mosta. Na progi je med vožnjo padel z vlaka in dobil hude notranje poškodbe in se pobil po rokah. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico. V bolnišnico so prepeljali tudi komaj leto dni staro Anastazijo Prokofjevo, potnikovo hčerko, doma v Tivolskem gradu v Ljubljani, ki je padla na štedilnik in se močno opekla.

Osem vagonov premoza je darovala za revne ljubljance TPD ljubljanskemu pododboru Rdečega križa, ki zdaj premore deli med najpotrebnejše. Spravili so ga v velesajmsko topo, kamor hodijo že nekaj dni siromaki iz mesta in okolice z vozički in nalagajo premoz, ki ga je zaanje določil Rdeči križ. Prošenj za premoz je bilo več ko tisoč, izmed njih jih bo pa 730 najpotrebnejših dobilo po 100, 150 in 200 kg premoza.

Poldrugi milijon dinarjev so zbrali zagrebški meščani za zimsko pomoč brezposelnim delavcem. Akcijski odbor za zbiranje prispevkov je pa ugotovil, da so se akciji odzvali po večini revnejši sloji, dočim se je premožnih Zagrebčanov odzvalo le majhno število.

Kaganovič proti Staljinovi politiki?

Nadaljevanje s 1. strani

Moskvo kar dežujejo obupne brzovjave zastopnikov kominterne z vseh koncev sveta, posebno iz Združenih držav. To bi bilo razumljivo, zakaj ravno pacifizem je veljal med delavstvom vseh držav za eno izmed najosnovnejših in najsimpatičnejših potez sovjetske in snloh komunistične politike.

Intrige proti intrigam

V nedeljo je v svetovnih prestolnicah in v Zenevi počila vest, baje iz kar se da verodostojnih virov, da se že nekaj časa vrše tajna pogajanja med Anglo-Francijo in Nemčijo in da je Hitler že sporočil, pod kakšnimi pogoji bi bil pripravljen mir skleniti. Ti pogoji naj bi bili:

- 1. Obnovitev češkoslovaške države brez Sudetov;
 - 2. Obnovitev Poljske brez nemškega in sovjetskega predela. Poljska bi dobila izhod na morje, Gdansk in »koridor« bi pa ostala nemška;
 - 3. Ustanovita naj se ukrajinska in beloruska država;
 - 4. Anglija, Francija in Nemčija naj bi se nato skupaj z Italijo združile v vojno proti boljševikom.
- V Berlinu so te vesti takoj zavrnili, češ da jim je namen, zasejati razdor med Nemčijo in Rusijo.
- Kakor se vest sama ni zdela neverjetna — pri Chamberlainu in pri Bogu je vse mogoče — tako tudi njen demant ni da bi šel človek preko njega kar na dnevni red. Po naši sodbi utegne biti verjetnejše, da so to intrigo za spremembo skuhal na zahodu.

Za to tezo govori že okoliščina, da se Angležem nič kaj ne mudi, Rusje izginiti iz Zeneve, narobe, da celo odkrito izjavljajo — beri Evening-Standard z dne 10. decembra — da bi bila takšna politika voda na Hitlerjev mlin. Times pa pravi, da bi bile sankcije proti Rusiji samo nemški zunanji trgovini v prid.

Iz tega bi se dalo sklepati (neobvezno; to je namreč treba pri Timesu in pri Beaverbrookovih listih zmerom dodati), da se Angležem odpirajo oči, češ da jim ne grozi iz Berlina nič manjša nevarnost kakor iz Moskve.

Nasilen parkelj se je pretekli teden zakadil v tkalko Julijano Ogrinčevno na Tržaški cesti v Mariboru. Peljala se je s kolesom, pa se je na lepem zagnal vanjo in jo podrl. Padla je tako nesrečno, da se je pobila po glavi in rokah. Parkelj jo je odkuril in zdaj ga išče policija.

Zapeljive cigankine oči so pripravile mladega kmeta Milana iz Kovačevcev v travniškem okraju ob 28. jurjev. V vas je namreč prišla skupina cigankov in z njimi mlada, krasna ciganka Jovanka Markičeva, ki so se v njene čudovite oči takoj zagledali vsi moški vaščani. Posebno pa mladi kmet Milan, ki se je do ušes zaljublil vanjo. Začel ji je na vse pretege dvoriti. Prebrisana ciganka je pa takoj spregledala, s kom ima opravka in je zahtevala od njega 28.500 dinarjev, češ da jih nujno potrebuje. Zaljubljeni kmet je prodal svoj gozd za 50.000 dinarjev in ciganki takoj izplačal zahtevani denar. Takoj nato jo je pa ciganska družba odkurila. Orožniki so Jovanko prijeli in našli pri njej še 20 jurjev.

Če verjamete ali ne

V vasi Bošnjaci blizu Bosanske Brodu se je pripetil pred kratkim hud zločin. V hiši Mare Leničeve bi morala biti poroka. Ženil se je njen sin Franjo. Namesto poroke so pa šli svatje na pogreb. Mara je na dvorišču pekla kolače za poroko. Ko se je nagibala nad njimi, se je za njo priplazil do nje Nikola Lukić in jo zabolal z nožem v vrat, da je takoj izdihnila. Zenin in sin je od žalosti omedlel. Lukić je bil zaljubljen v Franjevo nevesto in se je tako hotel tekmeu osvetiti.

V Čauku je te dni umrla Darinka Simičeva, rezervni narednik. V prejšnjih vojnah si je kot bolničarka, pa tudi kot vojak pridobila takšne zasluge, da je dobila ta vojaški čin. Pokojno Darinko so njeni moški tovariši zelo spoštovali zaradi izrednega poguma in požrtvovalnosti.

Z golo roko je malone zadavil volka kmet Lazar Stanković iz vasi Dobroševci pri Vranju. Volk je napadel prašiča, ki se je pasel okrog Lazarjeve hiše. Lazar je ravno cepil drva. Hotel je kreniti volka po glavi, toda žival ga je tako spretno naskočila, da mu je sekira padla iz rok. Volk ga je zagrabil za obraz, da se kričati na pomoč ni mogel. Videč, da gre za življenje in smrt, je kmet z obema rokama prijel volka za vrat in ga pričel daviti. To je pomagalo. Med tem je pa že prišla Lazarjeva žena, skušajoč braniti moža. Volk se je tedaj osvobodil in se opotekel proti hiši, kjer je bil Lazarjev otrok. Med tem je žena pomobila možu dvocevko. Lazar jo je sprožil in volka ubil.

Proti špekulantom in skrivalec trgovskega blaga je v Zagrebu nastopilo šest komisij, ki pregledujejo vsa trgovska skladišča. Že v začetku so prijavili več trgovcev, pri katerih so našli skrite zaloge blaga. Listi zahtevajo zanje stroge kazni.

Zverinsko mučenje zaradi maščevanja je pretrpel 24letni mizarSKI mojster Stefan Laurič iz Lekenika pri Sisku. Napadli so ga pekovski mojster Heršak, njegov sin in njegov sorodnik, ki jih je Laurič naznanil, ker so kradli kolesa in jih prodajali. Tatovi so se mu hoteli maščevati. Zvečer okrog devete ure so ga počakali in ga začeli biti s koli. Ko se je onesvestil, so ga prenesli v Heršakovo pekarno, kjer so ga privezali z debelo vrvo in ga mučili do štirih zjutraj. Večkrat se je onesvestil. Ko so se ravno posvetovali, kaj naj z njim stori, je nekdo predlagal, da bi mu polomili obe nogi in ga zavlekli v gozd. Na srečo je pa prav takrat prišla okrog policija, ki je zagledala v razsvetljeni hiši privezanega Lauriča in zbrane Heršake. Lauriča so oddali v bolnišnico, ker je precej nevarno pobit, podivjane Heršake pa vtaknili v zapor.

Strupen plin je zadušil komaj 16 letnega pekovskega vajenca Jožeta Borkarja v Gaberju pri Celju. S 50 letnim pekovskim pomočnikom Mihaelom Mastnakom sta skupaj spala v sobi in sta si z ogljem zakurila pečico. Ogenj pa ni začel goreti, temveč je samo tlel in pri tem razvijal strupene pline. Vajenec in pomočnik, ki sta medtem že zaspala, sta se onesvestila. Mastnak je še vstal s postelje, toda takoj mu je zaprlo sapo, da se je onesvestil. Ko je prišel v sobo raznašalec kruha, ga je našel na tleh. Oba so prepeljali v bolnišnico, kjer je Mastnak okrevljal in je izven nevarnosti, Borkar je pa že med prevozom izdihnil.

Utopljenko so našli pretekli teden pri jezu na Fužinah pri Ljubljani. Po poizvedovanju so ugotovili, da je utop-

ljena 38 letna Angela Perperjeva s Hradeškega ceste. Pred kratkim ji je umrl mož in ostala je sama s tremi otroki. V žalosti se je vrgla v vodo.

Akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu je dobila naslov Hrvatske akademije znanosti in umetnosti. Na zadnji seji pa se niso dosegli spremembe pravil, ki so zdaj potrebna. Preimenovanje morata potrditi še ban in hrvatski sabor.

Anketo zaradi prilagoditve mezd delavstva in nameščenecv je razpisala banska uprava v Ljubljani. Pozvala je zastopnike delodajalskih in delojemalskih organizacij na sestanek na bankski upravi, kjer bodo razpravljali o ureditvi tega vprašanja. Cene vsem živlom in življenjskim potrebščinam so dan za dnevem zvišujejo zato je pač potrebno, da se zvišajo tudi mezde. Nekateri občine so že pozvale delodajalce v svojih občinah, naj draginji primerno zvišajo plače svojim nameščenecm. To bi bilo potrebno predvsem v industrijskih krajih in rudarskih revirjih.

Zadužbino Mihanovičev je ustanovil Miho Mihanovič iz Dolov v Dalmaciji s svojim zetom dr. Belastikom. Mihanovič je bogat brodolastnik in je pred leti podaril milijon dinarjev, da bi osnovali zadužbino v njegovem rojstnem kraju. Pozneje sta s svakom dodala še večje vsote, da je premoženje naraslo na pet milijonov dinarjev. V Dolskem so iz tega zgradili veliko stavbo, kjer najde zatočišče in pomoč vsakdo, ki je je potreben, kajti Mihanovič je dejal, da v njegovem rojstnem kraju ne sme biti nikoli nihče lačen. Zadužbina Mihanovičev je poleg velike glavnične lastnice več parcel in dveh palač v centru Zagreba.

Uredbo o omejitvi prometa sta izdala trgovinski in finančni minister na osnovi uredbe o omejitvi prodaje tekočih goriv. Po tej uredbi je prepovedana uporaba zasebnih avtomobilov in motornih koles od sobote od 14. ure do ponedeljka do 8. ure. Izvzeti so avtobusi, taksi, avtomobili zdravnikov, veterinarjev in sanitetnega osebja, ki vrše službo, motorna vozila prostovoljnih gasilskih čet in avtomobilskih diplomatskih predstavnikov. Uporaba državnih avtomobilov in avtomobilov samoupravnih entit je omejena na službene potrebe. Razen tega je prepovedan promet s tovornimi avtomobili na progah, kjer vzporedno teče železnica, razen v razdalji 30 kilometrov. Zato so dolžni lastniki vseh motornih vozil svoja vozila prijaviti pristojnim upravnim oblastem najkasneje v 15 dneh po objavi te uredbe v »Službenih novinah«.

Novo poimenovanje ulic bodo uvedli v Zagrebu. Zagreb se je tako razširil in ima že toliko novih ulic in trgov, da se je mestni upravi zdelo potrebno, ulice nekoliko preimenovali. Nekatera imena bodo spremenili, druga pa šele na novo uvedli. Pri tem bodo izbrisali nekatera stara imena. Zagrebška občina je pozvala vse meščane, naj sodelujejo pri poimenovanju ulic. Razpisala je nagrade od 1000 do 2000 dinarjev za tiste, ki bodo našli najlepša in najprimernejša imena za poimenovanje zagrebških ulic.

Vrhovni svet za ptt je po desetih letih zasedal v Beogradu. Zasedanje je vodil minister za ptt dr. Torbar. Svet je uredil vprašanje glede decentralizacije proračuna ministrstva in graditve nekaterih novih poštnih poslopij v različnih krajih. Predvsem je pa važno, da je izdal uredbo o organizaciji ptt stroke. Ta uredba je velik napredek v primeri s sedanjim stanjem in nalaga nove delovne pravilnike. Člani sveta so gospodu ministru omenili več novih predlogov, ki jih je obljubil upoštevati.

Mleko se je podražilo v Ljubljani in okolici po sklepu širšega odbora Mlekarske zadruge za Ljubljano in okolice. Zaradi slabe letine in naraščajočih cen krmil so mlekarji podražili mleko od 225 do 250 din, in sicer s 1. decembrom.

Osebne vesti

Poročili so se: V Celju: g. Tine Sibila, pehotni kapetan II. stopnje, in gdč. Pavla Schmidtova, hči šolskega upravitelja. V Damžah: g. Zdravko Vedlin, trgovec, in gdč. Tilče Gašperinova, zasebna uradnica. — Obilo sreče! Umrlj so: V Ljubljani: Karla Bergmanova, bivša učiteljica; inž. Rudolf Fasanč višji zemljemerec v pokojju; 50letni Otmar Pavlinič, višji carski inspektor; Anton Lušič, sofer; Barbara Uraničeva, roj. Pietnarjeva, vdova po ključavničarskem mojstru; Angela Webrova, roj. Mahkovičeva. V Celju: 70letni Jože Terček, šolski upravitelj v pokojju; 81letni trgovski potnik Ivan Senica; 34letni posestnik sin Franjo Štih s Kuma ob Sotli; 31letna Lizika Peerova, uradnica; 28letna Elizabeta Carmanova, žena železniškega uradnika iz Šmarja pri Jelšah. — V Ptujju: Marija Lešnikova. V Trbovljah: Jože Dolanc, rudar v pokojju in posestnik. Na Jesenicah: Alojz Rizoli, blagajnik in knjigovodja KID. V Mozirju: 69letna Malika Špesova. V Poljčanah: 71letni Anton Gašparič, železničar v pokojju. V Divači: Rudolf Renčelj. V Litiji: 85letni France Tauer, železničar v pok. V Mlajtincih v Prekmurju: Stefan Benko, restavrater. — Naše iskreno sožalje!

ZRČALO naših dni

Za vsak prispevek v tej rubriki plačamo 20 din

Ali se vam zdi to prav?

Zgodilo se je pred kratkim v prvem razredu neke deške osnovne šole, da je moral majhen, droben fantek med največjim nalivom oditi iz šole ob obem zasmehovanju svojih sošolcev, ker baje ni bil umit. Čemu zasmehovati otroka, ko niti ne poznamo njegovih razmer v domači hiši? Čemu ga predati zasmehu drugih otrok in mu s tem za zmerom vtisniti pečat manjvednosti? T. L.

Zanimivo

Resni časi so danes. Človek se mora s premislekom lotiti vsake stvari, če hoče, da bo prav in lepo uspela. To se tiče tudi nakupovanja življenjskih potrebščin. Danes zmanjkuje ene stvari, jutri bo druge, pojutrišnjem spet kakšne tretje itd. Za zdaj to še ni tako hudo. Kaj zato, če greš v trgovino po pol kilograma kave, pa dobiš samo četrt. Saj greš jutri lahko še enkrat. Če ne ti, pa kdo drugi zate, potem pa ti zanj in tako naprej, vse lepo po načrtu.

Hujše je, če se začno stvari dražiti. Plačati moraš več, kakovost postaja bolj dvomljiva in vprašanje je, če sploh še kaj dobiš. Vsi dobro vemo, kako je šla zadeva s krompirjem, potem rižem, moko in še marsičem. Sedaj je menda na vrsti sol. Časopis je že pisal, da se ne bo podražila. Doslej je šlo vse po tem konitu. Tudi bencin ni bil izjema. H.

Samo s protekcijo

Sem še mlada in sem šele pred nedavnim dobila mesto strojepiske in stenografistke. Mnogokrat sem potrkala zama na vrata kakšne odvetniške pisarne, na vrata trgovca in sem odšla prav tako potrta in obupana kakor sem polna upov in pričakovanja prišla. »Jo že imamo, mi je že prijatelj ali tovariš nekoga priporočil,« in tako dalje. Izgovori raznih vrst in načinov. Ne razumem, čemu oglašajo v časopisih, če je pa merodajna protekcija in ne znanje. Čemu ponižujejo človeka, ki mu pa ne nameravajo dati dela? Če že v naprej vedo, da ne bodo oddali službe onemu, ki prvi pride ali onemu, ki je najbolj zmožen, temveč onemu, ki bo prinesel s seboj več priporočil vplivnih oseb, naj nikar ne begajo ljudi! Razočarana.

Še en primer

Absolventka trgovske šole se je šla — na oglas nekoga inženirja — predstaviti za službo. Gospodu je bila všeč. Rekel ji je: »Pri nas je malo dela v pisarni, včasih ga pa celo ni. Zato pa vzamem le takšno gospodično, ki bi pomagala moji ženi v gospodinjstvu.«

Ko se je dekle pozanimalo, kakšna bi bila ta dela, je odgovoril gospod, da pač vsa gospodinjstva dela, tudi ribanje kuhinje; plača znaša pa din 250 — na mesec. Dekle je pomislilo: »Moja mama daje naš služkinji din 250 —, hrano, stanovanje in ob praznikih in godovih še kakšno darilo. Delo pri nas ni težko, bomo pa rajši služkinjo odpustili, pa vskočim jaz na njeno mesto.« B. V.

Kultura in civilizacija

Nekega dne me je poslal mojster iz izdelki k neki stranki. Ker sem bil precej obložen, mi je med potjo padel kos blaga na tla. Prav v istem trenutku je prišel mimo kakšnih osemnajst let star fant. Nadejal sem se, da mi bo storil uslugo in pobral izdelek, ker sem imel sam polne roke. Bil sem pa razočaran, kajti fant mi ni pomagal, ampak je brenil zavoj še nekaj metrov dalje. Zalosten sem moral naprositi mimoidočega gospoda, da mi je pobral zavoj. Pozneje sem zvedel, da je tisti fant vnet pristaš nogometa. Kljub temu, da smo vajenci že tako zaničevani, se ob nas še spotakne kakšen neolik gimnazijec. Vajenec.

Dogodek brez primere

Mala družbica otrok neskrbno ubira pot v ljubljanske šole. Na križišču se pripelje proti njim par kolesarjev. Ko srečajo otroke, se glasno režijo in eden izmed njih debelo pljune majhnemu solarju naravnost v obraz. Fantek se je, umevno, glasno pritoževal, kar pa ni bilo nesramnežu všeč. Obrnil je kolo in se glasno preteč otroke, zapodil za njim. Fantek je pobegnil na stransko stezo, sicer bi bil izkupil še kaj več od podeža, ki bi mu, sodeč po obleki, ne pri sodil tako grdega dejanja. Prisotna

Samomor peštanske lepotice

Budimpešta, decembra.

Kroniko madžarske prestolnice je te dni obogatil nov, zanimiv dogodek, samomor mlade in lepe igralkle Klare Bindasove. Pred poldrugim letom je v njeno življenje posegel nepričakovano pravi princ, in ta je zdaj povzročil tragedijo mlade igralkle.

Pred poldrugim letom je na neki predstavi na prostem, na Margitskem otoku, mladi in lepi knez Mikloš Odeskalki zapazil res lepo mladenko, ki je pri predstavi odkazovala prostore. Takoj je zaupal svojemu prijatelju, nekemu grofu, da mu je mladenka všeč. Povabil ga je, naj si z njim prihodnji dan spet ogleda predstavo.

Tisti večer se je knez seznanil z mladenko. Njegovemu prijatelju so pa predstavili njeno tovarišico, prav tako lepo temnolasko. Dogovorili so se, da bodo po predstavi šli skupaj na večerjo. Ko so bili že vsi v razkošnem knezovem avtomobilu, si je ta izmislil, da bo mladenki odpeljal. Ni dolgo premišljeval, temveč je obe mladenki odpeljal v dvorec na svojem posestvu v Tužerju, v okolici Budimpešte. Obe

dekleti sta tam ostali teden dni. Šele ko so starši obeh pogrešanih deklet prijavili zadevo policiji, je knez dovolil mladenkama, da se vrneta domov.

Za kneza je bila to velika sramota. Listi so še dolgo potem pisali o tem romantičnem dogodku. Nastal je še drug neugoden dogodek. Zaročenec Klarine prijateljice je skušal storiti samomor, ko je izvedel, kaj je storila njegova zaročenka, ki se je z njo hotel tiste dni poročiti.

Klara se pa je med tem pošteno zaljubila v lepega kneza in je bila še naprej z njim v zvezi. Na njegovo prigovorjanje je zapustila svoje starše. Pred kratkim se je pa prekrstila za Marijo Balogovo, in sicer spet na knežvo željo.

Ta idila pa ni dolgo trajala. Knez se je Klare kmalu naveličal in ji je že po nekaj tednih povedal, naj ga pustí kar lepo na miru.

Občutiljivo in zaljubljeno dekle se je odločilo, da bo šla v smrt. Prej se je pa še sešla s svojim princem. Z njim in še z nekim grofom je ponočevala vso noč. V zori, praj ko jo je grof peljal domov, se je v avtomobilu ustrelila naravnost v srce.

Nov sistem plačila za radio na Danskem

Kjöbenhavn, decembra.

Na Danskem so do pred kratkim plačevali za radio skupno 10 danskih kron na leto. Sedaj so pa v znamenju časa ta način nekoliko omilili.

Vsak radijski naročnik dobi knjižico; vanjo lahko po mili volji lepi posebne znamke. Dovolj je, da na koncu leta pokaže, da je nalepil v

Po mnenju francoskih listov so zdaj najbolj znani Finci: maršal Mannerheim, šef generalnega štaba; Kallio, predsednik finske republike; Tanner, bivši finančni minister in voditelj socialnodemokratske stranke; Pasikivi, večletni minister zunanjih zadev in šef delegacije, ki je odpotovala v Moskvo; Svinhufvud, ki je igral važno vlogo, ko so ustvarili Finsko kot svobodno državo in prednik Kallia kot predsednik republike; Sibelius, violi-

Pri zadnjem bombardiranju Helsinkija so Rusi zadeli tudi nekaj hiš v središču mesta. Naša slika kaže ruševine neke hiše takoj po bombardiranju.

knjižico dovolj znamke. Kdor ima torej dovolj denarja, lahko nalepi vse znamke naenkrat, drugi pa lahko lepijo znamke samo vsak teden ali celo samo vsak mesec.

Najslavnejši Finci

Pariz, decembra.

Spričo dogodkov, ki se razvijajo na severu Evrope, so pariški časopisi objavili imena najslavnejših še živelih finskih osebnosti, znanih zanesljivo po vsem svetu.

nist in kompozitor »Finlandije«, finske narodne himne; Hans Kolehmainen, olimpijski prvak iz 1912. leta; Siljampe, letošnji Nobelov nagrajenec za književnost; Letinen, olimpijski prvak; Paavo Nurmi, najslavnejši finski rekorder in večletni prvak v teku, in Maki, današnja zvezda finske lahkotletike.

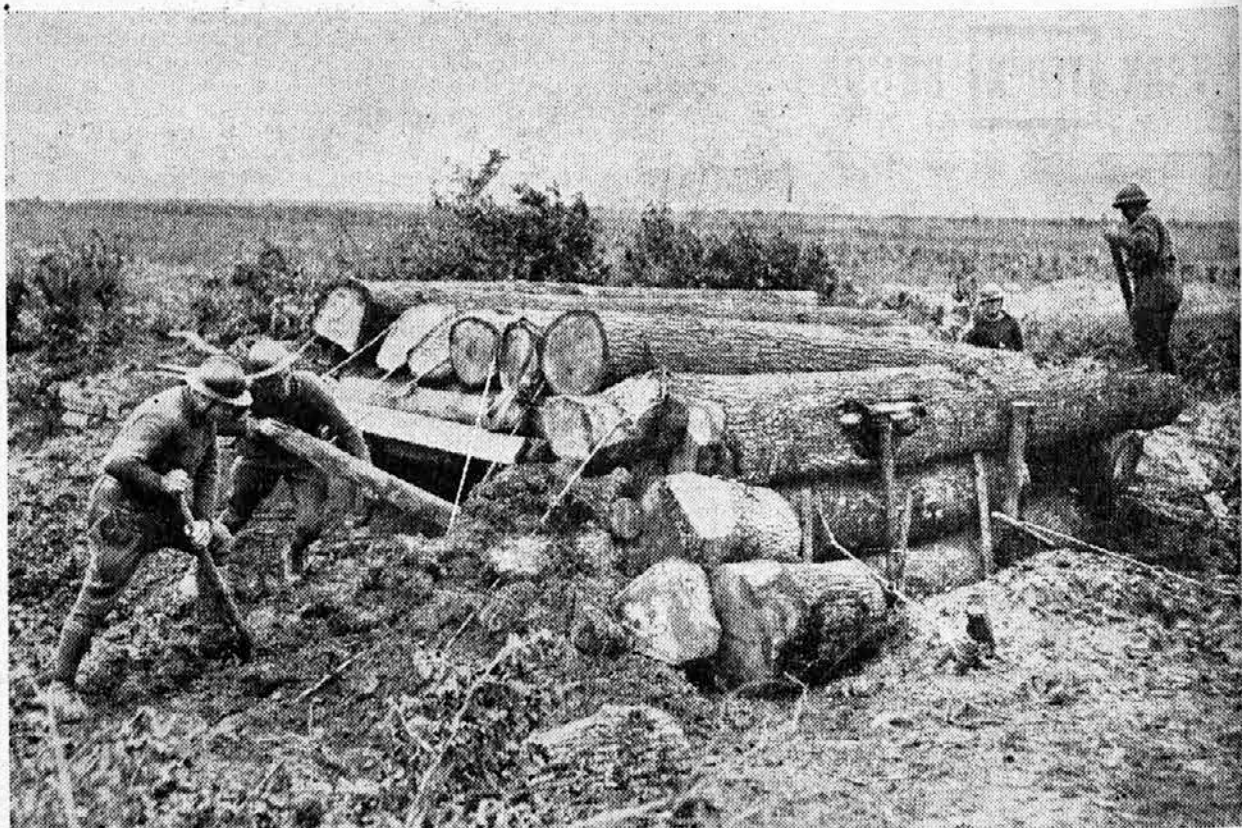
Vlomilčeva smola

Berlin, decembra.

V mestu Leitmeritz v Sudetih je te dni neki vlomilec vdrl pomoči v sta-

Ruski bombnik, ki so ga Finci sestrelili v okolici Helsinkija in ki ga pravkar pregleduje vojaška komisija.

Naša slika kaže, kako francoske inženirske čete ojačujejo prvo obrambno črto Maginotove linije z debelimi hlodi.

novanje nekega meščana. Nabral si je dosti robe in izgubil v noč, ne da bi ga kdo opazil. Možak je imel pa vseeno hudo smolo. Iz žepa mu je namreč padla njegova fotografija in obležala v starovanju, kamor je vlomil. S pomočjo tega točnega dokaza so ga kmalu prijeli.

Podmornice — za kopalec

Newyork, decembra.

Ravnateljstvo nekega velikega kopalništva v floridskem letovišču Palm Beachu je dalo pred kratkim zgraditi dve podmornici za kopalniške goste. Ti dve podmornici nimata sten iz jekla, ampak iz zelo debelega, toda prozornega stekla.

Zdaj se lahko že marsikateri kopalec za nekaj dinarjev privoščí prav ne navadno potovanje s stekleno podmornico na dno morja. Skozi steklene stene lahko po mili volji opazuje življenje faune in flore na morskem dnu.

Te podmornice morejo le malo časa ostati pod vodo, toda vseeno so vselej, kadar se pgreznejšo, rabito polne. Blagor Američanom, ki se zabavajo z orožjem, ki je v evropski pomorski vojni med najstrašnejšimi.

Nova francoska filmska zvezda

Pariz, decembra.

Lepe francoske igralkle Danielle Darrieuxova, Viviane Romanceova, Josephina Backerjeva, Michele Morganova in druge so dobile mlado, toda nevarno konkurentko v štirinajstletni igralki Lindi Darnellovi. Linda igra glavno vlogo v filmu »Hotel za ženske«, čigar premiera je bila te dni v Parizu.

Linda Darnellova je izjavila časnika, da je komaj dopolnila štirinajsto leto in da je takorekoč iz šolskih klopi prišla na filmsko platno. Za svoja leta je črnolasa lepotica izredno dobro razvita, pravijo pa, da tudi izvrstno igra.

Premiera tega filma je bila pravi družabni dogodek; ogledala sta si jo tudi vojvoda in vojvodinja Windsorska.

Najelegantnejša ženska na svetu

Newyork, decembra.

Neka ameriška agencija je poslala vsem najslavnejšim, modnim strokovnjakom prav zanimivo okrožnico; v njej jih je vprašala, katera ženska je

Švedsko. Zdaj bodo sorodniki Grete Garbo živeli s slavno zvezdnico v Hollywoodu. — Švedske žene so se odločile, da bodo za časa vojne Finske z Rusijo sprejele v svoje družine finske otroke. — Veliko francosko literarno nagrado, tako imenovano »Prix Goncourt« je te dni podelila francoska akademija Goncourt-Phillippeu Heri-

Pokrajina pri Pečengli, kjer se pravkar bijejo srdite borbe med Rusi in Finci.

po njihovem mnenju najelegantnejša na svetu.

Odgovor je bil kaj nepričakovan. Večina strokovnjakov je izjavila, da je danes najelegantnejša ženska na svetu gospa Entenora Patenova, soproga bolivijskega »kralja cinka«, gospoda Simona Patena.

Na drugem mestu so imenovali vojvodinjo Windsorsko, za njo baronico Rotschildovo, nato soprogo Age Khana in še nekatere druge.

Teh deset najelegantnejših žensk na svetu izda na leto več ko 45 milijonov dinarjev samo za obleke. Gospa Patenova je porabila v Parizu v zadnjih treh mesecih za svoje obleke več ko milijon dinarjev.

V znamenju časa

Šestdeset minut po rojstvu svojega sinčka je gospa E. Farmerjeva Raindona (Essex, Anglija) že poslala po plinsko masko zanj.

Mladi mož je bil torej natanko minut star, ko je že lahko kljubov nevarnosti letalske vojne.

»Paris-Soir«.

Novice v nekaj vrstici

Gospodarska pogujanja med Švedsi in Nemčijo, ki so se ustavila sredi vembra, se bodo najbrže spet začeli prihodnji teden v Berlinu. — N davek za neborce so uvedli na Froskem; plačevati ga bodo mor vsi, ki iz kakršnega koli vzroka služijo v vojski. Davka so oproščali samo otroci in starci. — Greta Garbo je že evakuirala svoje sorodnike švedske, ker se boji, da bi se utegn finsko-ruska vojna razširiti še

Pogumen zobotehnik

Čikago, decembra.

V čikaškem živalskem vrtu so pred kratkim doživeli precej nenavadno dogodivščino. Prej tako ponižen nilski konj se je na lepem uprl in je strahansko tulil. Ko so se pozanimali, kaj je vzrok tej izpremembi, so ugotovili, da nilskega konja zob boli. V njegovem kočnjaku so namreč našli veliko luknjo. Takoj so dali v časopise oglas, v katerem so iskali zobozdravnika ali zobotehnika, ki bi hotel debelokožcu pozdraviti zob. Takoj se je odzval več zobozdravnikov. Ko so pa vlikana zagledali, so se temu delu rajši odrekli. Končno je le prišel mlad zobotehnik, ki je bil voljan zob pozdraviti. Bil je kakor sveti Jurij, ki je premagal zmaja. Po vseh predpisih previdnosti so žival privezali. Obe čeljusti so mu privezali tako, da gobca ni mogel zapreti. Nato mu je zobotehnik začel vrtati zob. Med vrtanjem je nilski konj tako strašno tulil, da so celo pazniki kar bledeli. Ko mu je pa zobotehnik zob zamašil s svinčcem, je bil pacient takoj mirnejši. Po končani operaciji se je kmalu popolnoma pomiril. Časopisi so pisali, da se je nilski konj zobotehniku celo »hvaležno nasmehnil«. Ko so ga odvezali, je bil popolnoma miren in so ga lahko odpeljali za njegovo pregrado.

Pogumni zobotehnik je izposloval pri upravi živalskega vrta dovoljenje, da se sme odslej imenovati »zobozdravnik čikaškega živalskega vrta«. Zaradi njegovega junaštva so mu to dovolili. Zanesljivo mu zdaj v Ameriki, kjer je reklama vse, ne bo manjkalo pacientov.

Popotni cirkus v policijskem varstvu

Bukarešta, decembra.

Prebivalci bukareškega predmestja so pred kratkim doživeli veliko razburjenje. Vzrok je bila majhna nič hudega ne sluteča opica. Desetletno dekletko Santina je namreč stala pred vrati popotnega cirkusa ki je bil razprostrl svoje šotore v okolici Bukarešte. Pri vhodnih vratih so imeli privezane majhno opico. Radovedneži, ki so se zbirali okrog nje, posebno pa še otroci, so opico dražili in ji ponujali vsakovrstne drobne pod nos. Sicer tako mirna opica se je razdražila in je malo Santino, ki jo je vlekla za rep, ugriznila v desno roko. Okrog jokajoče deklice se je takoj zbrala velika množica ljudi. Nekdo je povedal, da je opičji ugriz prav tako nevaren kakor ugriz steklega psa in da dekletce lahko umre. Takrat se je pa množica razjezila. Ljudje so začeli groziti lastniku cirkusa in njegovim nameščencem. Postajali so čedalje bolj nasilni, tako da so se cirkuški nameščenci resno bali, da jih bodo lincali. Hitro so razdrli šotore in prosili za policijsko varstvo. Razjarjena množica jih je pa kljub temu obmetavala s kamenjem. Šele drugi dan je popotni cirkus odšel iz mesta. Med tem se je pa izkazalo, da je ugriz popolnoma neškodljiv.

Klinika za žabe

Los Angeles, decembra.

V malem kalifornijskem mestu Van Nuys je prav gotovo edina žabja klinika na svetu. Klinikino vodi živozdravnik Claud C. Morgan. Morgan je odprl to nenavadno bolnišnico pred letom dni, ko se je njegova najljubša žaba Fredy z ostro travnato bilko ranila oko. Ze v enem mesecu je Fredy ozdravela. Ko so ljudje iz časopisa to izvedeli, je dobival Morgan mnogo zavojev s pohabljenimi žabami, ki naj bi jih pozdravil. Bolnike je razdelil v tri skupine. V žabe s polomljenimi udi, ki se po naravi iz že samega živalskega obnavljanja zelo hitro pozdravijo; v žabe z gobavostjo, ki navadno

žalostno poginejo in v žabe, ki trpe zaradi neredilne hrane, ki bi jo lahko vzporedili s pomanjkanjem vitaminov. V tej poslednji skupini dela dieta s posušeniimi raki prave čudeže.

Največ je pa Morgan zaslužil pri žabi, ki je izgubila svoj lepi glas. Morgan ji je odstranil iz vratu neko zajedalko. Gospodar žabe je plačal samo za zdravljenje 600 dolarjev, okrog 27.000 dinarjev, temveč podaril živozdravniku Morganu še lep avtomobil.

15.000 let stara palma

Queensland, decembra.

»Dedek Peter« se imenuje drevesni veteran, ki o njem prirodoslovci menijo, da je najstarejša živa stvar na svetu. »Dedek Peter« ima že 15.000 let in se še zmerom veseli svojega življenja. Gre za ogromno palmo, ki raste ob vznožju Tamborinskega gorovja v Queenslandu in Avstraliji. Njene sosedo so še razmeroma mlade, kajti njihovo starost cenijo največ od 3.000 do 8.000 let.

Ni pa dolgo od tega, ko so neki fantalini, iz samega veselja do uničevanja, poškodovali tega veterana, tako da so ga morali kljub njegovi biblijski starosti presaditi. To odgovorno delo je izvršil voditelj botaničnega seminarja queenslandskega vseučilišča skupno s svojimi dijaki. Presaditev je uspela in upajo, da bo »Dedek Peter« še dalje uspeval.

Ubod z iglo — vohunska šifra

Zürich, decembra.

Dopisnik zürškega lista »Die Tat« poroča iz neke skandinavske države, da so tam odkrili prav nenavadno vohunstvo. Odkrili so trik, kakršnega doslej še nihče ni uporabljal. Vse podrobnosti tega drznega vohunstva so še tajne. V splošno je bil pa trik nekako takšen: vse od začetka vojne so iz neke skandinavske države pošiljali v neko vojujočo se državo pošiljke raznih ročnih del, zvečina pokrivala, mize

ali blazine in podobne predmete; vsi so bili nenavadno lepo vezeni. Do odkritja teh lepih vezenin je pa prišlo takole: ženi nekega carinskega uradnika se je zdelo vezenje zelo zanimivo. Opozorila je na to svojega moža; njemu se je pa stvar takoj zdelala sumljiva. Vzel je enega izmed klobukov in ga nesel v pregled strokovnjakom. Tam so odkrili, da je to vezenje šifra neke tajne pisave. Vsak ubod z iglo je pomenil neko črko.

S pomočjo tega nenavadnega dopisovanja so tuji vohuni pošiljali važne informacije v vojujočo se državo. Obveščali so jih o važnih dogodkih na kopnem in na morju.

V tej državi so prijeli nekega moškega, osumljenega vohunstva. Sprva mu niso mogli ničesar dokazati in že so ga hoteli izpustiti na svobodo. Nekega dne ga je pa gol slučaj razkrinkal. Iz žepa mu je namreč padlo več ključev; uradnik, ki je stal poleg njega, jih je vljudno dvignil s tal. Tedaj je pa zapazil, da iz enega izmed ključev štrli kos papirja. Ko je papir potegnil iz tega čudnega skrivališča, je opazil na njem šifrirano pisavo in neke načrte, ki so se nanašali na zelo važen vojaški osnutek.

Kanadske peterke in zračni napadi

Quebec, decembra.

Demokratsko društvo v Kaliforniji, je zaprosilo prezidenta Roosevelta, naj posreduje, da bi se znane kanadske peterke lahko preselile v Kalifornijo. Tako jih hočejo obvarovati morebitne nesreče, če bi mesto, v katerem prabivajo, napadel sovražnik.

Kanada je namreč del britanskega cesarstva in to cesarstvo je zdaj v vojni z Nemčijo. Ni še znano, kaj bo odgovoril predsednik Združenih držav na to prošnjo. Dr. Alan Dafeo, zdravnik, ki skrbi za kanadske peterke, je izjavil, da so deklice podanice britanskega kralja in da bodo ostale v Kanadi.

Zahtevajte za Vaše žimnice in tapceirano pohištvo

ZIMO samo z zaščitno plombo STERILIZIRANO

Naša žima je higiensko očiščena in sterilizirana na pari 115° C, ne diši, je brez masčobe in fermentov, ker je naša tovarna opremljena v to svrhu z najmodernejšimi stroji in aparati.

Odklanjajte žimo iz prepovedanih šušmarških obratov, ker je slabo in nehigiensko izdelana, ni desinficirana, vsebuje fermente in ima neprijeten duh. V njej se zaredijo molji in mrčes.

Prepričajte se pred nakupom! Naše cene so najsolidnejše!

Zato zahtevajte samo žimo z zaščitno plombo

STERILIZIRANO

Oporoka na gramofonski plošči

Budimpešta, decembra.

V atelje neke peštanske tovarne gramofonov sta lepega dne stopila dva svečano oblačena gospoda. Po kratkem zaupnem razgovoru z ravnateljem podjetja, se je eden od obeh postavil pred mikrofona in pričel govoriti: »Danes se je zglasil pri meni, meni osebno dobro poznani gospod...« Potem se je na njegovo mesto pred mikrofona postavil znani pestanski industrialec; z energičnim glasom je prečital svojo oporoko. Ko je industrialec končal, je stopil k mikrofona lastnik podjetja in pridrtil, da je posnetek na plošči izvršil z njegovim dovoljenjem, pred njegovimi očmi in ušesi.

Ko so te opravke naposled končali, in sta bili plošče gotovi, ju je prevzel notar. Obe plošči je vložil v velik papirnat ovoj, ju pred pričami zapečatil in odnesel s seboj. To je, kolikor je znano, doslej prva oporoka, pisмено sestavljena in poleg tega še posneta na gramofonsko ploščo.

Vse to so naredili samo zato, da nihče izmed naslednikov ne bo mogel oporekati pokojnikovi odločitvi. Tako je nezaupljivi industrialec preprečil, da bo kdo oporoko izmalilil.

Židovskim medicincem so prepovedali študij anatomije na truplih kristjanov

Bukarešta, decembra.

Dekanat medicinske fakultete vseučilišča v Jašiju v Rumuniji, je obvestil židovske slušatelje prvega semestra, da je njihov vpis neveljaven. Rumunski kristjani namreč iz verskega vzroka ne dovolijo, da bi trupla kristjanov prišla v židovske roke. Prav zato bodo vpisi židovskih slušateljev šele tedaj veljavni, če bodo židje za svojo anatomsko sekcijo nabavili trupla svojih sovornikov. Kajpak pa židovski dijaki tega niso mogli izpolniti, ker jim verski zakoni zabranjujejo študij anatomije na truplih sovornikov.

Posledica tega je bila, da je vseučiliški senat izbrisal 32 slušateljev prvega semestra židovske narodnosti. Ostalim židovskim slušateljem višjih semestrov so pa pustili dva tedna časa, da si prisrkebe za seiranje židovska trupla. Če tega ne bodo storili, bodo tudi oni izbrisani s fakultete.

Pretep zaradi lepih ženskih nožic

Newyork, decembra.

Pred neko trgovino z nogavicami na Times Squareu v Newyorku, se je nabralo pred nekaj dnevi toliko ljudi, da je morala naposled posredovati policija.

Lastnik podjetja je prišel na dobro zamisel in je razpisal natečaj za »najlepšo nožico«. V izložitvi trgovine je bilo mnogo mladih deklet, ki so v kar naj-lepših nogavicah kazala ljudem svoje noge. Razumljivo je, da se je pred trgovino nabralo mnogo ljudi, ki so se razdelili v dve skupini. Enim je bilo to všeč, drugi so pa obsojali lastnika radi takšne »nenravne reklame«. Nastala je gneča in vnel se je pretep. Nekaj ljudi je bilo ranjenih, tako da je morala naposled policija poseči vmes.

ČUDNI LJUDJE • ČUDEN SVET

Pred kratkim so iznašli brisaliko za naočnike. Iznajditelj jo je dal celo patentirati. Nekeje jo je pa takole opisal: »Okrog brade si navežeš jermenček, zvezan z dvema majhnima, na naočnike pritrjenima brisaljkama, ki se lahko zavrtita okrog osi. Če premaknete čeljusti, je že dovolj, da brisaliko spravite v pogon. Treba vam je torej samo zvečiti in zmerom boste imeli čiste naočnike! Zvečenje vas ne stane dosti truda, zato se le pridno urite...« Tako iznajditelj, kaj bo pa praksa pokazala, bomo šele pozneje videli.

MLADE južnoameriške mravlje imajo kaj čudne navade. Sploh je opaziti, da imajo mravlje posameznih celin svoje muhe. Tako tudi južnoameriške. Kadar so utrujene in si hočejo nekoliko okrepiti, se odpeljejo na sprehod. Za svoje »konjičce« uporabljajo mravlje-delavke. Te morajo prinesiti v mravljišče košček kakšnega lista, mravlje udobno sedejo nanj in delavke jih morajo »peljati« na sprehod.

Ljudje imamo navado reči, »da smo zdravi ko riba v vodi«. Riba pa prav za prav niso tako zdrave kakor si mislimo. Celo malo je takšnih živali, ki bi bile bolj izpostavljene boleznim kakor so ribe. Tako na primer neki, z mahom porasti krap nikakor ni tako star, da bi ga že mah obrasel, pač je »pa to zelo volna žival, nekakšen gobavec med ribami. Mah, ki raste na njem, je v resnici neka

zajedavka, gobca, ki se naseli na krapu in se vanj zažre. Ker neprestano raste in raste ter žre krapovo meso, je kajpak posledica krapova skorajšnja smrt. Zato rajši ne recite, da ste zdravi kakor riba, ker bi si kdo utegnil misliti kaj drugega kakor hočete vi povedati.

Marsikdo je najbrže že premišljeval, zakaj se imenuje slavna sonata virtuozu Tartinija (1692—1770) »Vražja sonata«. Nekateri so mislili, da ima takšno ime pač zaradi vražje težkih violinskih mest. Pojasnilo zato nam je pa na srečo pustil sam skladatelj Tartini. Nekeč se mu je namreč sanjalo o vragu, ki mu je na čudovitih goslih odlično zaigral celo sonato. Ko se je prebudil, je imel godbo še tako živo v spominu, da jo je takoj prelil v note. Odtod je dobila sonata tudi svoje ime.

Še do nedavna so mislili, da Fidijska stvaritelj slavnega friza, podstrešnega robnika na grškem Partenonu, ni uporabljal modelov za prikazane dirkačeve konje, temveč da jih je napravil po spominu in da zato ne morejo biti njihovi gibi naravni. Natančne primerjave s trenutnimi posnetki, s kakršnimi si današnji pomagajo kiparji, so pa pokazale, da je kipar do poslednje podrobnosti pravilno izklesal dirkačeve konje. Njegovi kamnitni konji bi lahko sleherni trenutke zdrijali. Fidijsko oko je torej opazilo stvari,

ki jih po dva tisoč letih noben človek ne more opaziti brez pomoči kamere.

Pred skoraj dve sto leti je izšla knjiga o izrednih zanimivostih celega sveta. V podnaslovu je bilo še omejeno, da je izdajatelj skrbno zbral popotne spise slavnih mož in jih priobčil. Strmeči bralec pa ni v tej knjigi našel samo nenavadno poročilo, da se japonski psi po večkrat nem kopanju spremene v ribe, temveč tudi to, da so tigrovi brki zelo strupeni. Tiger to dobro ve, zato je pri pitju v tekoči vodi celo tako previden, da pije s tokom, torej da mu tok vodo sproti odnaša sicer bi sam sebe zastrupil.

Tega najbrže ne veste, da obstaja na svetu časopis, ki izide samo vsakih sto let! Ta list se imenuje »The Constellation« in je doživel svojo prvo izdajo leta 1859. v Newyorku. Obsegal je osem strani. Razgrnjen je bil visok 2,59 m in širok 1,83 m. Vsaka stran je štela trinajst stolpcev, visokih po 1,22 m. Časopis so natisnili v 24.000 izvodih. Leta 1959. bo list drugič izšel.

Neko indijansko plemo ima kaj čuden jedilni pribor. Med namreč je z neko ščetko, podobno čopiču, kakršnega uporabljajo možki pri britju. Ščetko namakajo v med in ga ližejo. Tako ponavljajo do konca. To bi morebiti prav prišlo tudi nekaterim belim sladkosnedcem.

Novela „Družinskega tednika“

Dekle na sliki

NAPISAL J. BAUR

Peter je v nekem umetnostnem časopisu staknil sliko vitke deklice v kratki obleki. Njeni pšenično rumeni lasje so piapolali v vetru. Na njenem obrazu pa sta se čudovito zrcalili in spajali trpkost in ljubeznivost. Za ozadje te slike je slikar naslikal pokrajino s temnimi gozdovi, v bližnji kotanji so se pa pasle srnice. V to sliko se je Peter zaljubil na prvi pogled.

Slika se je imenovala »Diana«, slikar, ki jo je naslikal, se je pa pisal Robert Birkner. Pod sliko je še pisalo: »Slika igralke Milene Romerjeve«. Peter je občutil nenavadno nagnjenje do te ženske. Čudno, saj je poznal samo njeno sliko in to mu je bilo že dovolj. Odslej je imel edino željo, da bi prišel v stik s tem dekletom. Bil je prepričan, da bi mu gotovost, da je ta ženska nedosegljiva, spet vrnila duševni mir. Peter je bil še mlad in je zato izbral precej nenevarno, toda ravno pot za dosego svo-

jega cilja. Pisal je: »Spoštovana gospa! Moram Vas spoznati! Kdaj Vas smem obiskati?« Te vrstice je poslal na naslov Milene Romerjeve, igralke. Ali bo pismo doseglo svoj cilj, to je prepustil usodi.

Odgovor, ki ga je kmalu nato prejel, je imel samo nekaj besed. Živno pokončna pisava pa nikakor ni bila sorodna čudoviti »Dianici«. Odgovor se je glasil: »Spoštovani gospod! Pričakujem Vas v nedeljo popoldne doma, pri meni, Cesta X, št. 17, Milena Romer-Birknerjeva.«

»Romer-Birknerjeva« je čital Peter osuplo. Torej je bila s slikarjem poročena. Zavedal se je, da bodo ostale njegove najskrivnejše želje neizpolnjene. Ta gotovost bi mu zdaj lahko že zadoščala. Vendar nikakor ni hotel plaho bežati pred resnico. Takoj se je odločil, da bo šel vseeno h gospe v vas.

Nebo je bilo pokrito z oblaki in deževalo je. Peter je stopal nekoliko

ozlovoljen po zapušteni ulici. Na vrtnih vratih preproste vile, številke devetnajst je bral samo ime: Milena Romer-Birknerjeva. Ob misli, da stane tuje sams, se je nekoliko pomiril, nato je pa pozvonil. Služkinja mu je odprla, ga peljala v sobo in ga prosila, naj počaka. Po slikah, ki so visle na stenah, je Konrad takoj spoznal, da so delo istega slikarja kakor je bila njegova Diana. Kmalu se je spoznal tudi starost teh slik in postalo mu je jasno, da Robert Birkner ni več med živimi. Peter se je zdaj celo čutil, da je v svoji gorečnosti Dianino sliko nesmiselno prestavil v sedanost. Zato ni bil prav nič razočaran, ko je stopila v sobo stara osivela dama Milena Romer-Birknerjeva, ki je bila pred mnogimi leti deklica Diana. Nikakega razočaranja ni občutil, ko je zagledal to ženo. Vsa njena zrela milina se mu je zdelala podobna oktobrskemu dnevu. Imel je občutek, da se mu njene svetle oči prizanesljivo smehljajo. Čutil je, da bi bilo pred njo grdo prikriti pravi vzrok svojega obiska.

Dama je ljubeznivo dejala, da si ga je prav takšnega predstavljal. Nato ga je povabila na skodelico čaja, češ da bosta tako bolj prijetno kramljala. Posadila ga je za okroglo mizo sesti nasproti. Petru se je zdelo soba s starim pohištvom zelo prijetna. Spočetka je z nekim čudnim strahom pripove-

doval o svoji navezanosti na sliko Diane. Dejal je, da je takoj spoznal, da to ni navadno navdušenje za umetnost. V svoji gorečnosti je hotel imeti ljubljeno sliko tudi živo pred očmi. Zdaj je hvaležen, da ga je to srečanje pomirilo. S strahopetnimi vprašanji je hotel prisliti staro damo, da bi mu povedala kaj o svojem življenju. Smehljaje se mu je dejala, da mu bo to pripovedovala rajši kdaj drugič. Ker je Peter čutil, da damo že predolgo zadržuje, ni več silil z vprašanji. Milena Birknerjeva ga je povabila, naj jo kmalu spet obišče. Ko je bil Peter že pripravljen za odhod, je slišal, da je nekdo stopil v hišo. Tudi njegova gostiteljica je prisluhnila korakom. Peter je zasluhlil da bo to nenavadno srečanje med njim in med to osebo neprijetno. Toda koraki so prihajali vedno bližje in nenadno so se vrata odprla. V sobo je stopila mlada dama. Presenečeno se je oprostila, da je kar vstopila, pač ni pričakovala, da je v sobi nekdo, ki ga ne pozna.

Peter je slišal, da je gospa dejala: »To je moja hčerka Marija!« V hipu se mu je zdelo, da sanja. V naslednjem trenutku mu je Marija krepke podala roko in Peter ji je z utripajočim srcem gledal v obraz. To je bil oni obraz, ki ga je Peter tako dobro poznal. Neke skupnost ljubeznivosti in trpkosti se je zrcalila na njem. Ti

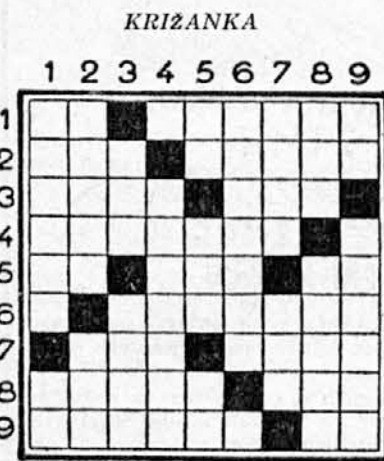
pšenično rumeni s čela gladko počesani lasje, te sinje oči, to je bila njegova »Diana!«? To je bila pač njena živa dvojica. V hipu se je streznil in je hotel nekaj reči. Toda Marijina mati ga je prehitela. Povedala je hčerki, da je to neki študent, ki se zanima za očetovo delo. O tem sta tudi ves čas kramljala. Peter je bil tako presenečen, da se je hotel takoj posloviti. Toda Marija ga je prisrčno prosila, naj še ostane in ko je tudi njena mati ljubeznivo pritrčila, je res ostal.

Gospa Milena je takoj obrnila pogovor na njegovo zadevo. Prinesla je sliko Diane in mu jo pokazala, kakor da bi mu bila še neznanca. Dejala je, da bi gotovo vsak mislil, da je to Marijina slika. Vendar je to sliko Robert Birkner slikal še pred njenim rojstvom, tako da je bila vzor te slike Marijina mati. »Večkrat se mi je že zdelo, da je ta slika nekako skrivnostna,« je dejala gospa Milena.

Zročilo se je že, ko je Peter odšel iz vile. Deževalo ni več. Svetilke so bile zavite v meglo, ko je zamisljeno stopal proti postaji. Le predobro je razumel gospo Marijo. Zablodo svojega srca mora pozabiti. Zdaj pa, ko se je naposled osvobodil spomina na to vražjo sliko, se je do ušes zagledal v Marijino živo podobo. To ga je pomirilo in mu vrnilo veselje do življenja.

UGANKE? Naše žene zahtevajo volilno pravico

Poročilo z nedeljskega zborovanja v Ljubljani za žensko volilno pravico

Pomen besed:

Vodoravno: 1. kemijski znak za brom; vozila — 2. jadranski otok; vrsta pripovedke — 3. brezbarvna, močno dišeča in hlapljiva tekočina; poljski plevel — 4. nekdanji francoski vojni minister — 5. kemijski znak za erbij; vladar; veznik — 6. francoski general — 7. veznik; narašča brez potrebe življenjskim potrebščinam — 8. žensko ime; vrsta posode — 9. radijska cev; kemijski znak za radij.

Navpično: 1. nemški prekomornik; vol (srbohrvatsko) — 2. poljedelec; kazalni zaimek — 3. naslov turških upraviteljev; flandrijsko mesto — 4. angleški nacionalni ekonom (1772 do 1823) — 5. predlog; sklon osebnega zaimka; kratica za »leto Gospodovo« — 6. črnc — 7. bodeča rastlina; zdravilo — 8. razdobje; znan denar — 9. veznik; britanski dominion.

ŠTEVILNIK

- a) 1 — 2 — 3 — 4 — 5 — 4
- b) 6 — 7 — 4 — 3 — 8 — 9
- c) 10 — 2 — 7 — 4 — 5 — 4
- d) 1 — 7 — 6 — 11 — 4 — 10
- e) 6 — 12 — 9 — 4 — 5 — 4
- e) 10 — 4 — 3 — 11 — 4 — 3

a) evropski veletok, b) rudnina, c) pritok Donave v Jugoslaviji, d) krajevni prislov, e) konstitucija, ustroj, e) kemična prvina.

Prve številke navpično pod A pomenijo vojni izstreke, ki je po haškem dogovoru prepovedan in pod B kosaškega načelnika.

LESTVICA

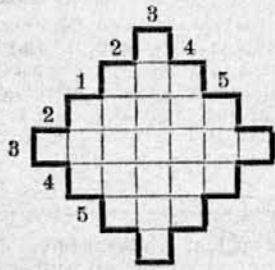

Pomen besed:

Vodoravno: A »slovenski Brehm« — B slovenski pisatelj.

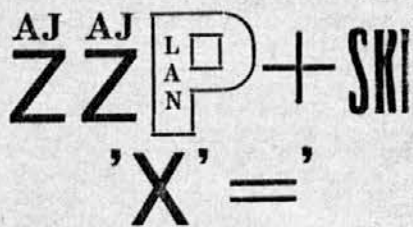
Navpično: 1. špansko ime za reko, 2. sklon osebnega zaimka, 3. paradiz, 4. visočje v francoski Afriki, 5. skrajšano moško ime.

ČAROBNI LIK

Pomen besed navpično in vodoravno: 1. ptica severnih morj, 2. Obri, 3. kemijska prvina, 4. neravna, 5. žensko ime.

REBUS

Rešitve ugank iz prejšnje številke:

Rešitev križanke: Vodoravno po vrsti: 1. vi; pokora — 2. eva; kovor — 3. rana, lev — 4. interes; r — 5. ga; ris; le — 6. a; domačin — 7. sel; repa — 8. satir; pat — 9. smetar; na. Rešitev rebusa: In vino veritas. Rešitev posetnice: mickarica. Rešitev čarobnih likov: I. 1. kadar, 2. dan, 3. Kanal. II. 1. Peter, 2. ter, 3. jereb. III. 1. kisk, 2. šip, 3. lipk. IV. 1. Potop, 2. tek, 3. kokot. V. 1. aurum, 2. rum, 3. humus.

V nedeljo so se v dvorani delavske zbornice v Ljubljani zbrale slovenske žene in slovenska dekleta k velikemu zborovanju za žensko volilno pravico. Dvorana je bila nabit polna. Prišle so žene vseh slojev. Nekaj jih je bilo, ki so se prvič pozanimale za ta pereči problem našega ženstva, večina je bila pa že temeljito pripravljena na predavanja in takšnih, ki jim gibanje za ženske pravice nič več ni tuje. Poleg mestnih gospa so sedele preproste kmetijske matere, zraven njih delavke, uradnice, gospodinje ali študentke. Posebno dosti je bilo visokošolk, pa tudi nekaj visokošolcev. Zbrale so se za stopnice vseh slovenskih žensk, da manifestirajo za svoje pravice.

Zborovanje je otvorila predsednica Slovenske sekcije Jugoslovanske ženske zveze gospa Mira Engelmanova. Razložila je poslušalkam na splošno zgodovino borbe žensk za politično enakopravnost in končala s pravično zahtevo »Za enake dolžnosti, enake pravice.«

Potem je spregovorila gospa Angela Vodetova. Osvetlila je borbo ženske za politične pravice z vseh vidikov. Razložila je, da borba današnje ženske za volilno pravico ni gola kaprica, pač pa pravična borba, ki je vzrasla iz gospodarske in etične nujnosti. Če bi ženske imele svojo zastopnico v parlamentu, bi pač lahko po njej zahtevale tiste pravice, ki gredo njihovim otrokom in njim samim. Ženska prav zanesljivo ne bi nikoli uravnovešala državnega proračuna z redukcijo doklad za družino. Zavedala bi se, da s tem škoduje zdravju svojih otrok, procvitu svoje družine.

Govornica je poudarila, da ženska pač najbolj zanima socialna politika, ker je njeni naravi najbližja, zato bi bilo edino pravično, da bi smela ženska v socialni politiki sodelovati in sodelovati.

Gospa Vodetova je nato naštelja najpogostejše ugovore proti ženski volilni pravici. Dokazala je, da ti ugovori ne drže.

Ne kateri na primer trdijo, da ženska ni sposobna za politično delo. Ali je mar politika moških modrejša? Spravila je svet na rob propada in ustvarila kaos, ki mu ne vidimo izhoda!

Pravijo, da ženske ne bi samostojno volile. Ali mar moški vselej samostojno volijo? Toliko samostojno, kakor volijo moški, bi tudi ženske lahko volile.

Nekateri spet trdijo, da je ženska vse preveč čustvena za politiko. Če si pa danes ogledamo politiko pobljže, bi pač tudi sleherni moški priznal, da je že skrajni čas, da bi bilo v njej nekoliko več čustva in sicer tistega čustva, ki mu pravimo človekoljubje in ljubezen do bližnjega.

Tudi znani ugovor, da ženska ni vajak, ne drži več. Časi so takšni, da ni več fronte in zaledja. Ženske in otroci so zdaj tako žrtve vojnega klanja kakor moški. Če bi ženska sodelovala, pač ne bi dopustila, da bi celo milijoni starih ljudi in nedolžnih otrok bili žrtve vojne vihr.

Pastelno sinja volnena družbna obleka, z dolgimi rokavi in visoko zaprta. Moda jo je z veseljem sprejela, pa ne morebiti kot potrebno šaro, temveč kot praktičen in lep nadomestek za dragocene svilene, čipkaste in brokatne družabne obleke.

Ženske pa ne zahtevajo volilno pravico samo zato, ker jim današnji čas nalaga večje dolžnosti kakor nekdanji, ampak tudi v imenu demokracije! Prvi pogoj za enakopravnost vseh ljudi v demokraciji je, da dobe tudi ženske pravico, sodelovati v vseh samoupravnih in zakonodajnih predstavništvih.

V imenu moških, ki soglašajo z ženskimi v borbi za žensko pravico, je spregovoril nekaj tehtnih besed vseučiliški profesor g. dr. Boris Furlan. Poudaril je, da je težnja ženske po politični enakopravnosti moškemu borba za pravico, borba za pravo demokracijo in enakost. Samo dve poti sta za urejevanje človeških razmerij: priredje in podredje, sodelovanje in izkoriščanje. Samo prva pot je prava pot. In samo, če damo ženi iste pravice kakor jih imajo moški, hodimo po pravi poti.

Ga. dr. Grosmanova je v imenu intelektualk razložila upravičenost ženske borbe za volilno pravico na pravni podlagi. V zaključku je izjavila, da je zahteva po enakosti volilne pravice vsebovana že v zahtevi po splošni pravni enakosti.

Posebno odobravanje je zbudil prisrčni govor gospe Ivanke Dovičeve, ki je govorila kot zastopnica kmetijskih žensk o »Kmetijski ženski in volilni pravici«. Gospa Dovičeva je povedala, da je morda v tej borbi kmetijski ženski laže kakor mestni, kajti na kmetih gospodar svoji ženi dejansko pogosto je priznava pravico sodelovanja pri delu, pa tudi pri gospodarstvu. Nato je izčrpno razložila upravičene potrebe in zahteve kmetijskega ljudstva. Gospa Ivanka Dovičeva je zaključila svoj govor s pozivom našim ženskam, naj se ramo ob rami združijo v borbo za mir, kruh in boljše bodočnost.

Stežnik

ki Vas bo zadovoljil v vsakem pogledu Vam napravi točno po meri

SALON STEZNIKOV

Irena Salaj
LJUBLJANA, GAJEVA 8
pritličje (Dukičev blok)

čeve, ki je govorila kot zastopnica kmetijskih žensk o »Kmetijski ženski in volilni pravici«. Gospa Dovičeva je povedala, da je morda v tej borbi kmetijski ženski laže kakor mestni, kajti na kmetih gospodar svoji ženi dejansko pogosto je priznava pravico sodelovanja pri delu, pa tudi pri gospodarstvu. Nato je izčrpno razložila upravičene potrebe in zahteve kmetijskega ljudstva. Gospa Ivanka Dovičeva je zaključila svoj govor s pozivom našim ženskam, naj se ramo ob rami združijo v borbo za mir, kruh in boljše bodočnost.

Gospa Angela Dovičeva je govorila v imenu delavk. Razložila je, da delavci sami niso proti politični enakopravnosti žensk, pač so pa proti njej samo tisti, ki hočejo to neenakost izkoristiti in si iz nje kovati dobiček. Doleglej imamo sicer že dovolj socialnih zakonov o zaščiti matere in otroka, toda žal so ostali samo na papirju. Pogosto se zgodi, da tovarnar mlado mater požene na cesto, češ da ne more tako dobro delati kakor dekle. Če bi žena smela sodelovati, bi pač nikoli ne prišlo do takšnih socialnih krivic.

Slovenske visokošolke so poslale svojo zastopnico, gospodično Niko Tauferjevo. Razložila je upravičene zahteve slovenske visokošolke po brezplačnem študiju vseh onih, ki imajo za to dovolj sposobnosti in veselja. To bo pa mogla doseči visokošolka samo tedaj, če si bo priborila volilno pravico in s tem pravico sodelovanja v samoupravnih in zakonodajnih zastopstvih, v občini in parlamentu.

Zborovanje je zaključila predsednica gospa Engelmanova. Prebrala je resolucijo, ki so jo slovenske ženske poslale predsedstvu vlade. Resolucija se je glasila: Zahtevamo splošno

Krasna večerna obleka, ki je je člo vek vesel že zaradi čudovitega kroja. Narejena je iz težkega zlatega brokata. Prav za prav je preprosta in hkrati v duhu najnovejše mode z veliko pentljo in vlečko.

aktivno in pasivno volilno pravico s tajnim glasovanjem.

Zadovoljne in lahkih srci so odhajale naše ženske s te manifestacije za ženske pravice, vedoč da se bore za dobro in pravično stvar. K. N.

Naša kuhinja

KAJ BO TA TEDEEN NA MIZI?

Jedilnik za skromnejše razmere

Četrtek: Ričet s prekajenimi rebri. Zvečer: Zeljnata solata s krompirjem, čaj.

Petek: Krompirjeva juha; sirovi štruklji. Zvečer: Mlečen zdrob.

Sobota: Ledvičke v omaki, krompirjevi emoki. Zvečer: Kašnato zelje.

Nedelja: Goveja juha z jajčno kašo, dušeno zelje, krompirjev pire, svinjska pečenka. Zvečer: Govedina od opoldne v solati, kava.

Ponedeljek: Zeljnata juha, polpeti, krompirjeva solata. Zvečer: Ogvrte kruhove rezine, čaj.

Torek: Goveja juha, govedina, čebulna omaka, krompirjev pire. Zvečer: Praženeč, kompot.

Sreda: Fižolova juha, zabeljeni široki rezanci, solata. Zvečer: Fižol v solati.

Topel zimski model iz srebrnove indijske ovce in sivega sukna. Model je sicer zelo dragocen, vendar upamo, da bo slika navdahnila to ali ono bralko, da si bo popravila svojo staro krzveno jopico.

Jedilnik za premožnejše

Četrtek: Goveji zrezki v omaki, tirski emoki, solata. Zvečer: Makaronova potica.

Petek: Fižolova juha s prepečenimi kruhovimi kockami, piškotni zavitek, kompot. Zvečer: Mlečen riž.

Sobota: Svinjska juha, krompirjevi zrezki, solata. Zvečer: Ogvrte kruhove rezine.

Nedelja: Kruhova juha, svinjska pečenka, krompirjevi kifeljčki, mešana solata, preprosti kolački. Zvečer: Zolica, pečivo, čaj.

Ponedeljek: Zelje s krvavicami, palačinke, kompot. Zvečer: Vojvodska jajna jed.

Torek: Teletji golaž, polenta, kompot. Zvečer: Jetra v omaki, krompirjeva solata.

LASE KAKOR SVILA

boste imeli, če jih boste umivali in negovali s Savexom. Zahtevajte brezplačno brošuro ali za din 7— v znakah originalno stekleničico za 3kratno umivanje. L'Oreal 28, Zagreb I, poštni predal 3.

Sreda: Leča v prežganju, polpeti, kuhana zeljnata solata. Zvečer: Pečenjak s šodojem.

Pojasnila:

¹ Svinjska juha: Nekaj svinjskega mesa zreži na majhne kose in ga polij s hladno vodo. Postavi na štedilnik in ko prevre, dodaj nekaj zrn popra, nekaj čebule in česna. Dodaj tudi nekaj sesekljane peteršilja in drugih dišav. Nekaj časa naj se vse to kuha, potem pa osoli. Juho zalij s prežganjem, iz juhe pa poberi vso zelenjavo in dišave. Potem pusti, da še nekaj časa vre, a ne na močnem ognju. Ko je juha gotova, jo nekoliko okisajte, preden jo daste na mizo, jo pa zakuhajte z rumenjacom.

² Preprosti kolački: Po naslednjem receptu lahko vsaka gospodinja napravi hitro lepe in dobre slaščice. Dobro umešaj tri rumenjake in 10 dkg sladkorja. Dodaj 10 gramov olupljenih in zmletih madljev 10 dkg čokolade in 35 gramov drobtin. Drobline moraš poprej prepojit s česnjem ali višnjevim sokom. Naposled dodaj sneg treh jajc. Testo zajemaj z žličko in polagaj na povoščen papir, potem pa speci.

⁴ Leča v prežganju: Izberi in operi lečo in jo skuha v slani vodi. Malo jo ocedi in daj v bledorjavo prežganje. Preden daš moko na mast, nareži vanjo malo čebule. Če hočeš, okisaj lečo s kisom in ji pridaj kot začimbo lovorjev listič in timijan.

Monogrami — entel — ažur gumbnice — gumbi — plise fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica
Vezenje perila predtisk ženskih ročnih del

Nogavice perilo dežniki

v najboljši kvaliteti, po tovarniških cenah, v prodajalnih tovarne

VIDMAR

Pred Skofljo 19
Prešernova ul. 10
Gospodsvetaka 2
Tyrševa 5, Palača „Slavija“

Pozor! Prihodnič:

Pleten smučarski pulover

Ženske se pogosto ne znajo negovati

Znati se negovati je posebno poglavje v kozmetiki. Nekatere ženske so prepričane, da je lepota isto, kakor če bi kakšen predmet zavili v lep svilen papir. Pri koži je pa to v resnici nekaj čisto drugega. Koža je prav tako organ, kakor je na primer organ srca, žolča, itd. Koža živi svoje lastno življenje in ima, prav tako kakor drugi organi, nalogo, da odstrani iz sebe vse tiste škodljive snovi, ki se naberejo v njej. Koža ima torej zelo odgovorno delo, zato se moramo tudi mi potruditi, da ji bomo pri tem pomagali.

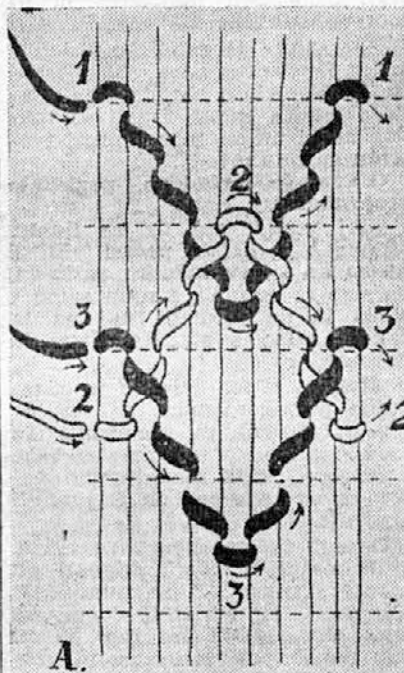
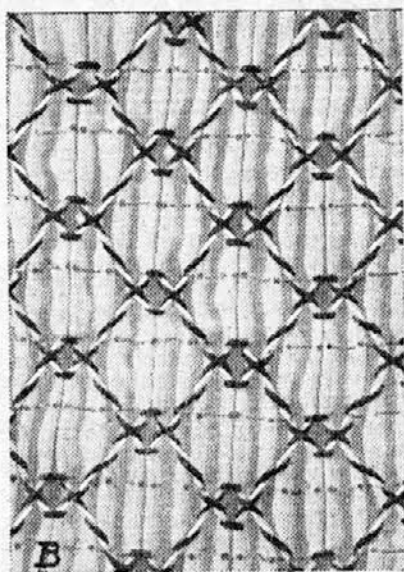
Prva in glavna dolžnost, ki jo imamo do kože, je čistoča. Sleherni večer si moramo izmiti s kože vso maščobo, puder in sminko. Najboljše sredstvo je pač dobro, mehko milo, ki si z njim namilimo roke, potlej pa obraz. Pri tem ni ravno potrebno, da uporabljate razne mehke krpe, gobe itd., kajti najbolj mehko in nežno utegnejo to delo opraviti vaše mehke roke.

Najmehkejša voda je deževnica. V mestih, kjer je voda apnenčasta, kantine vanjo nekaj kapljic glicerina, da se voda zmehča.

Kožo najbolje hranimo z mastno kremo, in sicer s takšno, ki vsebuje lanolin. To so pa skoraj vse kreme, kajti vsaka izdelovalnica krem se frudi, da da v kremo lanolin. S kremo se pa namažite šele takrat, ko si obraz očistite z vodo in milom. Kremo sme ostati na licu kvečjemu 20 do 30 minut, potlej jo pa zbršite s čisto vato ali čisto krpo, ali pa kar z vpijajočim čistim papirjem.

Nega kože torej v glavnem obstaja iz čiščenja in hranjenja kože. Glavni pogoj je pa, da kožo negujete popolnoma sistematsko. Kože prav tako ne smemo pustiti brez njene hrane — kreme, kakor ne smemo pustiti brez hrane želodca. Pri tem je pa treba kajpak uporabljati samo prvovrstno kremo, kajti vsaka druga utegne koži bolj škodovati kakor koristiti.

Dve otroški oblecki, izvezeni z naborkom »smok«

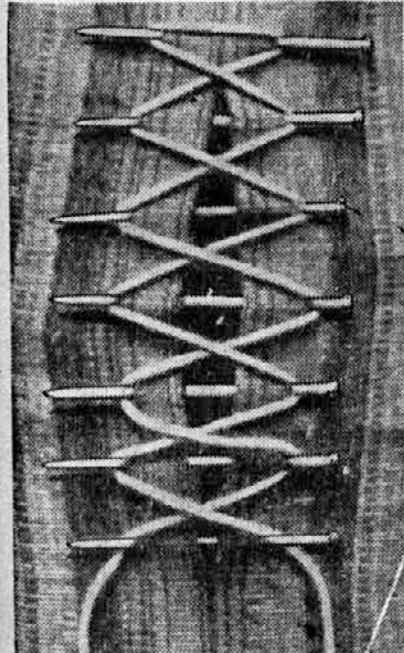
Za praznične oblečke majhnih deklet ni lepšega okrasja kakor tako imenovano vezenje »smok«, ročno delo, ki je zabavno in prav nič težko. Od vas pa terja največjo natančnost, zato priprave zanj niso nič manj važne kot delo samo. Za vezenje prodajajo posebne vzorce, ki so natisnjeni na svilenem papirju. Če vzorec položite na oblečko in ga polikate z vročim likalnikom, bo pustil na blagu mrežo ert. Po njih se boste ravnali pri vezenju. Papir morate pa pritisniti na spodnjo stran blaga. Po ertah uvezete provizorične niti in jih na koncu pustite

nezavozljane. Ko ste vse prepredili s temi nitmi, jih potegnite skupaj. Pri tem morate računati, da boste blago potegnili skupaj vsaj za polovico. Gubice lepo uredite in začnite veziti na lice po takšnem vzorčku, kakršnega ste si pač izbrali. Diagram A na naši sliki kaže postopek enega izmed teh vzorčkov, diagram B pa del že gotovega vezenja. Zaradi večje razvidnosti je na diagramu A vzorec, ki ga je od tiskil svilen papir, natisnjen na pravi strani. Za božične oblečke s »smok« vezenjem se posebno obnese svila, ker lepo pade.

Praktični nasveti

Vašega zvestega hišnega čuvaja morate obvarovati mraza s slamnato streho, preprogo, ki mu jo pritrdite na pasjo kolibo. Če je mogoče, jo položite na streho v dvojni debelosti, in sicer tako, da se bo voda odtekala po slami navzdol in ne počez. Slama ne prepušča mraza, poleti pa ne vročine.

Če se pohištvena prevleka strga, jo težko zakrpate, ker je preveč napeta in je ne morete stisniti skupaj. Lahko si pa pomagata s tem, da zataknete na obe strani razporka bučice in nanje napeljete močn sukaneč. Razporek boste z lahko zakrpali.

Vsako tkanino lahko impregnirate

Lastnosti posameznih tkanin

Vsaka gospodinja lahko sama to ali ono tkanino impregnira, to se pravi, da jo napravi nepremočljivo. Razume se, da tkanin ne morete kar gumirati, ker to lahko napravijo samo v specialnih delavnicah. Za vsako tkanino je pa treba poznati drug način impregniranja.

Preden boste tkanino impregnirali, morate poznati njene lastnosti. So pa različni načini, po katerih spoznate, ali je tkanina pristna ali ne.

Volnene tkanine boste spoznali po tem, če boste nit, ki ste jo potegnili iz blaga, zažgali. Goreča volnena nit se zvije in počasi gori. Če zvijete nekaj niti v klopko, se skušajo odviti.

Bombažaste tkanine spoznate po tem, če nit gori z velikim plamenom in hitro, pustijo pa le droben pepel. Če nekaj bombažastih niti zvijete in jih zažgete, se med gorenjem še bolj zvijajo.

Če zažgete nit čiste svile, gori samo nekaj milimetrov, potlej pa zogljeni in ugasne, zvija v klopko.

Nit ponarejene svile gori počasi in brez ogljenjenja.

Tkanine ne smemo nikoli zavijati, temveč razprostrti in pustiti na zraku. Ne smemo jih sušiti na soncu ali blizu ognja.

Če so na tkaninah blatni madeži, jih je treba zdrgniti s krpo, ki ste jo pomočili v razredčen kis. Ščetkati pa ni priporočljivo.

Pred vsem mora biti pa vsaka tkanina, ki jo hočete impregnirati, popolnoma čista.

Dobro je, če veste, kako je treba ravnati z bombažastimi tkaninami. Preden jih rabite, jih izperite v mlačni milnici. Na vsak liter vode pride 10 gramov mila. Tkanino iztisnite, a je ne sušite. Tudi dalje mora tkanina ostati vlažna.

Ko ste jo zmočili v milnici, jo namočite v bakrov sulfat. Na liter vode pride 20 gramov bakrovega sulfata. Tkanino iztisnite in jo sušite na hladnem. Te tri postopke ponovite trikrat drug za drugim. Ko je tkanina suha, je ne smete likati z vročim likalnikom.

Svilene in volnene tkanine napnite na lesen okvir, in sicer tako, da bo lice tkanine na spodnji strani. Tka-

nino pomazite s flanelasto krpo, namočeno v lanenem olju. Pustite razprostrto in sušite najmanj tri tedne. Volnene in svilene tkanine lahko impregnirate tudi tako, da jih pomazete z lanenim oljem, pomešanim s sušilom (sikativom). Pustite sušiti na hladnem nekaj dni. Potlej pomazite tkanino tudi na lice in pustite, da se nekaj dni suši. Potlej tretjič namažite tkanino na lice in pustite sušiti. Tako impregnirana tkanina vode ne prepušča.

Japonke se modernizirajo

V tistih časih, ko so Japonke nosile še svoja tradicionalna kimona, jim ni bilo treba skrbeti za obliko svojih nog. Kimono je noge pokrival do pete. Zato je bilo pač vseeno, če so bile noge pod njimi debele, suhe ali nerodne. Ko so pa Japonci sprejeli zahodnjaško modo, je to pomenilo temeljito spremembo te strani ženskega življenja. Kratka krila so odkrila Japonkine noge, tako da se je morala začeti zanje zanimati in s tem računati.

Največjo zaslugo za to spremembo pri Japonkah imata ameriški film in pa narava sama. Ameriški filmi so kazali na tisoče deklet s krasnimi, negovanimi, vitkimi nogami. Razen tega je pa sprememba načina življenja prav

tako prispevala k vitki liniji japonskih žensk. V novejšem času se namred Japonke več gibljejo, izpremenile so hrano, sede na stoli in ne na tleh, tako da je najnovejša ženska generacija na pogled popolnoma drugačna. Japonke so danes vitkejšje, njihove noge so pa ravne in lepo oblikovane.

Tudi Japonska ima danes že svoje revijske girse. Tako obstaja velika ustanova Takararuka s stotinami bodočih zvezd, revijskih plesalk. Poleg tega majhna podeželska gledališča po celi državi iščejo dekleta z lepimi nogami. Zelo pogosto najdeš v japonskih listih oglase, v katerih iščejo girse. Oglasi pripominjajo, da morajo biti kandidatke stare od 17 do 21 let, visoke pet čevljev, brez boke tri čevlje, gležnji pa sedem in pol palca. Po tem ima vsaka Japonka, ki odgovarja tem zahtevam, možnost, da postane revijska plesalka. Še pred nekaj leti bi bilo kaj takšnega popolnoma nemogoče. Današnja Japonska se pa hitro modernizira in število girlssov neprestano raste.

Porabni nasveti

Sledovi vodenih kapljic na poliranem pohištvu boste najbolje odstranili s čajem, petrolejem ali soljo.

Če hočete napraviti steklo neprozorno, ga namažite s pivom, ki ste dali vanj nekaj soli.

ŽENSKI RAZGOVORI

N. K., Celje-Gaberje: Zal vaši želji, da bi priobeli sliko mufa, ne moremo ustreči. Pač vam pa lahko svetujemo, kako ga napravite. Kupiti morate precej debelo volno in najbolje je, če pletete same desne. Dobro je, če si poprej napravite vzorec na papirju. Muf naj bo dolg približno 28 cm na spodnji strani, to se pravi v začetku in na koncu. Proti sredi morate nekaj petelj popolnoma enakomerno snemati. Muf se mora namreč proti vrhu ozati, a le za kakšna 2 do 3 centimetre na vsaki strani. Ko ste spletili volnen del, kupite platno, kakršnega uporabljajo krojači za podlaganje oblek, in sicer za velikost mufa. Poleg tega prav toliko ali pa dvakrat toliko vatelina, kolikor debelo pač hočete podložiti. Pod pleten del mufa dajte platno, povrh vatelin, za njim pa prišijte na pleten del mufa podlogo. Če hočete napraviti na mufu tudi žep, morate to pri pletenju kajpak upoštevati in ga podložiti s podlogo, zapira naj se pa s patentno zadržko. Upam, da se vam bo posrečilo napraviti prav lepe in tople mufke. Srečno roko pri izbiri barve in volne!

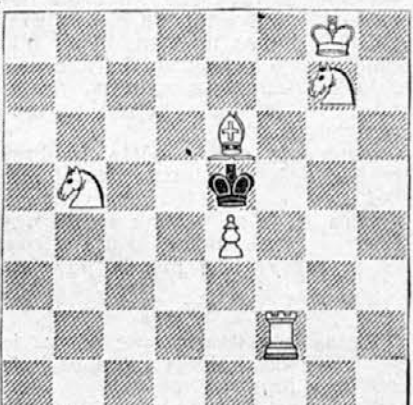

Klasičen črn kostim v obliki smokinga si je letos priskrbel novo obliko. Bel hermelinski ovratnik in pošivki zelo mladostno učinkujejo na lepem črnem suknu. Kostim je preprost, a izredno prikupen in praktičen, če ga nosite pozimi pod krznim ali suknenim ogrinjalom.

ČIST BEL OBRAZ
v 10 dneh z uporabo FEMINA kreme proti PEGAM. Suha ali mastna 20. - din. Po povzetju pošilja:
PARFUMERIE BALOG — STARI BECEI,
Dunavska banovina.

ŠAH

Problem št. 129
Sestavil F. L. Meyer (London, 1888)

Mat v 3 potezah (B 79)

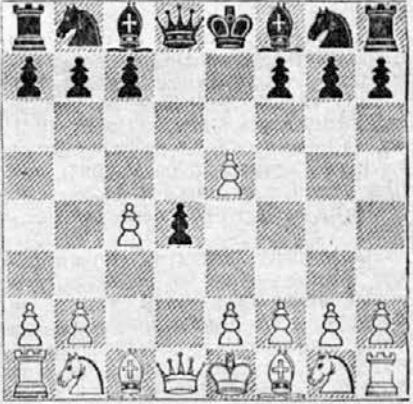
Problem št. 130
Sestavil S. Loyd (1859)

Mat v 4 potezah
Lahka, a ljubka naloga primerna celo za začetnike. (B 95)

Šahovska past

Pozicija po Albinovem protigambitu
Po potezah
1. d4 d5, 2. c4 e5, 3. dxe d4

Je skrita tale past:
4. e2—e3? Lf8—b4 šah
5. Lc1—d2 d4×e3!
6. Ld2×b4
Ista pesem je tudi po 6. Da4 šah ali 6. fe, ker dobi črni boljšo igro.
6. ... e3×fe šah
7. Ke1—e2 f2×g1 šah!!
8. Kc2—e1 Dd8—h4 šah

in črni dobi tako silen napad, da mora bel podleteti.

Klasična kratka partija
Italijanska partija (London 1880)

Beli: N. N. Črni: Blackburne
1. e4 e5
2. Sf3 Sc6
3. Lc4 Le5
4. L×f7 šah K×f7
5. S×e5 šah S×e5
6. Dh5 šah g6
7. D×e5 d6
8. D×h8? Dh4
9. o—o Sf6
10. c3 Sg4
11. h3 L×f2 šah
12. Kh1 Lf5
13. D×a8 D×h3 šah
14. g×h Le4 mat.
Naglica ni nikjer prida.

Rešitev problema št. 128
1. Tf3—f5 Se4—g5 (c5) šah
2. T×S Ke8—f8 (d8)
3. Td8 (f8) mat.

Da bo vsa družina vesela, je treba samo kupiti »Družinski tednik«!

11. nadaljevanje.

Gospod de Cadreron jo je očita- joče pogledal, toda odgovoril ni ničesar. Bil je prepričan, da ta zakon ni veljaven, saj je povedala, da je šlo vse tako na hitro. Hkrati se je pa zavedal, da bi bilo nesmiselno, zdaj ugovarjati.

»Pojd,« je dejal nekoliko bolj spravljivo, »pozneje mi boš še vse natanko povedala o tej svoji nesrečni dogodivščini. Če bi bila prej prišla z barvo na dan, bi se bilo dalo gotovo kaj ukreniti. Tako pa... Bila si premalo pogumna, da bi bila prej povedala; tega ti ne morem odpustiti.«

Orana je objela očeta in brez besede odšla iz pisarne. Ne bi bilo pametno zdaj tolažiti tega velikega otroka, ki je ob polomu svojih načrtov žaloval, kakor žaluje otrok, če se mu razbije pisana posoda...

XX

Ko je bila Orana spet sama, je šele začutila, kakšna mora se ji je zvalila s prsi.

Naposled! Led je prebit. Njen oče zdaj ve, kaj se je zgodilo v Barceloni. Zdaj torej ni več poti nazaj.

Kar olajšano je odšla po stopnicah v materino sobo. Mati je že nekaj dni bolehalo in je vstajala šele proti poldnevju. Ko je Orana stopila v sobo, je ravno sedela pred zrcalom in si ščetkala lase.

»Oh, mati, ne moreš si misliti, kakšen resen razgovor sva pravkar imela z očetom! Tako žal mi je, da te ni bilo poleg, znala bi tako lepo ugledati, kar je bilo med nama rezeka in oglatega.«

Gospa Le Cadreronova se je prizanesljivo nasmehnila. Dobro je poznala muhe svojega moža, njegovo hitro jezo, ki je sicer vzklopela kakor mleko na hudem ognju, zato se je pa tudi hitro poglela, prav kakor če posodo potegnemo z ognja. Nazadnje je v vseh preprih še vselej obveljala njena, čeprav ni nikoli nastopala trdo ali vzklopljivo.

»Lahko si mislim, kakšna je bila snov vajinega razgovora,« je pomirjujoče dejala. »Nikar si tega ne ženi k srcu, Orana. Svetovala sem mu, naj vendar še počaka, kakor smo se bili pred kratkim domenili, toda tvoj stric mu je včeraj zmesal glavo. In tvoj ubogi očka, ki te kljub svojim muham ljubi bolj ko vse na svetu, je obljubil svojemu bratu, da bo danes nastopil kar se da odločno...«

»Držal je besedo, na to se lahko zaneses.«

»Uboga moja mala! Prav nič mi ni bil všeč ta novi pritisk nate, zato sem dejala, da ne maram poslušati vajinih preprirov, in sem se rajši umaknila. Mislija sem tudi, da bo oče zmernejši do tebe, če ne bo mene zraven in če bo čutil, da ima samo eno nasprotnico.«

Orana se je hudomušno nasmehnila:

»Mati, prav tako si pogumna kakor jaz, če gre za to, da se upreva očetu. Bodi brez skrbi, vse se je dobro končalo. Malo sem se ga že bala, čeprav mi je dvakrat ponovil, da ni ljudožerec in da me ne bo požrl... Toda le verjemi mi, mati, nisem zaostajala za njim.«

Gospa Le Cadreronova svoje hčere že dolgo ni videla tako dobre volje. Bila je prepričana, da se je njen razgovor z očetom dobro končal in da je to pot očetovo prigrvarjanje imelo več uspeha. Nekoliko radovedno je vprašala:

»Kaj je torej oče odločil glede tvoje poroke z Andréjem?«

»Prav pogumen je bil, naš očka,« je zbadljivo dejala Orana. »Ne vem, ali bo odslej še kdaj omenil Andréjevo ime.«

»Česa ne poveš? Nemogoče! Ali se je dal pregovoriti?«

Mlada žena je resno odkimala.

»Tisto ne. Le moji pomisleki so se mu zdeli tako tehtni, da je odnehal od te poroke.«

Sedla je k materi in ji ovila roke okrog vratu.

»Vidiš, mama, mnogo neprijetnih stvari je, ki sem jih hotela očetu in tebi prihraniti. Oče si pa tako beli glavo zastran moje bodočnosti. Njegova nestrpnost glede moje poroke z Andréjem me je prisilila, da sem morala priti z besedo na dan. Ta novica, ki ti jo pravkar name-ravam povedati, gotovo ni prijetna; še več, prav neprijetna je.«

V materinih očeh se je zrcalilo brezmejno začudenje:

»Kaj govoriš, ljuba moja?« je presenečeno vprašala.

Orana je mater nežno objela.

»Nikar ne skrbi, mamica! Vidiš, pri tebi sem, živa in zdrava. Kaj ne, tedaj ko sem bila v Barceloni in ko dolge tedne niste dobili novice o meni, nisi prosila Boga ničesar drugega? Zdaj, ko sem se vrnila, te prosim, da se skušaš nekoliko živjeti v tisti čas in pomisliš, kako bi ti bilo pri srcu, če bi se vrnila bolna, ali pa, če bi se sploh ne vrnila!«

Materine oči so se razširile v začudenju.

»Bolna? Da te sploh ne bi bilo? Kaj se ti je zgodilo tam dol, v tisti strašni deželi? Govori, hčerka

Ljubezen

ŠPANSKEGA ČASTNIKA

IZ FRANCOŠČINE PREVEDLA K. N.

moja! Pogosto, ko sem te videla tako otožno, tako tiho, mi je prišlo na misel, da si je tvoje srce morda tam dol pridobil kdo drugi, nekdo, ki si ga morala zapustiti in ki ti misel nanj zdaj ne da miru in ti brani vzeti Andréja... Ali je tako, Orana?«

Ob teh materinih besedah je Orana odkimala.

»Ne,« je naposled tiho dejala, »to ni tisto, kar me teži, mati.«

»Toda nekdo, neki moški mora biti tu vmes, kaj ne?« je živo vprašala mati. S skrbjo je opazila, kako se je vedri Oranin obraz stemnil, kakor bi temni oblaki nenadno zakrili žareče sonce.

»Da, v moji zgodbi, v zgodbi, ki ti jo bom zdaj razodela, igra glavno vlogo neki moški, kakor si že uganila,« je tiho priznala. »Toda ti, mati, misliš na ljubezen, ki naj me veže nanj in mi brani poroko z Andréjem. Jaz pa čutim v svojem srcu do njega samo dolžnost.«

»Kaj govoriš, Orana?« Gospa Le Cadreronova malone ni mogla verjeti svojim ušesom.

»Resnico. Daj, mati, naj ti povem vse, potem boš bolje razumela moje besede.«

Orana je morala ponoviti svojo izpoved. Toda materino uho je njeno pripovedovanje poslušalo drugače kakor strogo uho gospoda Le Cadrerona. Mati je sedela na nizkem stolu pred česalno mizico, Orana se je pa zleknila ob njej na tla, na mehko jagnječjo preprogo in položila gospe Le Cadreronovi glavo v naročje. Tiho je pripovedovala svoje dogodivščine in se zdaj pa zdaj zvedavo ozrla v dobrohotne materine oči.

V tem prisrčnem domačem ozračju se je Orani naposled razvezal jezik; razodela je materi vse, prav vse, kar je doživela tam dol.

Mati je ni niti enkrat prekinila. Samo včasih je nekoliko krepkeje stisnila hladno roko svoje hčere, trepetajoče kakor plašna ptička v njeni roki.

Ko je Orana naposled utihnila, je gospa Le Cadreronova mogla vzdihniti samo:

»Uboga moja mala!... Uboga moja mala!...«

Gospa Le Cadreronova je vse bolje kakor njen vihravi in trmast mož razumela. Kako težko je obsojati mlado, neizkušeno dekle. Kako more mladost brez odpora samo pomisliti na smrt, če ji nekdo ponuja življenje?

Mati je instinktivno slutila hčerkin strah spričo pijanih anarhistov in njen odpor do vsega, kar bi se še utegnulo zgoditi z njo. Ali ni bilo razumljivo, da se ji je zdel Morenov predlog kakor rešitev z neba?

Orana je takoj opazila, da se mati ne huduje nanjo. Solze so ji silile v oči, ko je prosila:

»Vidiš, mama, vse to moraš pojasniti očetu. Očita mi, da nisem prav storila, ker sem vam tako dolgo zamolčevala to zadevo. In

vendar je sam kriv, da nisem poprej prišla z besedo na dan, kajti bala sem se predvsem njegove jeze... Toda ti, mamica, si pravična in dobra. Povej mi: ali sem res kriva, če sem si odkupila življenje za takšno ceno? Ali bi ti bilo ljubše, če bi bila danes mrtva, ali pa še bolj ponižana in onečaščena kakor zdaj?«

»Ne! Ne! Je vzkljknila gospa Le Cadreronova in se zgrozila ob tej misli.

Objela je Orano in jo ljubeče privila nase:

»Bogu bodi hvala, da si spet pri meni,« je nežno dejala. »Moja sladka, mala hčerka! Kako strašne dni si morala preživeti v tisti nesrečni deželi! Toda človek, ki te je rešil, mi je ljub, najsi bo kdor koli že. Hvaležna mu bom za to žrtev vse svoj življenje.«

»Predvsem morava pridobiti očeta,« je dejala Orana, ki jo je to najbolj skrbelo. »Očka je tako zelo proti meni in moji španski poroki, da ne vem, kako ga bova pogovorili.«

»Nikar se ne muči, ljubica,« je pomirljivo dejala mati. »Oče te ima zelo rad, zato ne bo težko.

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in puh

tovarna JOS. REICH LJUBLJANA

pregovoriti ga. Če bi sam doživel to, kar si doživela ti, bi drugače govoril, kakor govori zdaj. Res je, da moški laže in rajši kljubujejo udarcem usode kakor me, šibke ženske, toda to še ni opravičilo, da je grobo ravnal s teboj. Njegove besede so bile pod vplivom jeze, zato jih pozabi. Ali nisi videla ob svoji priti iz Španije, kako se te je razveselil in kako je hrepenel po tebi? Vsakokrat, kadar je vzel v roko časopis, se je stresel ob misli, da bi med imeni pogrešanih bral tudi tvoje ime...«

»Oh,« je zamišljeno dejala Orana, »vem, da oče ne bo dolgo jeze name kahal. Skrbi me nekaj drugega: kako bomo uredili s to mojo poroko?«

Mati jo je začudeno pogledala:

»Kaj pa oče namerava?«

»Rad bi, da bi jo razveljavili... da bi se... pozneje poročila z Andréjem.«

»In ti, ljubica?«

»Jaz osebno ne želim ničesar posebnega. Meni se zdi ta poroka nejevoljno, kajti poslednje materine besede je kar preslišala. Kako si le moreš misliti, da bi mogla ljubiti moškega, ki sem ga poznala komaj nekaj ur?«

»Prav res,« je smehljaje se dejala gospa Le Cadreronova. »To bi bila pač ljubezen na prvi pogled.«

Na sodišču

Sodnik: »Koliko ste stari?«
Priča: »29 let.«
Sodnik: »In koliko mesecev?«
Priča: »...in 72 mesecev.«

Neprijetno vprašanje

»Mama, kdaj si se prvokrat srečala z očkom?« vpraša sinko.
»Pri kopanju. Rešil me je iz vode, ko sem se že potapljala.«
»Mama, zakaj mi pa očka nikakor ne pusti, da bi se učil plavanja?«

Sreča v nesreči

»Mama, koga imaš rajši: Wagnerja ali Beethovna?«
»Beethovna. Zakaj pa sprašuješ?«
»Hvala Bogu, ravno poprej sem namreč razbil Wagnerjevo doprse.«

Olajševalna okoliščina

Sodnik: »Obtoženec, vi ste tožitelju vrgli par čevljev v glavo. Ali bi nam mogli navesti vsaj eno olajševalno okoliščino?«
Obtoženec: »Da, čevlji so imeli gumijaste podplate.«

Sijajen družabnik

»Kadar začnem govoriti, me vsi kar z odprtimi usti poslušajo.«
»Potlej ste po poklicu najbrže zobozdravnik.«

Slabe izkušnje

»Veš, dragica, danes sem kupil dve vstopnici za gledališče.«
»O, imenitno! Takoj se bom začela oblačiti.«
»Da, le začni. Predstava se bo namreč že jutri začela.«

HUMOR

Pozabljeni profesor

Vsa prestrašena prihiti mati v hčerino sobo:
»Julči, zakaj se pa tako jezíš? Kaj ti je pa ubogi profesor spet storil?«
»Spet me je prosil za roko.«
»Zato pa vendar ni treba tako kricati!«
»Tako? Saj sem vendar že včeraj privolila.«

Dober nasvet

Študent medicine vpraša svojega profesorja, za katero stroko bi mu svetoval specializirati se.
»Postanite specialist za kožne bolezni!« mu svetuje profesor.
»Zakaj pa prav to?«
»Od kožne bolezni nihče ne umrje, zato zdravljenje dolgo traja in razen tega vas ne bo nikoli nihče ponoči budil.«

Dobri odgovori

Ona: »Tu ti vračam prstan. Ločiti se morava, ker ljubim nekoga drugega.«
On: »Povej mi njegov naslov.«
»Tega pa ne, da bi se masčeval, kajne?«
»Ne, ne, samo prstan bi mu prodal.«

Mlada dama v listnici uredništva nekega časopisa vpraša: »Kako naj se rešim dvojne brade?« Ker se noče

podpisati s pravim imenom, se podpisuje z imenom Franc Kržan.

Odgovor se glasi: »Fustite si brado rasti.«

Sodnik: »Povejte, priča, zakaj niste posegli vmes, ko so se vaši pijani tovariši začeli obdelovati z vrčki?«
»Zato, ker ni bilo nobenega vrčka več pri roki.«

Tuj humor

Kavarnar: »Cisto razdvojen sem! Zaradi današnjih razmer ni ne dosledno ne pošteno, da se moj lokal še imenuje kavarna. Moral bi se imenovati 'Surogat'...«
Znanec: »Nikar si ne beli glave! Če ga poprej nisi imenoval 'Cikorija', mu tudi zdaj ni treba spreminjati imena!«

Kaj je prinesla štokrlija

Radovedna sosedka je slišala, da so pri sosedovih doživeli vesel dogodek. Takoj pokliče sosedovega Petricka in ga vpraša:
»Kaj je prinesla štokrlija tvoji mami?«
»Majhnega otročička,« odgovori deček.

»Vem, a povej mi, ali je fantek?«
»Ne.«
»Torej je deklica.«
»Tudi ne, otrok je!«

Pošteno ime

Sodnik: »Obtoženi ste, da ste pod tujimi imeni izvršili več prevar. Zakaj?«
Obtoženec: »Gospod sodnik, saj vendar nisem mogel kaj takšnega početi pod svojim poštenim imenom.«

»Kako si vendar mogla kaj takšnega misliti?« je vtrajala Orana pri svojem prvem vprašanju.

»Nikar več ne misli na to,« jo je mirila gospa Le Cadreronova. »Govorila sem kar tako, tjavdani, ne vedoč, da te bom s svojimi besedami užalila.«

»Saj me nisi užalila, mama, toda ne mam, da misliš o meni stvari, ki jih v resnici ni,« je skoraj zahtevala mlada žena.

»Daj, daj, ljuba moja,« je pomirjujoče dejala mati, čudeč se hčerkin razdražljivosti. »Takšna neznanatna opazka vendar ne more zbužiti tolikšnega razburjenja.« Morda so pa to leto Oranini živci tako oslabei, da ne prenese več kritike in resne besede.

»Zmotila sem se, Orana. Pozabiva ta nesporazum. Srečna sem, da te imam pri sebi, hčerka ljuba. Možno je pa, da je ta letalec — če sploh še živi — pozabil na neznanatno Francozinjo, ki je bila eno samo noč njegova žena...«

Orana se je zganila, kakor da bi jo bil gad pičil.

»Saj živi,« je živahno odgovorila. »To so mi zatrjevali na poslanilstvu in tamkaj se gotovo niso zmotili.«

»Na srečo se ni ta Moreno nič več zanimal zate, odkar si odpotovala iz Španije; znamenje, da te je že davno pozabil.«

Zdelo se je, da te besede Oranin Bog ve iz kakšnega vzroka niso bile posebno všeč.

»Hm, Morda bi bilo to možno... Sicer pa... Ali more pošten moški tako hitro pozabiti, da je poročen?«

»O, to ni nemogoče. Sicer dejansko ne pozabi, da ima ženo, toda nikoli se ne spomni nanjo. Za nas so posledice iste...«

»Prav res,« Orana se ni mogla spomniti ničesar primernejšega za odgovor, čeprav ji srce ni dalo miru, da ne bi kaj tehtnejšega odgovorila na te materine besede.

Na lepem se je spomnila pripovedovanja Morenovega prijatelja Perrera o neki Karmenciti, Val nekakšnega novega čustva, bližjega samoljubju kakor ljubosumnosti, ji je zalil srce.

»Zdi se mi,« je nenavadno suho dejala, »da je v zasebnem življenju moj mož precej premožen. Razen tega sem celo v tistem kratkem času najnajnega zakona izvedela, da se rad zanima za lepe ženske. Ne bi bilo nemogoče, da tudi zdaj živi podobno življenje in da mu je spomin na francosko ženo-enodnevniko že čisto zbledel.«

»Vidiš, nekaj takšnega sem si tudi jaz mislila,« je krotko dejala gospa Le Cadreronova. »Meni je to še bolj všeč, bom vsaj svojo hčerko še dolgo imela pri sebi.«

»Tako je,« je olajšano dejala Orana. »Če je moj mož pozabil name, bom pa živela mirno pri tebi in očetu. Jaj, kako prijetno bo to.«

Toda ton Oraninih besed ni bil tako prisrčen, kakor so bile prisrčne njene besede. Ta ton in pa čudni ogenj, ki se je nenadno vžgal v Oraninih sinjih očeh, je vznemiril njeno skrbno mater.

»Bomo videli,« je dejala sama pri sebi. »Sicer pa, pogosto se je že zgodilo, da je žena trpela, ker jo je mož zapustil, čeprav ni bila zaljubljena vanj...«

XXI

Na neznanatno postajico Rieuval je pravkar privozil opoldanski vlak. Izstopil je en sam, samcat potnik.

Zvedavo se je oziral okrog sebe, kakor človek, ki še nikoli ni videl kakšnega kraja in se zato živo zanima zanj.

Potem je potegnil iz žepa zložljivo zemljevid in se za nekaj trenutkov zatopil vanj. Kmalu nato ga je pa nebrizno vtaknil v žep in krenil po poti proti trgu.

»Kje je Loira, gospa?« je vljudno vprašal neko kmetico, ki je pasla kravo ob poti. »Ali bom prišel do nje, če grem naravnost po tej cesti?«

»Da, gospod, na drugi strani trga je.«

»In gradič Jachères? Ali je na desnem ali na levem bregu reke?«

»Na desnem bregu. Če boste šli ob reki, ga boste zagledali v pičli četr uri.«

»Hvala lepa, gospa.«
Kmetica je zvedavo gledala za njim. »Kakšen gost za Cadreronove,« je sama pri sebi dejala. »Vidi se r u, da ni bil še nikoli pri nas, sicer je pa prav čeden in olikan gospod.«

Neznanec, čigar temna, zagorela polt se je lepo odražala od vranje-črnih las, je bil prav elegantno obločen. Videti mu je bilo, da je prišel iz velemesta.

»Najbrže kakšen Parižan,« je menila kmetica, kajti zanjo so bili vsi postavniki fantje Parižani. »Res čeden dečko, z očmi kakor jantar. Če bo ta prišel do mlade gospodične Cadreronove, bo Dumoustierjevemu Andréju slaba predla.«

Dobre volje zaradi svojih ugotovitev se je obrnila h kravi in jo jela prijazno trepljati po hrbtu. Hkrati je pričela filozofirati:

NEVIDNA VOJNA

Skrivnosti vohunskih pisem

Ameriška 'črna soba' proučuje skrivnost nevidnega črnila. — Nevidno čnilo v tubi za zobno kremo, v kosih mila in ovratnicah. — Skrivnost črnila F in P. Univerzalni pripomoček za branje nevidnih pisav je razkrinkal že marsikaterega prekanjenega vohuna

Kmalu po vstopu Amerike v vojno, sem ustrašeno organizacijo, znano pod imenom »Ameriška črna soba«. Njen uradni naslov je bil MI-8 — oddelek vojne policije, odsek št. 8, pri vojnem ministrstvu vlade Združenih držav.

Ena glavnih nalog MI-8 je bila vohuniti proti nemškim vohunom, ki so razpredli svoje mreže po Združenih državah. Kmalu se je pokazalo, da je potrebno ustanoviti nov poseben odsek, ki naj bi se bavil s proučevanjem nevidnega črnila, kakršnega so se posluževali vohuni. Nisem potreboval dosti časa, da sem se prepričal, da v Ameriki o tem ne vedo še skoraj ničesar. Poslali smo nalog našemu vojnemu atašeju v Londonu in zahtevali, naj nam angleška vlada brzojavno pošlje vse potrebne podatke v pogledu oseba in opreme laboratorija za proučevanje nevidnih črnin in da naj nam takoj pošlje najboljše kemike za inštruktorje. Takoj so nam odgovorili, da bo dr. S. V. Collins, najboljši angleški strokovnjak za nevidno čnilo ob prvi priložnosti odpotoval v Ameriko in nam dal posebna navodila glede organizacije laboratorija.

Pozval sem nekaj najboljših ameriških kemikov in kakor hitro je dr. Collins prispel v Ameriko, nam je začel predavati o tem, kako so sovražni vohuni uporabljali nevidno čnilo v prvih letih vojne. Takole nam je pripovedoval:

V začetku vojne je bila Nemčija najmočnejša v pogledu kemije in je takoj pokazala svojim strokovnjakom, naj se pozabavajo z vprašanjem iznajdbe nevidnih črnin, ki jih analiza zavezniških kemikov ne bi odkrila. Kmalu po vojni napovedi smo dobili obvestilo naših tajnih agentov v Nemčiji, ki so med tem časom stopili v nemško tajno policijo, da so jih tisočim pisem, napisanih z nevidnim čnilom, skozi naše cenzure. Takoj smo zbrali naše najboljše kemike in skušali Nemce dohiteti. S težavo smo iznašli kemijske sestavine, ki so povzročile reakcijo nemških nevidnih črnin; komaj smo pa to storili, so Nemci iznašli še bolj zapletena in še bolj popolna čnila in se jih začeli posluževati.

Več načinov je, kako je treba nevidno čnilo nositi pri sebi, ne da bi zbudilo kakšen sum. Nekoč smo ugotovili, da sta dva sumljiva nosila pri sebi nevidno čnilo v kondenziranem stanju. Eden je imel spravljenega v škaticli za zobno kremo, drugi pa v kosčku mila.

Po tem dogodku smo začeli dosti pazljivejše preiskovati sumljivce in smo prišli do kaj zanimivih odkritij. Nemški sistem nevidnega pisma je temeljil na kemičnih reakcijah, ki so jih skrbno prikrivali, hkrati je pa skrbel za to, da so bila nevidna čnila čim pripravnejša za uporabo. Nemški kemiki niso varčevali s trudom, da bi iznašli takšna čnila, ki bi bila podobna kakšni drugi snovi, samo da jih ne bi bilo mogoče odkriti. Nekatera izmed teh črnin so bila tako kondenzirana, da je bilo srebro v njih mogoče ugotoviti le s spektroskopsko analizo.

Čim bolj so Nemci v tem napredovali, tem težje je bilo pri njihovih agentih najti čnilo v običajnih stekleničkah. Kemijska tehnika je tako napredovala, da so nevidno čnilo lahko skrili z impregniranjem v različne tkanine, ki pri tem niso menjale barve — kakor na primer v svileno perilo, bombažaste rokavice, žepne robce, mehke srajčaste ovratnice, ovratnice itd. Vohunu je bilo treba impregnirati del svoje obleke pomočiti samo v destilirano vodo ali v kakšno drugo primerno tekočino in tako izžrpati čnilo. Z njim je lahko napisal pismo, ostane tekočina pa vrzel proč, svojo obleko posušil in jo pustil do naslednje uporabe.

Nekoč smo ujeli nekega sumljivca in tudi po natančni preiskavi pri njem nismo našli nevidnega črnila. Opazili smo pa majhne madeže na njegovi modri ovratnici. Pomočili smo del te ovratnice v destilirano vodo in tekočina je kmalu porumenela. Mikrokemična in spektroskopska analiza sta pokazali, da je v tekočini srebro. To čnilo je bilo takšne vrste, da ga nobena ionska reakcija srebri ne bi napravila vidnega. Isto čnilo smo pozneje našli pri drugih agentih, impregniranega v nijnove nogavice, v vrvece njihovih čevljev ali pa v prevlečene gumbe njihovih večernih oblik.

Vsak posamezni primer je zahteval pazljiv kemičen pregled, preden smo lahko ugotovili vsebino črnila. Kajti brez te analize nismo vedeli kaj uporabiti, da bi čnilo postalo vidno. Nemški agenti so bili dobro poučeni o tem, kako je treba njihovo čnilo uporabljati, le redko so pa vedeli za njegove kemične sestavine. Mnogi agenti, ki so pošiljali pisma, napisana z nevidnim čnilom, sami takšnih pisem niso prejeli in niso vedeli, kako postane čnilo, ki so se ga posluževali, vidno. Imeli so nalogo pisati s peresom, ki ima na koncu krogič in ogibati se gladkega papirja — površina papirja mora biti čim bolj

hrapava. Tajno pismo je bilo pogosto napisano na pisemskem ovoju ali pa pod znakom.

Nekajkrat so poskušali tajno pismo skriti v sredo dopisnice, zlepljene iz dveh kosov lepenke ali pa pod fotografijo, etiketo, izrezke iz časopisov in žurnalističnih člankov, ki so bili nalepljeni na papir.

Nekoč so Nemci iznašli takšno čnilo, ki bi postalo vidno le s pomočjo specialnega kemičnega preparata; doslej je bilo namreč vsa njihova nevidna čnila mogoče odkriti s pomočjo nekaj kemikalij. Naravno je torej, da bi imeli naši kemiki v primeru, da bi se Nemcem posrečilo iznajti čnilo, ki bi ga bilo mogoče odkriti samo s pomočjo specialnega preparata, dosti manj upanja na uspeh pri kontroliranju nemških pisem.

Naposled so nemški kemiki iznašli znani »F« in »P« črnila (»F« in »P« sta bili le strokovni imeni). Čnilo »F« je bilo zelo kondenzirano. Čnilo »P« je bilo tudi kondenzirano, a obstajalo je iz proteina srebri. To je bilo tem bolj neugodno, ker precej podobno snov prodajajo v lekarnah kot antiseptično sredstvo, pod imenom kolargol ali argirol.

Eden najbolj znanih procesov proti nemškim vohunom na Angleškem je bil proces Georga W. Bacona, ki je razpredel svoje mreže med Anglijo, Združenimi državami in Holandsko in ki se je posluževal črnila »P«. Bacona so precej časa sumili; bil je v zvezi z nekim Schulzem na Holandskem. Ni pa vedel, kako postane čnilo, ki se ga je posluževal, vidno, in ni imel niti pojma o njegovi kemični sestavi. Dobil je samo zelo preprosta navodila od Schulza iz Holandske, kako naj se poslužuje tega črnila.

Ko je Bacon ponovno zapustil Holandsko, kakor je to storil že večkrat, ga je Schulz, ki je vedel, da je Bacon osumljen, opozoril, naj nikar ne nosi s seboj par impregniranih nogavic. Posluževal naj bi se samo gumbov svoje večerne obleke, ki so bili prevlečeni s suknom in impregnirani s čnilom »P«.

Bacon je pa kljub temu nesel s seboj tudi nogavice. Dobil jih je v Newyorku s pripombo, da mora njihov gonil del namočiti v vodo in tekočino uporabiti, kadar bo dobila blede whiskeyjevo barvo.

Ko so britanske oblasti Bacona prijele, je bila v njegovi ročni lekarni tudi steklenica z napisom »Argirol«, vzrok njegove žalostne usode. Pri kemični analizi njene vsebine so namreč ugotovili, da vsebuje majhno količino srebri. Bacon je trdil, da je nosil s seboj »Argirol« kot medicinsko antiseptično sredstvo. Ko so pa v njegovih nogavicah našli čnilo »P«, je vse priznal.

Izkazalo se je pa, da je bil Bacon popolnoma iskren, ko je protestiral zaradi argirola. Ker ni imel pojma o kemijski sestavi črnila »P«, tudi ni vedel, da je podobno kolargolu ali argirolu. Steklenico je nesel s seboj res samo kot antiseptično sredstvo.

Bacona, ki je bil ameriški državljani, na januarja leta 1917. obsodili na smrt, po odločnem protestu vlade Združenih držav so ga pa osvobodili in izgnali v Združene države. Tam so ga obsodili na leto dni zapora; kazen je preстал v kaznilnici v Atlantici.

Več let pozneje sem dobil od Bacona pismo, v katerem mi je napisal tole: »Ko sem pošiljal svoja pisma z Angleškega na Holandsko, sem želel, da bi bila dovolj zanimiva, da bi Nemci mogli zaupati v mojo iskrenost. Britanci pa niso vedeli, da sem vedel več kakor sem kdaj poročal. Jaz sem Američan, vendar sem angleškega porekla in nisem nikoli niti zdaleč imel namena izpostavljeni nevarnosti koga, ki mi je po krvi blizu, razen morebiti samega sebe...»

To je bila samo fantastična prevara z namenom, da napravi vtis velike vohunske afere, če bi se mi posrečilo, da bi se osvobodil...»

Dr. Collins je nadaljeval svoje predavanje:

»Danes ne moremo prebrati tajnega pisma, če nimamo kemičnega preparata. Zato zmerom zaostajamo za nekaj korakov za našimi sovražniki, kajti medtem ko se mi trudimo, ker iznašli takšno sredstvo, da bi z njim napravili njihovo čnilo vidno, se oni trudijo, da bi iznašli že novo čnilo. Vse dotlej, dokler ne iznajdemo nekega univerzalnega sredstva, s pomočjo katerega bomo mogli brati vsa nevidna čnila, ne moremo upati na uspešno borbo z nemškimi vohuni.«

Dodal je še, da ima britanska poročevalska služba dokaz zato, da so nemški strokovnjaki prebrali pismo, napisano s čisto vodo in da so po tem takšnem zmorni prebrati vse. »Oni so nedvomno odkrili univerzalno sredstvo, ki ga angleški in francoski kemiki zamenjajo s čisto vodo.« — je dejal in zaključil svoje predavanje s pozivom: »Poslednje besede, ki so mi jih naročili moji predstojniki, preden sem krenil na pot, so bile: Po vsaki ceni iznajdite univerzalno sredstvo. Prosite Ameriko, naj nam pomaga pri naših raziskovanjih.«

Problem iznajdbe univerzalnega sredstva za čitanje tajnega pisma, ki so ga zavezniški strokovnjaki iskali skupaj je bil osredotočen na eno samo vprašanje: če so Nemci mogli prebrati pismo, napisano s čisto vodo, pomeni, da njihovo sredstvo za branje tajnega pisma očitno ne temelji na neki kemični reakciji. Ali so uporabili vodo samo zato, da pero ne bi odrgnilo papirja? Morebiti bo vsaka tekočina, ki pride v dotik s papirjem, pustila za seboj sled na njegovi površini?

Vse to se je zdelo še dokaj verjetno. Zato je bilo treba sestaviti kompleksne naprave, ki so fotografirale in povečale črke, napisane z destilirano vodo. Kljub temu pa, da so bile dlačice na površini papirja poškodovane zaradi dotika z vodo, fotografije niso dale nikakršnega pozitivnega rezultata.

Nekaj mesecev so se kemiki in fotografi bavili z reševanjem tega proble-

ma, ker so bili uverjeni, da univerzalno sredstvo brez ozira na obliko, temelji na odkritju poškodb, ki jo tekočina povzroči na dlačicah na površini papirja. Na lepem pa, čez noč, je bil problem rešen! Iznašli so univerzalno sredstvo, ki so o njem tako dolgo sanjali. In kakor vsa velika odkritja, je bilo tudi to tako preprosto, tako očitno, da so se kemiki čudili, da niso že poprej pomislili nanj.

Steklena škatla in nekoliko jodove pare! Nič drugega!

Pismo, napisano z nevidnim čnilom je bilo treba dati v stekleno škatlo in spustiti vanjo nekoliko jodove pare. Para počasi leze v vse, tudi najmanjše vdolbinice na papirju, tja, kjer je tkivo poškodovano od peresa in vode. Tako je bilo mogoče celo s prostim očesom prebrati vse, kar je bilo napisano. Zdaj je bilo popolnoma vseeno, kakšno nevidno čnilo je uporabljal sovražni vohun. Pismo je bilo treba vtakniti samo v jodovo paro in kakor s pomočjo neke čarovnije je postalo tajno pismo čitljivo.

V kroguh ameriških in zavezniških vohunov je zavladalo veliko navdušenje. Naši kemiki so se izkazali prav tako večje kakor so bili Nemci. Toda morali smo jih še prekočiti. Kajti Nemci so prav tako poznali jedno paro ali neki podoben postopek in so lahko brali pisma zavezniških vohunov. Naši kemiki so morali torej iznajtnov način nevidnega pisma, ki ga ne bi bilo mogoče odkriti s pomočjo jedne pare ali podobnega postopka.

Prav takrat so pa dobili naši strokovnjaki najstrašnejši udarec. Naši ljudje, ki so se bavili s pregledovanjem pisem, so našli, da je ena para ne more več odkriti tajnega pisma, tudi ne v primeru, da zanesljivo vedo, da imajo opravka s takšnim pismom. To je moglo pomeniti samo to, da je vest o našem odkritju segla do nemškega vrhovnega poveljstva in da so nemški kemiki, ki so pravi geniji v svojem poslu, iznašli nov način tajnega pisma, ki naj bi jodova para nima nikakršnega vpliva. Še enkrat so nas Nemci prehiteli!

Naši znanstveniki so morali znova začeti. Kaj so storili Nemci, da bi prepredili učinek jedne pare? Zakaj je jedna para sploh teko učinkovala? Zato, ker sta papirno tkivo poprej poškodovala pero in tekočina. Kako je mogoče pisati na papirju in se temu izogniti? Po več ko sto poskusih so ameriški kemiki ugotovili, da če se tajno pismo nevidno z nevidnim čnilom, posuši, potem pa nekoliko namoči v destilirano vodo in znova posuši in zlika s toplim likalnikom, nevidnega črnila ni mogoče prebrati s pomočjo jedne pare. Zakaž? Zato ker se med namakanjem v vodi vsa površina poškoduje. Namesto da bi se zadržala na sledovih, ki jih je pustilo pero na papirju, jedna para pokrije ves papir in zato tajnega pisma ni mogoče prebrati.

Nadaljni razvoj tajnega pisma se je na obeh straneh ustavil. Naposled smo

Nemce le ujeli. Ni bilo pa mogoče prebrati tajnega pisma, napisanega z nevidnim čnilom, če je bil kemični preparat, s katerim so nevidno čnilo odkrili, neznan. Z drugimi besedami: znašli smo se tam, kjer smo bili, ko je prišel dr. Collins v Ameriko.

Potlej smo pa na lepem odkrili drugo, zelo važno odkritje. Iznašli smo nov postopek; na sumljivem pismu smo napravili črti z dvema različnima kemikalijama in če sta se črti krčili, je to pomenilo, da je bilo pismo namočeno v vodi. A komu naj bi prišlo na misel, da bi svoja pisma namakal. Brej ozira na to, ali smo tajno pismo lahko prebrali ali ne, je bilo namočeno pismo zanesljivo znamenje, da gre za vohunsko pismo.

To pa še ni bilo dovolj. Naši kemiki so morali iznajti univerzalno sredstvo, s pomočjo katerega bi lahko prečitali vsa pisma, napisana z nevidnim čnilom, brez ozira na to, ali je bilo to pismo namočeno ali ne.

Naposled je pa v tej borbi možganov prišlo do največjega in najčudnejšega triumfa, ki je napravil konec vsem izumom v kemiji nevidnih črnin. Odkrili so univerzalno sredstvo, s pomočjo katerega so lahko prebrali vsako pismo, napisano s tajnim čnilom in v sleherni okoliščini.

Ta skrivnost je bila velikanskega pomena za uspeh vohunstva. Zato so jo tako skrbno čuvali — mislim, da je samo kakšnih deset ljudi vedelo za to odkritje — da ni prišla do sovražni-kovih ušes. Celó danes se mi zdi, da bi bilo nemoralno, če bi odkril njeno znanstveno formulo, do katere so zavezniški kemiki prišli po tolikih razočaranjih in po dolgih mesecih raziskovanj.

»Svenska Dagbladet«, Stockholm.

Murmansk, edino rusko pristanišče ob obali Severnega morja

Časopisi poročajo, da je veliki prekoceanski parnik »Bremens«, ki se je v začetku vojne zatekel v Murmansk, odplul iz tega pristanišča v smeri proti Nemčiji.

Pristanišče Murmansk leži na 69. stopinji severne širine, toda vseeno je to edino rusko pristanišče, ki je — razen onega v Črnem morju — vse leto nezamrznjeno. Stranska veja Golfovega toka teče mimo granitnih sten polotoka Kola, Murmansk leži pa v nekem zalivu tega polotoka. Včasih, kadar je posebno ostrá zima, se zgodi, da se na morju naredi tenka plast ledu, toda ta led ni nikoli tako debel, da bi resno ogrožal plovbo.

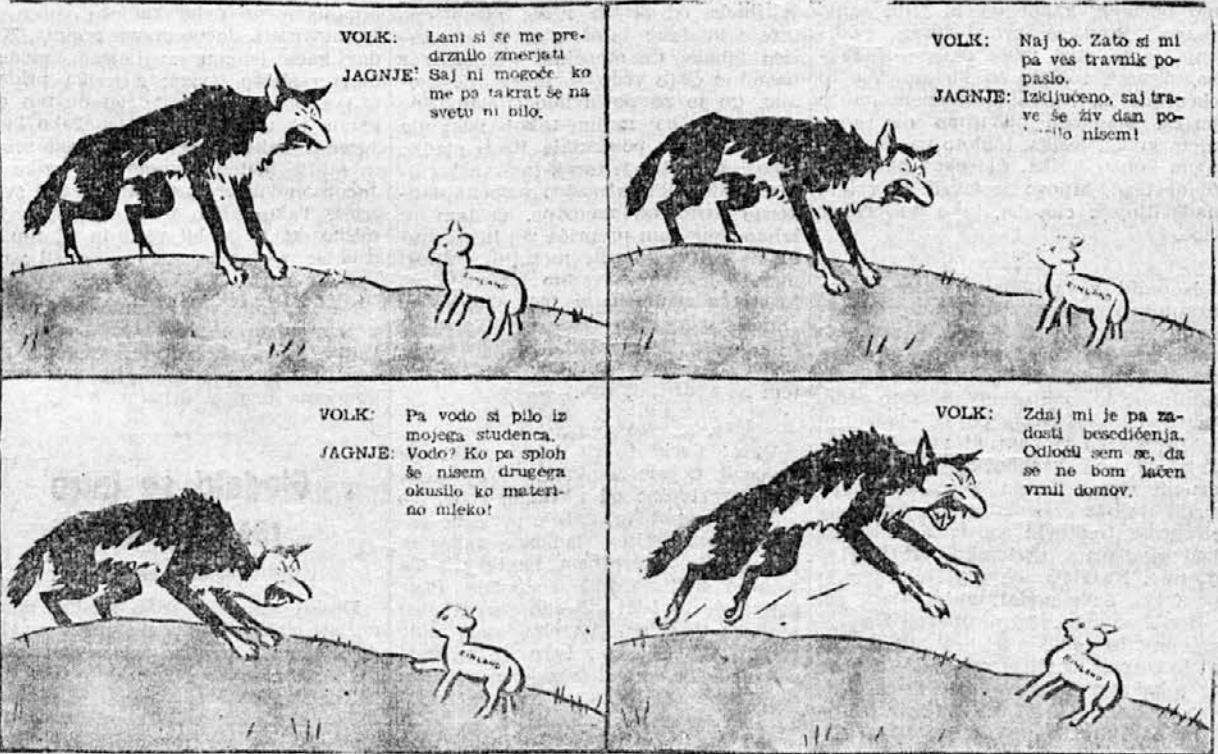
1916. leta je zgradila tedanja carska vlada železnico od Petrograda do Murmanska. To je bil obupen poskus, da bi v letih svetovne vojne zvezali Rusijo z zavezniki. Ko se je gradnja pričela, je bilo v Murmansku samo nekaj borihih kolib in v okolici tega danes tako važnega pristanišča je živeló okrog 8.000 revnih, zanemarjenih ribčev.

Deset let pozneje se je Moskva — tedaj že boljševiška — odločila, da bo dala zgraditi pristanišče. Obalo so razširili, pomole zgradili, postavili svetilnike in druge moderne pristaniške naprave. Hitro se je v tem pristanišču pričela razvijati industrija predelovanja rib in lesna industrija. V Murmansku so se naselili uradniki in obrtniki, pozneje so pa pričeli prihajati tja tudi politični kaznjenci, ki so tam delali razna javna dela. Ob tej neskončno pusti obali Severnega morja je čez noč vzrastlo mesto z živahnim mestnim življenjem, velemestnim prometom, velikimi električnimi centralami, modernimi zgradbami, šolami in bolnišnicami, tako da je v teku nekaj let postal Murmansk eno najvažnejših ruskih industrijskih središč.

Morda spadajo te novice o bedi v Murmansku med tiste izmišljotine, ki si jih izmišljuje propaganda, da škoduje sovražniku. Eno je neizpodbitno: najsi se sedanja vojna konča kakor koli, Murmansk bo postal zelo važno severno pristanišče za evropski promet. In s stališča pomorske vojne v današnji vojni igra Murmansk prav tako zelo važno vlogo. Danes se v tem pristanišču poleg »Bremena« guga ob pomolih še 44 drugih nemških ladij, ki so se iz Atlantika pred preganjalci zatekle v to severno pristanišče. Te ladje lahko danes ali jutri spremenijo v pomožne križarke, ki utegnejo občutno ogroziti plovbo zaveznikov v Atlantskem oceanu.

V Murmansku je razen tega še 25 ruskih podmornic in nekoliko lažjih enot vojne mornarice, ki bi utegnile danes ali jutri nastopiti tam, kjer se najmanj nadejamo. Vsekako utegne Murmansk v današnji vojni Sovjetske Rusije proti Finski, v vojni, ki se utegne vsak dan spremeniti v gigantno borbo za vso severno Skandinavijo, igrati važno vlogo, bodisi kot trgovsko, bodisi kot vojaško pristanišče.

Rusko-finska vojna v angleških očeh

Ezopova basen o volku in jagnjetu

(Po laburističnem Daily-Heraldu)

Katanga čudovito presenečenje

Nadaljevanje z 2. in 3. strani.

Samo nekaj števil iz svetovne produkcije bakra: Leta 1929. je predelala Amerika 47%, Katanga 73%, Severna Rodezija 0,3%. Ze leta 1933. je padel delež Amerike v svetovni produkciji na 17%, delež Katange na 5% in se je delež Rodezije dvignil na 10%. V poslednjih letih se je produkcija, zlasti v količini, še znatno dvignila. Katanga izdeluje danes že trikratno količino 1936. leta.

Bistvo razmaha, bodisi v sami Katangi bodisi v rodeškem rudišču, je v tem, da je tam nastalo ogromno industrijsko središče sveta, ki se je začelo šele razvijati.

V Afriki so ljudje redki! Zlasti so redki na tropskih visokih planotah. Posledica tega je bila, da so morali spočetka v katangskem ozemlju (zmerom rabimo to besedo zemljepisno obsežno) rudarstvo in plavžarstvo, kolikor se je dalo, racionalizirati. Kar so stroji le zmogli — so morali zmociti! Toda brez inženirjev in brez delavcev pa vendar ni šlo. Kot delavci so prišli v poštev seveda le domačini. Na vse načine so si jih morali obdržati, saj so jih s pošteniimi težkocami, včasih celo v več ko tisoč kilometrov oddaljenih pokrajinah, nabirali pri raznih plemenih.

V Belgijski Katangi si je »Union Minière« na moč prizadevala, da bi črncem ustvarila v novih krajih novo domovino. Zidali so cele vasi. V vsaki vasi so zgradili bolnišnico, šolo in športno igrišče. Civilizirali in izobraževali so zaradi kolonialne odgovornosti in — zaradi tehnike. Iz domačinskih delavcev so skušali s časom napraviti izurjene tehnike. S pametjo so se odrekli cenejšemu, toda socialno in politično nevarnemu sistemu južnoafriškega črnega potujočega proletariata, in so rajši skušali ukoreniniti delavce v novi domovini. V belgijski Katangi ni boljsevizma, zakaj črni delavci pomočejo agitatorje sami čez prag. V njihovih čednih vasicah jim je pod nadzorstvom belokožnih zdravnikov prav dobro.

Na vso moč težavno vprašanje je bila prehrana množic, ki so se z leti tamkaj nabrale. Farm do tistih dob na visoki planoti ni bilo. Tudi tega problema so se lotili na moderen in racionalen način. Na tisoče vzhodno-frizijskih molznih krav so pripeljali, zakaj do 20.000 glav klavne živine porabijo na leto v tej industrijski pokrajini. Poljedelstvo se tamkaj na moč zanimivo in intenzivno razvija — pospešuje ga industrija — zakaj podjetja zmorejo produkcijo le, ako jim poljedelstvo daje dovolj hrane. Uvoz bi bil zaradi dolge poti mnogo predrag. In zaradi tega morata iti industrija s poljedelstvom roko v roki. Gošče se pravi čudeži: v središču Afrike nastaja po Evropcih spočetka kulturna zemlja.

Na bakru bogata katangška zemlja vsebuje pa še marsikatero drugo rudo: svinec, cink in kositrno rudo. Razem tega je v katangskih rudninah še mnogo kobalta, in Katanga je danes najmočnejši producent kobalta.

Najizrednejša rajdba pa datira iz leta 1922. V rudniku Shinkolobwe so našli uran. Ta ruda je izhodna tvarina za pridobivanje radija. Če je bila to sama po sebi že velika stvar, je postala vprav fantastična, ko so kemiki ugotovili, da je v eni toni predelanega katangškega urana 70 miligramov, včasih tudi do 1 gram radija! To je bilo v primeri z možnostmi v Joachimsthalu in v ameriških rudah kratko in malo nedoumljiva količina radija. Zato ni čudno, da je že leta 1930. skoraj ves radij prišel iz Katange. Sodijo, da je sploh na vsem svetu samo ena kila radija. Torej je več ko polovico te količine v Katangi. Urana seveda ne predelujejo v Katangi, kakor bakra. V bližini Antwerpna je posebna tovarna, ki topi in čisti dragoceno tropsko kamenje. Vrednosti štejejo v milijarde.

Takšna je Katanga. Kos pokrajine v tropski Afriki, visoko v gorah, ki jih pred nekaj leti še ni bila prestopila noza nobenega Evropeca. Današnji dan je v pokrajini katangškega praga zaposlenih šestnajst tisoč Evropecev. V sruu Afrike je zrastle industrijsko središče. Ne bo dolgo, pa se bo naselila tam tudi industrija za izdelovanje izgotovljenih predmetov. Zelezo in premog sta blizu. Zeleznice je dovolj, več ko trideset tisoč kilometrov avtomobilskih cest je zgrajenih, letala pristajajo v rudniških mestih. Danes je Katanga za mnoge še nekam nedoločna beseda, tuj pojem. Koliko časa bo le še minilo, da bo Katanga že vsemu svetu znana beseda, tako znana, kakor nam je zdaj recimo Porurje?

»Hilfe«, Berlin.

Zanimivi poskusi z živalmi

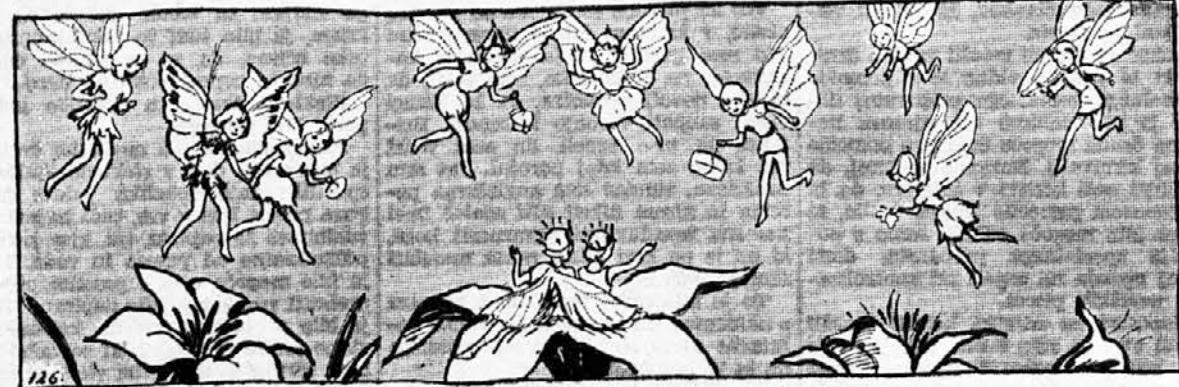
Človeka, ki ima dobro razvit okus, ki odlično razlikuje jed in dobro kapljico, imenujemo sladokusca. To je tudi pravilno. Ze v šoli smo se učili, da je čutilo okusa jezik in da je naš okus v zvezi z drobnimi bradavicami na jeziku. Vseeno je pa ta okus pri

V kraljestvu palčkov

27

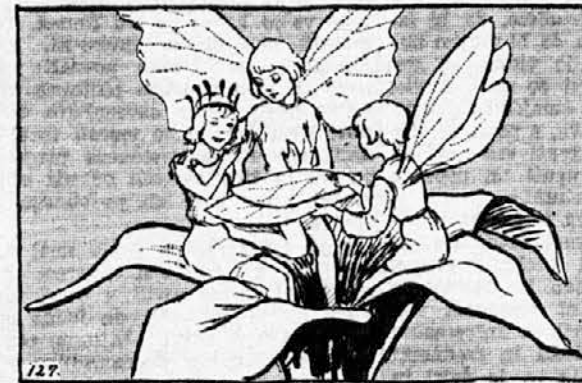
Zato je dahnila prelestnemu princu: »Oh, da!«

In bilo je veselja na prebitek in lastovka je sedela v svojem gnezdecu in jim je prepevala,

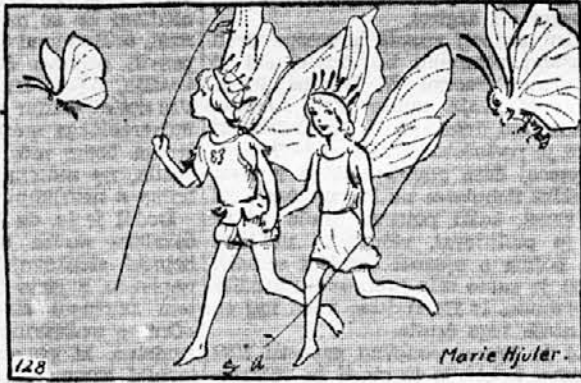
In z vsakega cveta sta prišla kakšen gospod ali kakšna dama, in vsi so bili tako nežni, da je bilo kar veselje; in vsi so prinesli Palčici darove, toda naj-

lepši dar sta bili dve lepi veliki perutnici neke bele muhe. Pri-trdili so perutničke Palčici na hrbet — in zdaj je lahko še ona letala s cveta na cvet.

»Nič več ne boš Palčica,« ji je dejal cvetni angel. Grdo je to ime, ti si pa tako lepa. Rekli ti bomo Maja.»

kakor je pač vedela in znala. V sruu jo je pa vendar glodala žalost, zakaj prisrčno je ljubila Palčico in bi se najrajši nikoli ne ločila od nje. Bila je tako dobra in lepa.

»Ostani mi zdrava, ostani mi zarava!« je klicala mala lastovica in spet odletela iz toplih krajev, daleč na Dansko nazaj. Tam je imela drobno gnezdece nad oknom tistega moža, ki zna pripovedovati pravljice; in zapela mu je: Kvivit, kvivit! Od-onodod smo pa mi izvedeli to lepo povest.

(Konec)

Za božič in novo leto smo pripravili za naše male bralce prav lepo in ganljivo božično pravljico:

»DEKLETCE Z ŽVEFLENKAMI«

Opozarjamo na to prelepo zgodbičo vse naše mlade prijateljice in jih prosimo, naj si o pravem času priskrbe božično in novoletno številko »Družinskega tednika«, ki bo razen tega imela še mnogo lepega in izbranega štiva za vas in vaše starše.

človeku še nepopoln. V zvezi je tudi z vohom. Kadar voh ne deluje brezhibno, to je takrat, kadar smo prehlajeni, nam jed ne prija. Takrat imamo občutek, kakor da bi jedli samo slamo. Prav za prav človek razlikuje samo štiri vrste okusa: sladkobo, slanost, toploto in kislost. Vse to občutimo na nekem določenem mestu jezika. Sladkobo občutimo na prednjem koncu jezika, toploto pa na zadnjem koncu jezika. Človekov okus pač ni dovršen. Mnogo je živali, ki v tem nadkriljujejo človeka, tako na primer ribe.

Naredili so poskus z zlato ribico; hranili so jo s sladko hrano. Osladkano hrano so ji dajali s pomočjo cevke v vodo. Zlata ribica se je na to tako navadila, da je pričela iskati hrano že, če so ji osladkali samo vodo. Očitno živalca spaja pojme sladkanja in hrane. To je pa tudi najboljši dokaz, da zna razlikovati sladkor od drugih stvari. Takšne poskuse so naredili s sladkorno raztopino razne nasičenosti. Ugotovili so, da zlata ribica loči sladkorno raztopino pri 0,007% gostote. Najnižja meja pri človeku je pa 0,4%. Še z nadaljnimi poskusi pri isti ribi so ugotovili, da more tako odgojena riba razlikovati tudi dve različni kakovosti. Tudi za njo veljajo prav tako kakor pri človeku štiri vrste okusa: kislost, slanost, toplota in sladkoba.

Kadar govorimo o okusu, se nehote spomnimo na usta. Pri nekaterih živalih je ta organ za okus drugje in ne

v ustih. Tako trdijo raziskovalci, da je sedež okusa pri žuželkah na nogah. Naredili so poskus: navadno hišno muho so privezali na deščico, tako da je imela od šestih nožic samo eno prsto in da je lahko s to prsto nožico gibala. Če omočimo to nožico z navadno čisto vodo, se ne bo nič zgodilo. Če jo pa postavimo v sladkorno raztopino, bo muha takoj iztegnila svoj rilček in poizkušala lizati sladko tekočino. Muha je torej, tako vsaj trdijo znanstveniki, z nožico razločila sladkorno vodo od navadne. O tem se lahko vsak sam prepriča pri hišni muhi in pri nekaterih metuljih. Mnogi metulji lahko navadno občutijo še 0,00034 g sladkorja v 100 g vode, ali trideset tisočinko odstotka. Torej je njih okus tisočkrat boljši od človeškega. Toda vprašanje je, ali jih pri tem ne vodi tudi voh.

V tej stroki so pa čebele slabi re-korderji. Čebele ne razlikujejo 3% sladkorne raztopine od navadne vode. To je tudi razumljivo. Čebele pritegne samo večja zgostitev sladkorja kakor se pa nahaja v cvetnem nektarju. Ta vsebuje 40% do 70% sladkorja. Prav gotovo je to tudi potrebno, kajti med je gosta tekočina, ki vsebuje zelo malo vode. Če ne bi bilo tako, bi se med pokvaril. To ve tudi vsaka gospodinja. Sladkorna raztopina, ki vsebuje mnogo vode, se kmalu pokvari.

Dolgo nismo vedeli, zakaj kače sikajo s svojim vilicastim jezikom. Nastale so vraže, govorili so, da kače

z jezikom pikajo in podobno. Toda že nekaj časa vemo, da ima to kačje sikanje gotov namen. Gibanje jezika je v zvezi z dvema malima občutljivima organoma na nebu kačjega gobca, ki se imenujeta Jacobsonova organa. Kadar kača iztegne svoj jezik, pridejo nanj različne stvari; z jezika pridejo ti neskončno majhni delci do teh organov in tako do občutja. Tako kača spozna, kakšen plen ima pred seboj, in ali je užiten. S pomočjo jezika in Jacobsonovih organov lahko sledi svoji žrtvi. Tako lahko modras spet najde miško, ki jo je bil pičil in ki mu je ušla, še preden je strup povzročil otrplost in smrt.

Ne moremo več sumničati, da igra v tem primeru poleg okusa tudi voh veliko vlogo. Ze preje smo pa dokazali, kako sta okus in voh tesno povezana drug z drugim.

Glodalci se hitro razmnožujejo

Budimpešta, decembra.

Deslej so na splošno mislili, da se miši v vsakem letu razmnože za 150 do 200 novih članov. Da to število ne drži, nam dokazujejo najnovejša raziskovanja. Na Madžarskem je profesor Vasarhelyi dal poljski miši največjo možnost, da se razmnoži. Redil je ujete živalce v kaj najboljših življenjskih pogojih, da so se lahko neomejeno razmnoževale. Pri tem je dobil od slehernega para poljskih miši v

enajstih mesecih, in sicer v treh generacijah, 1597 samcev in 960 samic. Skupno so torej miši rodile 2557 potomcev.

Drug tak poizkus je naredil dr. Adolf Herfs z velikimi poljskimi mišmi. V enem letu je imel par takšnih miši 1674 potomcev, 772 samic in 875 samcev. Pri tem je pa lahko dr. Herfs pri nadaljnem plemenskem raziskovanju ugotovil, da se miši ne razmnožujejo samo štirikrat na leto. V dobrih življenjskih pogojih se lahko celo leto, brez prestanka.

Kje je zemlja najbolj nemirna?

Santiago, novembra.

Zanimivo bi bilo vedeti, kje je zemlja najbolj nemirna in kje na svetu je največ potresov. Zanesljivo marsikdo misli, da je največ potresov na Japonskem, kajti od onodod nam vsako leto poročajo časopisi o kakšni zro-zotni potresni katastrofi. Temu pa ni tako. Najbolj nemirna dežela na svetu je vsekako država Čile v Južni Ameriki. V Čilu menda naša mati zemlja res nikoli ne miruje. Ta dežela je dežela največjih in najbolj pogostih potresov. V poslednjih treh letih so zabeležili v Santiagu 134 potresnih sunkov, v provinci Coclmo pa kar 150. V 19. stoletju je ta dežela pre-trpela ogromno škode zaradi potresov.

Ob nekem potresu v prejšnjem stoletju ni izginilo s površja samo mnogo vasi, pač pa tudi glavno mesto samo. Najjužnejše mesto države Čila Arica, je od leta 1605. šestkrat popolnoma izginilo s površja zemlje. To mesto obdaja 40 gnojnikov, med njimi jih 16 še zmerom kar venomer po malem deluje. Leta 1877. je potres mesto Mezillones popolnoma razrušil, odtlej ga pa niso več sezidali.

Okoliščina, da se ljudje vse znova vračajo v porušena mesta in jih speh pozidajo, je dokaz o navezanosti človeškega rodu na rodno grudo...

Ameriška družina je preizkusila nemški dnevni obrok jedi

Ameriški zastopnik »Paris soira« je poročal o neki štiriclanški ameriški družini, ki je teden dni živela z isto količino živeža, kakor ga ima današnji na razpolago nemška družina.

Po tej odmeri pride vsak teden na vsako osebo:

- Masla in sira 50 g
- Mesa 500 g
- Sladkorja 280 g
- Mezge 110 g
- Kaše 150 g
- Kave 30 g
- Kavnega nadomestka . . . 43 g
- Krompirja po želji.

Ta poskus so naredili v znanstvene svrhe. Vsakega člana družine je pred in po poskusu pregledal zdravnik dr. Shirley Wynnes.

Družina gospoda Stuarda Rogersa, to je gospa Rogersova, ki je sama pripravljala hrano, in dvoje otrok 19letni Stuart in hčerka Naomi, je tole doživela. V začetku tedna je oče Rogers tehtal 103 kg, ob koncu tedna pa samo še 101,5 kg. Torej je v enem samem tednu shujšal za skoraj 3 kile. Gospa Rogersova je prej tehtala 63,5 kg, potem pa samo še 62,5 kg. Torej je shujšala za 1 kilo. Sin je tehtal prej 72 kilonata pa samo še 71 kil. Tudi on je izgubil na teži 1 kilo. Hčerka Naomi je tehtala prej 57 kil, potem se je pa za 25 dek zredila.

Gospod Rogers je povedal, da so se že tretji dan te prehrane vsi slabo počutili. Tri ure pred jedjo so bili že lačni, potem se jim je pa jed zdelo tako enolična in neokusna, da so jedli brez slehernega teka. Četrtri dan je sina bolel želodec, vsi so pa imeli vsak dan manj veselja do dela in do življenja. Ves dan so bili zaspani, ponoči pa kljub temu niso dobro spali.

Dr. Wynnes je izjavil, da pri takšni prehrani lahko vzdrži samo popolnoma zdrav človek in to samo pri ne posebnem napornem delu. Poleg tega pa ameriški zdravnik meni, da ima lahko takšna prehrana, če stalno živimo ob njej, trajne zle posledice, ker manjkata vitamina A in C, ki ju imata predvsem limone, pomaranče in sploh zelenjava. »Če se jim ne posreči ta nedostatek v hrani popraviti,« je dejal ameriški zdravnik, »bodo Nemci zboleli.«

Oče Rogers sam je izjavil, da ne razume, kako morejo pri tako slabi hrani sploh delati. »Jaz,« je dejal, »sem komaj še delal svoje delo v pisarni. In vendar sem imel vedno veselje do dela. Nikoli ne bi verjel, da ima hrana tako velik vpliv na delovanje možganov. Edino kar nas je še bodrilo,« je dejal, »je bila zavest, da se bomo lahko kmalu po ameriško najjedli. Bojim se, da bi kmalu popolnoma oslabei, če bi ta obrok živil trajal za nedoločen čas, kakor se to godi v Nemčiji.«

6. nadaljevanje

»Myladyne želje in ukazi morajo po vsaki ceni obveljati,« je polglasno pribila in hotela oditi.

»Marie,« je zdajci spet povzela lady Alcestonova, »v mojem nasloju mora biti neki častnik. Dajte mi ga.«

Sobarica ga je iskala tam in vsepovsod po sobi, pa ga ni našla.

»Potlej je nemara v žepu moje domače halje,« je rezko vzkliknila lady.

A tudi tam ni Marie našla ničesar.

»Morda leži kje na tleh ali kje blizu stola.« Gospenji glas je zvenel nekam plaho.

Marie je preiskala še enkrat vso sobo, pa vendar ni ničesar našla. Častnika kratko in malo ni nikjer več bilo.

»Dajte mi mojo haljo!« je ukazala lady Alcestonova.

Marie se je začudila, rekla pa ni niti besedice. Vsa osupla je opazila, kako so ladyne roke drhtele in kako je bila razburjena. Obe sta vnovič preiskali domačo haljo, a častnika res ni bilo nikjer. Naposled se je lady vdala. Marie si je olajšano oddahnila in stopila pred ogledalo, da si popravi svojo pričesko. Zdajci je uzrla v ogledalu tudi obraz svoje gospodarice, in pošteno se je prestrašila njenega pošastnega obraza.

»Mylady je res bolna, prav zares,« je vzkliknila Marie in se obrnila.

»Da, na moč sem slabotna, Marie.«

Sobarica ji je začela prigovarjati, naj se vendar spočije, da bo vsaj lahko za pogrebom šla. Saj vendar ni vredno, da bi se zaradi takšnega zanikrnega častnika tolikanj razburjala. Saj lahko Thomas stopi na cesto in koj prinese častnik, ako se lady spomni datuma in naslova tistega častnika.

Toda lady ni odgovorila in zdela se je, da se ne zmeni za sobaričine nasvete. Ker je tudi sobarica molčala, je lady samo še rekla:

»Thomas naj stopi k lordu Alcestonu in ga prosi, naj pride za nekaj minut k meni. Rada bi govorila z njim.«

Marie je malce užaljena vrgla glavo vznak, ker lady ni prav nič upoštevala njenih dobro namenjenih nasvetov. Saj je bilo vendar kar smešno, da se je njena gospodarica zaradi takšnega zanikrnega častnika tolikanj razburila. Se smešneje se ji je pa zdela, da želi že ob tako zgodnji uri govoriti z lordom Alcestonom. Res, pošteno smešno!

»Odišla je v poselsko sobo in sporočila Thomasu gospodaričin ukaz. Toda stari sluga je zmajal z glavom, namesto da bi izpolnil naročilo.

»To je nemogoče, srčece,« je očetovalsko menil. Lord je odšel zdoma.

Marie je nestrpno udarila z ного ob tla.

»Ne zbijajte šal! Tako rano vendar ni mogel oditi! Preleni ste, pa se vam ne ljubi vzdigniti kosti. Stari trgovec!«

Thomas se je samo zarežal in sedel za mizo, da pozajtrkuje.

»Ako vas je volja, kar zmerjajte. Nič me ne zadene. Narobe. Še vseč ste mi, kadar ste tako razgreti.«

Marie ga je pogledala z žarečimi očmi.

»Ali ne boste precej ubogali mylady in prosili lorda, naj gre k njej?« je grozeče vprašala.

»Nak, ljubica moja, ne bom.«

Thomas je prekrizal noge in pokojno srebral svojo dehtečo kavo.

»Zakaj ne ubogate?«

»Ker ne vem, kje naj ga iščem.«

»Kje neki? V svoji sobi je, ko pa vendar pred deveto nikoli ne vstane.«

»In kakor nalašč je bil danes bolj zgoden. Hudimana, ali vam nisem že povedal, da je odšel zdoma? Menda bom vedel, ko sem mu sam odklenil večna vrata.«

»Ali je res, ali je res odšel? Zakaj mi niste takoj povedali?«

Srdito je zacepetala po tleh in jo popihala iz sobe. Thomas se je udobno zleknil na stolu in zrl obudujoče za njo.

»Pravi vražec je to dekle!« si je dejal. »Pošteno radoveden sem zares, kaj bi se mylady rada tak zgodaj pomenila s svojim sinom.

MRTVA NEZNANKA

KRIMINALNI ROMAN * ANGLEŠKI NAPISAL E. PHILLIPS OPPENHEIM

O, že zgodaj je odšel — in ta šum ponoči, ti čudni glasovi... Res pošteno skrivnostna zadeva.«

Se mnogo bolj bi bil stari sluga presenečen, ko bi bil slišal lahen, naspol zadušen krik lady Alcestonove, ko ji je Marie povedala, da je mladi lord tako zgodaj odšel.

»Videl je,« je zastokala. »Tja je odšel... Joj, če je, če je...«

10. POGlavJE

Pogreb na vzhodu Londona

Dva mlada človeka sta stopala po enem izmed najzanimnejših okrajev vzhodnega Londona. Plesoči sončni žarki skoraj niso mogli osvetliti meglenega vzdušja in senc teh ozkih ulic in umazanih dvorišč. In če so si vendar utrlj pot, so le premnogokdaj osvetlili stvari, ki bi bilo bolje, da so ostale skrite očem. Od strasti in pohote razrvani, sirovi moški so sloneli leno in brez dela ob vogalih, in s trdih, izdelanih obrazov žena sta bila že zdavnaj izgubila vsa lepota in mikavnost. Otroci starikavih in velih lic so se igrali po cestah, in stari so vlekli pipe pred večnimi vrati zanemarjenih hiš. Rokodelci v spodnjih nadstropjih so na stečaj odpirali okna, se ozirali proti sinjemu nebu, za sekunde pozabljali na trpljenje in trdo borbo za vsakdanji kruh in sanjali o boljših casih.

Ta dva mlada človeka sta bila na moč različna. Enemu je bila okolica popolnoma neznan, drugi je bil pa tod kakor doma.

Mladi lord Alceston je bodel vsepovsod v oči že zaradi svoje elegantne obleke, medtem ko se za drugega, Stephena Thorntona, lordovega znanca, nihče še niso spomnili. Thornton je bil častnik in pravi bohem; zato so ga tudi povsod poznali.

»Ali je tista ulica, kamor sva namenjena, prav tako umazana kakor tale tu?« je skoraj z gnušom vprašal mladi lord.

»Malo manj. Brown-Street je že na koncu tega žalostnega okraja. Toda v Londonu najde človek še grše okraje.«

»Kamaj bi verjel.« Thornton se je grenko nasmehnul.

»Rad vam verjamem. Doraščali ste med samopašnim plemstvom. Ljudem, vašega kova se ne zdi nikoli potrebno, da bi se kdaj ozrl vsaj malo tudi zunaj svoje okolice. Zakaj tudi? — Toda če je kje pekel, sodijo tja predvsem ljudje vašega družabnega razreda.«

Lord Alceston je skomignil z rameni. Thorntona je poznal že mnogo let, zato je vedel, da rad zafrkuje.

»Radikalni ste kakor zmerom, dragi Stephen.«

»Da, da, mylord, saj veste. Radikalen sem do kosti. Komunist ali socialist, kakor vam je ljubše.«

»In vendar niste tako slabi, kakor se delate.« Mladi lord je za hipce položil desnico na ramo svojega spremljevalca. »Ako bi človek verjel vašim besedam, bi vas moral imeti za pravo pošast, toda le predobro vem, da imate dobro in plemenito srce in bi nikomur ne skrivili lasu.«

»To trobite zdaj spet samo zato, da sebe pomirite,« je ostro menil Thornton. »Tisočkrat rajši bi bil eden izmed teh siromakov in postopačev, kakor pa da bi bil člen v verigi vaše družbe.«

»Nikar se več ne meniva o tem,« je zdolgočasno povzel lord Alceston.

»Prav, prav! Vzhajajoče sonce je le še kakšnih sto korakov od naju na drugi strani ceste.«

Nekaj časa sta stopala molče mimo zamazanih in zaprašenih hiš.

»Prepozna bova,« je zdajci menil Thornton in nagubal čelo.

»Tamkajle je že Vzhajajoče sonce, tam, kjer stoji mriški voz pred hišo. Zdi se, da bo že zdaj pogreb.«

Lord Alceston je razdraženo pogledal čez cesto. Bil je še mlad in ni bil vajen, da bi se mu pri njegovih načrtih postavila kakršna koli zapreka na pot. Thorntonu se je zadeva zdela že vnaprej zgrešena; skomignil je z rameni.

»S filozofskim mirom se morava vdati v usodo. Toda glej, glej, kako to, da te revice ne bodo pokopali na stroške sklada za mestne reševce? Kolikor vem, ni imela ne prijateljev ne denarja.«

»Saj lahko povprašava,« je menil lord Alceston in hotel zaviti čez cesto.

Toda Thornton ga je zadržal. »Kar tu rajši ostanite! Pogrebcu bodo prišli vendar tod mimo. Ostaniva kar tu, bova že videla, kdo sedi v tistemle vozu. Poizvedujeva lahko tudi pozneje.«

Pet minut nato so že prinesli rakev; pogrebcu so se zvrstili v sprevod.

»Alceston, stopite malce v to stransko ulico. Ne bo prav, da vas

Posebno pazite, kaj bolnik pije! Če vam je le mogoče, dajte mu za zdravje in užitek čim čišče najboljšo mineralno vodo

ono z rdečimi srci

Če sami bolehate ali se ne počutite dobro, zahtevajte naš brezplačni prospekt v katerem imate mnogo koristnih navodil o zdravju.

Uprava Radenskega zdravilnega kopališča

SLATINA RADENCI

tu vidijo. Zastrašen mene je vseeno. Bcm že jaz pazil, kakšna gospoda je med žalujočimi.«

Lord Alceston je bil na moč radoveden, zato se je obotavljaj. Toda naposled je le izprevidel, da je Thorntonov nasvet pameten. Obrnil se je.

Ko je napravil že nekaj korakov, se je ozrl, kakaj pogrebni sprevod se je pravkar pomikal mimo. Napeto je gledal, kdo neki se pelje v edinem vozu za krsto, in srce mu je zdajci začelo močno utripati, ko je uzrl v njem mlado damo, ki jo je bil pred nekaj dnevi spoznal v Feurgetovem stanovanju. Njen oče je sedel poleg nje.

11. POGlavJE

Njen poslednji obiskovalec

Lord Alceston je stal še nekaj časa kakor ukopan od začudenja, potlej je pa počasno krenil nazaj k Thorntonu.

»Ne morem razumeti,« je menil častnik. »Te ženske niso mogli identificirati, bila je revna in brez belica, brez znancev in prijateljev. Še celo brez sorodnikov, in vendar jo zdaj pokopavajo s precejšnjo razkošnostjo na stroške bogsigavdi koga. — Mož, ki se je peljal za krsto, mora imeti denar, zakaj ves pogreb je, skoraj bi rekel, gosposki. Gotovo je, da takšnih pogrebov v tem vzhodnem okraju izlepa ne vidiš. Gospod in dama v vozu sta bila tudi gosposko oblečena. Čudno, prečudno...«

»Stopiva vendar h gostilni, pa tam povprašajva.«

Lord Alceston se je že opomogel od začudenja, vendar si še ni bil na čistem, ali naj Thorntonu pove, da je spoznal obe osebi v vozu.

»Ne bilo bi slabo, toda vi ne smete z menoj.«

»Zakaj ne?«

»To je vendar na dlani. Vzemiva samo, da vas tam kdo spozna — in to ni nemogoče. Kaj bi si le ljudje mislili, videč, da se potika lord Alceston po tem okraju! In da se vrhu tega še zanima za umorjeno neznanko! In sploh, to ni opravek za vas. Prepričan sem, da bi mi še odgovora ne dali, ako bi bili vi zraven.«

Lord Alceston je bil mlad in živahen, zato mu seveda ni šlo v račun, da bi moral prekrizanih rok stati ob strani.

»Pa bi vendar rad šel v vami, Thornton. Res ne izprevidim, da bi utegnila moja navzočnost kaj škodovati.«

»Zato vem pa jaz, kako je treba občeavati s temi ljudmi. Ako že želite, Alceston, da vam pomagam, mi morate pustiti prosto pot. Najpametneje je, da se kar lepo domov vrnete, jaz se bom pa potlej mimogrede oglašil pri vas in vam bom vse povedal, kar sem izvedel.«

»No, pa naj bo,« je skomignil z rameni dejal Alceston. »Odivsen sem od vas, zato moram storiti, kakor mi ukazate. Sicer je pa abotna vaša pripomba, da bi me utegnili v tem okraju kdor koli spoznati.«

»Saj za to prav za prav ne gre. Pozabiti ne smete, da se za stvar zanima Scotland-Yard. Stavil bi, da se najmanj eden izmed detektivov potika tod okoli, če se ne skriva morda celo kje v gostilni pri 'Vzhajajočem soncu'. In če se kdor koli tam kje pozanima za pokojnico, ga že vamejo na piko. Meni je to vseno, ko sem častniški poročevalec. Pri vas je pa stvar čisto druga.«

»Nu, imejte prav, Thornton. Pa grem, toda ne pozabite me potem obiskati.«

Thornton je prikimaj in je gledal za mladim lordom, dokler ni ta zavil v stransko ulico. Potlej je krenil čez cesto in stopil v gostilno. Gostilna je bila, kakor je pričakoval, polna radovednih ljudi. Družba ni bila kdo ve kako izbrana. Thornton si je bil z enim samim pogledom na jasnem. Sedel je za neko mizo in počasi srkal whisky s sodo. Nihče ni mogel opaziti, da je ta mirni in po videzu popolnoma nedolžni mož, ki je z naspol priprtimi očmi srepl predse, da je ta mož lovil sleherno besedo. Bil je toliko prebrisan, da ni kar meni nič tebi nič pokazal svoje radovednosti, ali da bi celo z nepremišljenim vprašanjem obrnil pozornost nase. Iz izkustva je vedel, da utegne več slišati in izvedeti, ako lepo mirno poslušaj, kakor pa če se z nepremišljenim vprašanjem zaleti.

Doslej se je bil resda prav malo zanimal za to zadevo. Sicer je bil prebral članek o umoru, a za stvar se vendar ni prav nič več zanimal. Bržčas bi bil zadevo že zdavnaj pozabil, da ga ni zaradi tega umora obiskal njegov nekdanji šolski tovariš in član častnikarskega kluba. Napisani zakoni tega kluba so velevali, da morajo člani drug drugega pomagati, kakor le morejo in znajo. Stephen Thornton je slovel kot pisec posebno učinkovitih političnih člankov ekstremnoradikalne smeri, hkratu je bil pa znan, da mu je njegova politika resna zadeva. Kljub temu ni nič manj ljubil pustolovščine, in nekajkrat se je celo že obnesel kot amaterski detektiv.

Lord Alceston mu je vtepel v glavo, da morata biti umor njegovega očeta in umor te neznanke prav gotovo v medsebojni zvezi. Na Scotland-Yard se ni hotel zateči, zakaj policijski agentje bi ga bili tako podrobno izpraševali, da

bi bil moral bržčas povedati več, kakor bi hotel. In prav najvažnejših stvari ni hotel obesiti na veliki zvon, kaj še, da bi o njih celo častniki pisali. Teh zasebnih malenkosti in podrobnosti seveda tudi ni hotel Thorntonu zaupati. Hotel je le videti pokojnico v obraz, da bi morda tako kaj izvedel o njenem prejšnjem življenju. Ker si sam ni znal pomagati, je bil naprosil Thorntona, naj mu pomore.

Častnikar mu je rad obljubil svojo pomoč, čeprav si ni obetal nobenega uspeha. Lordu je bilo posebno všeč, da ga Thornton ni moril z nepotrebnimi vprašanji, in da mu ni na dolgo in široko razlagal svojega mnenja. Ko sta se to jutro odpravila na pot, mu je Thornton odkrito povedal, da se za to zadevo sploh ne zanima, pač pa hoče le njemu ustreči, da mu dokaže svojo prijateljsko naklonjenost.

Ko je pa Thornton zdaj sedel v tej zanemarjeni beznici, je do malega spremenil svoje mnenje. Bila je vendar marsikatera podrobnost, ki je doslej še res ni bil poznal. Sprevidel je, da so bili njegovi nazori napačni, in da je treba zažvežati presojati z drugačnega gledišča.

Predvsem je izvedel, da pokojnica ni bila zavrgla svojega ponosa, čeprav je bila na moč revna. Nihče ni nikoli opazil, da bi bila kdaj koli samo govorila s kakšnim moškim. In vendar so jo tistega usodnega večera obiskali kar trije moški zapored. Eden izmed njih je bil gotovo morilec, toda o nobenem ni vedel nihče kaj prida povedati. Vsi trije so bili v tem okraju neznanči, in po gostilničarčinem mnenju sta bila dva izmed njih iz boljše družbe.

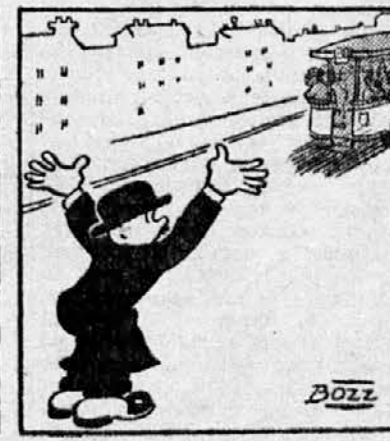
Pogovor v krčmi se je sukal okoli zunanosti in preteklosti neznanke pokojnice. O njeni zunanosti so se mnenja hudo križala, zlasti moški so sodili drugače kakor ženske. Vsi so si bili pa edini, da ni bila vajena takšne okolice, v kakršni je morala živeti. Omenjali so njene negovane roke, njene vitke noge, presojali so njeno držo in njeno vedenje. Vsi so bili prepričani, da je prava dama — in prav zato so jo sovražili, ker se je bila naselila med njimi. Še celo zdaj so jo hotele neke ženske opravljati.

Tik poleg Thorntona so se pogovarjali o tem, kdo neki je bil tisti gospod, ki je plačal pogreb zanjo. Vsak ne zmore toliko »drobiz«, da kar tako meni nič tebi nič plača takle drag pogreb, so modrovali.

Thornton je začel globlje razmišljati o stvari. Slučajno je tudi on poznal moža, ki se je peljal za pogrebom, čeprav ni hotel lordu Alcestonu o tem ničesar priznati. Thornton je torej pribil sam pri sebi, da mora ta Feurget o stvari vedeti mnogo več, kakor je priznal. Morda je bil prav on eden izmed mož, ki so tisto noč obiskali neznanko. Naposled utegne biti celo sam zapleten v umor? Treba bo vsekakor opazovati tega moža, če hoče priti stvari do dna.

Ljudje so se pogovarjali kar križem kražem in Thornton je premnogokrat izvedel kaj zanimivega: nihče ni nikoli dalje časa občeval z neznanko, a vendar je imela neko znanco. Nekaikrat so ljudje omenili to okoliščino, dokler ni nekdo vendar izustil njenega imena: Sall Greenwood! Thorntona je kar vrglo pokonci, in skoraj bi se bil izdal. Toda na vso srečo ni nihče opazil njegovega začudenja.

Mnogo so se tudi menili o neznanecu s prilepljenimi plavimi brki in z lasuljo. Vsakdo je vedel o njem kaj povedati, toda samo ena ženska ga je bila res videla. Tudi ona je bila pri »Osatu«, ko je prišel tja, in ga je videla, ko je govoril z Betsy Orrinovo. Že prej ga je bila opazila, ko je stopil iz neke trgovine na vogalu ulice. Opisala ga je skoraj na las tako kakor Betsy Orrinova. Ni bil kdove kako velik, bil je slabo oblečen, imel je plavo brado in lase, večino obraza mu je pa zakrivala sinja žepna ruta. Po govorjenju in kretnjah je moral biti »boljši« gospod, pa tudi denar je precej izdajal.

Gospod Subito ...

... igra kavalirja

Vohunske avanture kapitana Rintelena

v letih 1914-1917

Iz spominov takratnega šefa nemškega vohunstva

Vedeli so, kateri izmed teh ljudi bi bili primerni in pripravljeni odnesti naše smotke' na ladje, ki so vozile svoj dragoceni tovor na Angleško.

Na piko smo vzeli parnik 'Phoebus' (o njem smo namreč zanesljivo vedeli, da ima poln trehuh granat). V nekaj dneh bi bil moral odriniti. Odprl sem predal svoje pisalne mize in pobral iz zaboja nekaj 'smotk'. Drugo jutro so jih pristaniški delavci odnesli na ladjo 'Phoebus' v svojih vrečah, v zabojih in z drugo robo, ki so jo tovorili v trehuh ladje. Prepričali so se, da jih nihče ne opazuje, potem so pa smuknili v kar najtemnejši kot ladijskega medkrova in odložili vžigalne smotke.

Sam sem se pa sprehajal po pomolu in opazoval ladjo, kako se je mirno gugala ob bregu. Vzdož nje sta korakala dva britanska policista; karabinko, ki sta ju imela obešeni čez levo ramo, sta pričali, da sta pripravljena sleherni trenutek z orožjem zabraniti vstop na ladjo vsem nepoklicanim...

Zvečer so se moji ljudje zbrali pri meni v pisarni. Bili so prav dobre volje. Povedali so mi, da bo 'Phoebus' drugi dan odplul in da se jim je posrečilo vtihotapati detonatorje tudi v druge ladje, ki nameravajo odriniti od obale v nekaj dneh. Tako smo izrpnili vso našo zalogo; dr. Sheele je dobil novo, prav izdatno naročilo.

Napeto smo čakali na ta prvi uspeh. Izračunali smo, kdaj naj bi se 'smotke' vžigale in kdaj naj bi se po 'em takem nesreča dogodila. Vsak dan smo brali časopise, toda nikjer nobene novice o 'Phoebusu'. Vendar! Na lepem smo nekega dne brali v 'Shipping-Newsu' časopisu, ki je posvečal posebno pozornost pomorskemu prometu in pomorski trgovini razveseljivo novico: »Nesreče. Ladja 'Phoebus' iz Newyorka — smer Arhangelsk — se je vnela na morju. Ladja 'Ajax' jo je odpeljala v pristanišče Liverpool.«

To je bil naš prvi uspeh; zgodilo se je vse tako, kakor: smo si bili zamislili, v 'Phoebusu' in v drugih ladjah so naši ljudje kajpak skrili detonatorje v tisti del medkrova, kjer ni bilo razstreliva, kajti naš namen ni bil, da bi ladja na odprtem morju na lepem zletela v zrak in bi pri tem mnogo ljudi prišlo ob življenje. Za nas je bilo važno samo to, da se je ladja na odprtem morju vnela. Vsak kapitan je, vedoč kako nevarno bi bilo, če bi plameni dosegli razstrelivo, takoj velel shrambe z razstrelivom sprazniti in vreči nevarni tovor v morje. Posadka se je zatekla na rešilne čolne in navadno so jo rešile druge ladje. Mi smo vseeno dosegli svoj namen: ladje z razstrelivom niso nikoli prišle na cilj...

Kako je Rintelen prekanil Ruse

V Združenih državah kajpak nihče še slutil ni, kdo se skriva za častivredno tvrdko i. V. Gibbons & Co. Weiser in jaz sva storila vse, da ne bi zbudila kakšnega suma. Ko sem se pogajal s posredovalci za nakup in prodajo razstreliva in orožja, sem spoznal mnoge angleške, francoske in ruske agente. Sprijateljil sem se celo z ravnateljem ene največjih newyorških bank, ki je pri njej naša tvrdka imela čekovni račun. Imel me je za stoođtostnega Angleža; vesel sem ga pustil v zmoti, ki bi utegnila meni marsikdaj samo korisiti. Večkrat sem tudi stopil v trgovsko zbornico, da sem malo poizvedel, kako kaj s trgovino. Prav rad sem videl, da so me tam novopečeni znanec nagovarjali z gospodom Gibbonsom!

Lepega dne me je banka vprašala, zakaj se ne pozanimam za vojaške dobave zaveznikom. Pri dobavah ni šlo samo za strelivo in orožje, ampak tudi za vojaško opremo, za vse stvari od podplatov in čevljev pa do mezgov za jahanje. Dobitev takšne dobave se je tedaj slehernemu ameriškega trgovca zdelo uresničitev njegovih najdražjih sanj.

Ta predlog se mi ni zdel napačen. Dve dolgi noči brez spanja sta mi vidinili načrt, kako ga bom kar najbolje izkoristil. Ko sem se do dobrega odločil zanj, sem stopil k neki nemško-ameriški družini, ki sem o njej vedel, da je pripravljena storiti vse, samo da pomaga svoji domovini in škoduje sovražnikom. Gospodinja te odlične družine se je dobro poznala s polkovnikom grofom Ignjatijevim, ruskim vojaškim atašejem v Parizu.

Grof Ignjatijev je igral važno vlogo v svetovni vojni. Intelligenten, poln mladostnega znanja in svetega ognja za stvar zaveznikov, hkrati pa človek zelezane energije, nam je bil trd oreh in zmožen nasprotnik. Vedel sem, da bi mi utegnil še dosti škodovati, pa tudi koristiti. Razen svojih vojaških sposobnosti je slovel grof Ignjatijev po vsem svetu kot izborni poznavalec rdečega borodjo. Gospa, ki sem jo jaz naprosil za to, mu je pisala, da namerava neki njen znanec, ameriški trgo-

vec po imenu Gibbons, kupiti večjo množino borodjo in da prosí grofa za njegovo strokovnjaško mnenje o vinu, ki ga namerava kupiti.

Grof Ignjatijev je takoj odgovoril, da mi prav rad ustreže. Da ne bi zbudili kakšnega suma, smo res naročili precejšnjo množino najfinejšega borodjojskega vina. Pri tem smo se ravnali po sodbi grofa Ignjatijeva. Kot solidna tvrdka smo brzojavili v Francijo našo kupno ceno. Res, pogodili smo se prav z lahkoto. Weiser je bil presrečen, ko je izvedel, da lahko z vinom stori kar hoče. Še preden je vino prispelo, ga je Weiser že z dobičkom dalje prodal.

Kmalu nato smo pisali grofu Ignjatijevu drugo pismo. Omenili smo, da bi bilo zanj in za nas ugodno, če bi ruska armada kupovala vojaške dobave pri naši stari in zanesljivi tvrdki, ki bo vse storila, da bo zadovoljila svoje kupce. Rusko armado bi naša tvrdka lahko zalagala z vso potrebno vojaško opremo po kar najzmernejših cenah.

Napeto smo čakali, ali bo ribica prišla ta spretno nastavljeni trnek.

Podal sem se na delo. Kmalu sem se spoznal z nekim ruskim agentom; stanoval je v nekem odličnem newyorškem hotelu in se je mudil v Ameriki. Nakupi za rusko armado potrebni vojni material. Predstavil sem se mu pod imenom Mr. Gibbonsa in sem ga skušal prepričati, da sem stoođtosten American. Rus je bil pa zelo nezaupen in zapet; dejal mi je, da me bo obvestil o svoji odločitvi šele v poldrugem mesecu. Vedel sem, da pomeni to toliko kakor odklonitev moje ponudbe.

»Ne boš,« sem si mislil in se udobno zleknil v naslonjač, ki mi ga je bil ponudil ob prihodu.

»Neki moj in morda tudi vaš prijatelj iz Pariza bo zaradi vašega odgovora najbrže nejevoljen,« sem mu po ovinkih dejal.

Častnik me je le raztreseno poslušal in mi je odgovoril, da se mu zelo mu-di. Vstal je, hotel me spremiti do vrat.

Primecna božična darila

ROBERT GOLI

SPECIALNA ZALOGA PLATNA BELEGA IN PRALNEGA BLAGA

LJUBLJANA ŠELENBURGOVA 3

MOŠKI

Pri spolni nesposobnosti. Pri spolni slabosti poskusite hormonske pilule

„HORMO-SEKS“

Dobivajo se v vseh lekarnah. — 10 pilul din 84.— 100 pilul din 217.— 300 pilul din 560.— Po pošti diskretno razpošilja

lekarna BAHOVEC LJUBLJANA

Glavno skladišče: Farm. kem. laboratorij „VIS-VIT“, Zagreb, Langov trg 3. Ogl. reg. S. br. 5846-39

FR. P. ZAJEC

IZPRAVAN OPTIK IN URAR

LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6 pri franciškanškem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, topometri, barometri, higrometri, itd. Velika izbira ur, zlatarstva in srebrarstva. Samo kvaliteta optika. Cenik brezplačno

Naredil sem se, kakor da imam zelo debelo kožo, in nisem vstal. Namesto tega sem potegnil iz žepa pismo grofa Ignjatijeva in se pričel poigravati z njim. Vprašal sem agenta, ali morda pozna grofa Ignjatijeva, njegovega odličnega tovariša, vojaškega atašaja v Parizu. V tem primeru ga prosim, naj prihodnjič, ko odpotuje v Pariz, izroči grofu moje pozdrave in mu razloži, zakaj mi ni mogel ustreči. Prepričan sem, da bo to grofa Ignjatijeva zelo zanimalo.

Agent me je ves začuden poslušal. Videč, kakšen vtis so naredile nanj moje besede, sem mu predal grofovo pismo. Prebral ga je in se v trenutku popolnoma izpremenil. Bilo je neizpodbitno, da je napravilo pismo nanj globok vtis in da je bil vpliv Ignjatijeva nanj zelo velik. Opazil sem, da mu je postalo nerodno zaradi pravkaršnjega vedenja in da je skušal kar najhitreje zabrisati mučni vtis svoje nevljudnosti. Povabil me je v svojo sobo in se zapletel v dolgovezen pogovor. Skušal sem mu zadevo olajšati in sem naposled spravil iz njega, da še ni oddal vseh svojih naročil in da je pripravljen naročila za te dobave oddati tvrdki E. V. Gibbons.

Dejal sem mu, da bom kmalu sam odpotoval v Pariz in da ne bom pozabil sporočiti grofu Ignjatijevu njegove izredne zmožnosti in njegove ljubeznivosti. Opazil sem, da ga je ta obljuba pomirila in razveselila. Potem sva odšla k notarju in sklenila prav imovnitno pogodbo. Dobil sem naročila za vse mogoče stvari: za sedla, za mesne konzerve, za vajeti, meze, konje, za poljske kuhinje, za škornje, za čevlje, za perilo, rokavice in za naboje.

Podpisal sem cel tucat naročil, Rus se je pomenil s svojim vojaškim atašejem, še prej me je pa prosil, naj mu dam pismo grofa Ignjatijeva, da bo krit.

Pogodbe so prispеле drugi dan po pošti. Bile so opremljene s pečati in podpisi ruskega poslaščtva v Washingtonu in so bile vredne čedno vsoto dolarjev. Na videz je bila ta kupčija ugodna za obe pogodbenici; toda Rusi so imeli kaj kmalu priložnost spoznati, da so sicer imeli s pogodbo za dobavo srečo, da pa to dobavo spremlja neumljiva smola.

Nekaj časa sem pustil listine v svojem predalu, potem sem pa poklical Bonifacea in se posvetoval z njim. Poznal je vse pasti ameriškega zakona, a tudi vse poti, ki so vodile iz njih. Izjavil je da s to kupčijo ničesar ne tvegamo.

Kako so Rusi dvakrat plačali naročeno blago

Prekrižal sem roke in čakal na razvojni dogodkov. Ni mi bilo treba dolgo čakati. Lepega dne, kmalu po podpisu naročil, so prišli Rusi k meni in me prosili, ali ne bi mogel dobavo pospešiti. Razložil sem jim, da to najbrže ne bo mogoče. Dejali so mi, da mi za vsak dan, ki bi ga pridobil, plačajo visoko premijo. Naposled sem odnehal in jim obljubil, da jim bom najpotrebnejše blago za visoke premije dobavil nekoliko prej, kakor smo se bili domenili.

»Katero dobavo so najvažnejše?« sem jih vprašal.

»Mesne konzerve in strelivo za pehoto.«

Na hitro sem sklical konferenco; udeležili smo se je samo Boniface, Weiser in jaz. Weiser je obljubil, da bo skušal dobiti robo za dobavo. Uro pozneje mi je po telefonu sporočil, da že ima konzerve. Sam sem se pozanimal za strelivo in kmalu sem imel v rokah dovolj tega dragocenega blaga.

Rusi so bili zelo dobre volje, ko so videli, da jim skušam kar se da ugoditi. Zvečer so prišli v mojo pisarno in mi sporočili, da so že najeli velik tovorni parnik in da lahko takoj drugi dan robo natovorimo. Obljubil sem jim, da bom že zgodaj zjutraj pričel tvoriti, in sem jih odsvolil. Takoj nato sem sklical svoje sodelavce. Nisem jim natanko razložil, kaj nameravam, toda dejal sem jim, da je zame in za nas vse neznansko važno, da spravimo hkrati z robo na parnik zaveznikov tudi kar največ vžigalnih 'smotk'. Robo bodo tovorili naši ljudje, zato pač ne bo posebno težko spraviti 'smotke' na ruski parnik.

Če Vam je težko pri srcu in si želite malo razvedrila, potem sezite po »Družinskem tedniku«!

Dalje prihodnjič

Primerna Božična darila priporoča A. & E. SKABERNE LJUBLJANA

Obleke, perilo, vetrni suknjiči, dežni plašči, trenčkoti in vsa praktična oblačila, nudi v največji izbiri, naiceneje

Presker Ljubljana, Sv. Petra c. 14

MALI OGLASI

OREHOVA JEDRCA nova, sortiran cvetlični med in medicio dobite naiceneje v MEDARNI Ljubljana, Židovska ul. 6. 48. T.

RESMAN LOJZE - Ljubljana Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 21 Telefon 33-53

shingtonu in so bile vredne čedno vsoto dolarjev. Na videz je bila ta kupčija ugodna za obe pogodbenici; toda Rusi so imeli kaj kmalu priložnost spoznati, da so sicer imeli s pogodbo za dobavo srečo, da pa to dobavo spremlja neumljiva smola.

Nekaj časa sem pustil listine v svojem predalu, potem sem pa poklical Bonifacea in se posvetoval z njim. Poznal je vse pasti ameriškega zakona, a tudi vse poti, ki so vodile iz njih. Izjavil je da s to kupčijo ničesar ne tvegamo.

Kako so Rusi dvakrat plačali naročeno blago

Prekrižal sem roke in čakal na razvoj dogodkov. Ni mi bilo treba dolgo čakati. Lepega dne, kmalu po podpisu naročil, so prišli Rusi k meni in me prosili, ali ne bi mogel dobavo pospešiti. Razložil sem jim, da to najbrže ne bo mogoče. Dejali so mi, da mi za vsak dan, ki bi ga pridobil, plačajo visoko premijo. Naposled sem odnehal in jim obljubil, da jim bom najpotrebnejše blago za visoke premije dobavil nekoliko prej, kakor smo se bili domenili.

»Katero dobavo so najvažnejše?« sem jih vprašal.

»Mesne konzerve in strelivo za pehoto.«

Na hitro sem sklical konferenco; udeležili smo se je samo Boniface, Weiser in jaz. Weiser je obljubil, da bo skušal dobiti robo za dobavo. Uro pozneje mi je po telefonu sporočil, da že ima konzerve. Sam sem se pozanimal za strelivo in kmalu sem imel v rokah dovolj tega dragocenega blaga.

Rusi so bili zelo dobre volje, ko so videli, da jim skušam kar se da ugoditi. Zvečer so prišli v mojo pisarno in mi sporočili, da so že najeli velik tovorni parnik in da lahko takoj drugi dan robo natovorimo. Obljubil sem jim, da bom že zgodaj zjutraj pričel tvoriti, in sem jih odsvolil. Takoj nato sem sklical svoje sodelavce. Nisem jim natanko razložil, kaj nameravam, toda dejal sem jim, da je zame in za nas vse neznansko važno, da spravimo hkrati z robo na parnik zaveznikov tudi kar največ vžigalnih 'smotk'. Robo bodo tovorili naši ljudje, zato pač ne bo posebno težko spraviti 'smotke' na ruski parnik.

Če Vam je težko pri srcu in si želite malo razvedrila, potem sezite po »Družinskem tedniku«!

Dalje prihodnjič

Primerna Božična darila priporoča A. & E. SKABERNE LJUBLJANA

Obleke, perilo, vetrni suknjiči, dežni plašči, trenčkoti in vsa praktična oblačila, nudi v največji izbiri, naiceneje

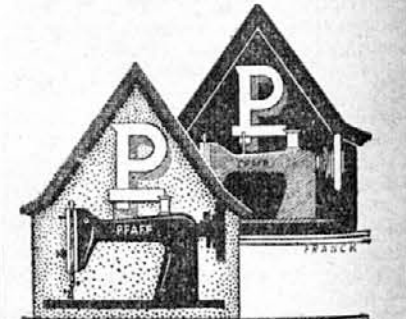
Presker Ljubljana, Sv. Petra c. 14

MALI OGLASI

OREHOVA JEDRCA nova, sortiran cvetlični med in medicio dobite naiceneje v MEDARNI Ljubljana, Židovska ul. 6. 48. T.

RESMAN LOJZE - Ljubljana Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 21 Telefon 33-53

V vsakem novem domu

PFAFF

Nakup katerega ne boste nikdar obžalovali in ki Vam bo v življenju vedno v veselje. — Obiščite našo specialno veletrgovino

IGN. VOK

Ljubljana, Tavčarjeva ul. 7

Radio Ljubljana

od 14. do 20. XII. 1939.

ČETRTEK, 14. DECEMBRA

7.00: Jutrnji pozdrav 7.05: Napovedi, poročila 7.15: Plošče 12.00: Plošče 12.30: Poročila, objave 13.00: Napovedi 13.02: Radijski žrnel 14.00: Poročila 18.00: Radijski orkester 18.40: Slovensčina za Slovence 19.00: Napovedi, poročila 19.20: Nac. ura 19.40: Objave 19.50: Deset minut zabave 20.00: Reprodueiran koncert simfonične glasbe 21.15: Ruski sekstet 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Radijski orkester. Konec ob 23. uri.

PETEK, 15. DECEMBRA

7.00: Jutrnji pozdrav 7.05: Napovedi, poročila 7.15: Plošče 11.00: Solska ura 12.00: Plošče 12.30: Poročila, objave 13.00: Napovedi 13.02: Radijski orkester 14.00: Poročila 18.00: Zenska ura 18.20: Plošče 18.40: Francoščina 19.00: Napovedi, poročila 19.20: Nac. ura 19.40: Objave 19.50: Božič v planinah 20.00: Chopinova ura 21.00: Radijski orkester 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Plošče. Konec ob 23. uri.

SOBOTA, 16. DECEMBRA

7.00: Jutrnji pozdrav 7.05: Napovedi, poročila 7.15: Plošče 12.00: Plošče 12.30: Poročila, objave 13.00: Napovedi 13.02: Radijski orkester 14.00: Poročila 17.00: Otroška ura 17.50: Pregled sporeda 18.00: Radijski orkester 18.40: Marijo nosijo 19.00: Napovedi, poročila 19.20: Nac. ura 19.40: Objave 20.00: O znanji politiki 20.30: Sveti Birokracij 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Radijski orkester. Konec ob 23. uri.

NEDELJA, 17. DECEMBRA

8.00: Jutrnji pozdrav 8.15: Prenos cerkvene glasbe 8.45: Verski govor 9.00: Napovedi, poročila 9.15: Pevski zbor »Enakost« 10.00: Borba za dušo v Afriki 10.20: Radijski orkester 11.00: Prenos slavnostnega zborovanja ob 20 letnici Aleksandrove univerze v Ljubljani 12.30: Poročila, objave 13.00: Napovedi 13.02: Vojaška godba 17.00: Kmet. ura 17.30: Veselo popoldne 19.00: Napovedi, poročila 19.20: Nac. ura 19.40: Objave 20.00: Pevski zbor »Gospodstveni zvon« 20.45: Radijski orkester 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Plošče. Konec ob 23. uri.

PONDELJEK, 18. DECEMBRA

7.00: Jutrnji pozdrav 7.05: Napovedi, poročila 7.15: Plošče 12.00: Plošče 12.30: Poročila, objave 13.00: Napovedi 13.02: Radijski orkester 14.00: Poročila 18.00: Zdravstvo mladostne dobe 18.20: Plošče 18.40: Slovstveno predavanje: V zarji XIX. stoletja na Goriškem 19.00: Napovedi, poročila 19.20: Nac. ura 19.40: Objave 19.50: Več manire — pa brez zamere 20.05: Rezervirano za prenos 21.30: Plošče 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Radijski orkester. Konec ob 23. uri.

TOREK, 19. DECEMBRA

7.00: Jutrnji pozdrav 7.05: Napovedi, poročila 7.15: Plošče 11.00: Solska ura 12.00: Plošče 12.30: Poročila, objave 13.00: Napovedi 13.02: Radijski orkester 14.00: Poročila 18.00: Čudež v območju vere 19.00: Napovedi, poročila 19.20: Nac. ura 19.40: Objave 19.50: Deset minut zabave 20.00: Ravnikovi samospeli 21.15: Radijski orkester 22.00: Napovedi, poročila 22.15: Citraški dueti. Konec ob 23. uri.

SREDA, 20. DECEMBRA

7.00: Jutrnji pozdrav 7.05: Napovedi, poročila 7.15: Plošče 12.00: Plošče 12.30: Poročila, objave 13.00: Napovedi 13.02: Plošče 14.00: Poročila 18.00: Mladinska ura 18.40: Narodna narodnost 19.00: Napovedi, poročila 19.20: Nac. ura 19.40: Objave 19.50: Uvod v prenos 20.00: Prenos opere. Konec ob 23. uri.